

RAPORT ANUAL 2013

CUPRINS

Conducerea ROMATSA

Activitatea operațională, tehnică, siguranța și calitatea serviciilor furnizate

Programul Cer Unic European și Danube FAB

Evoluția indicatorilor privind eficiența costurilor în anul 2013

Activitatea de organizare și cooperare internă și internațională

Managementul resurselor umane

Diferențe înregistrate în raport cu obiectivele

Exercițiul financiar 2013

Grafice

Glosar

CONDUCEREA ROMATSA ÎN ANUL 2013

Consiliul de Administrație

Ghibu Cristian	președinte (de la 28.05.2013)
Nițu Mărioara	președinte (12.03.2013 – 28.05.2013)
	membru
Ionescu Mihail Victor	președinte (până la 12.03.2013)
Frâncu Aleodor Marian	membru
Cimpuieru Valentin	membru
Dobran Elena	membru
Donciu Bogdan	membru (până la 05.03.2013)
Poenaru Jănică	membru (până la 05.03.2013)
Radu Carmen	membru (de la 18.04.2013)
Costaș Bogdan	membru (de la 18.04.2013)

Echipa managerială

Frâncu Aleodor Marian	director general
Donciu Bogdan	director departament operațional
Cimpuieru Valentin	director departament tehnic dezvoltare
Șerban Adrian Remus	director ATM
Bondor Bogdan	p. director dezvoltare
Popeangă Silvia	director economic
Gaceff Ștefan	director siguranță și calitate
Niță Ștefan	director tehnic
Titea Dragoș	director juridic și administrativ

ACTIVITATEA OPERAȚIONALĂ, TEHNICĂ, SIGURANȚA ȘI CALITATEA SERVICIILOR FURNIZATE

Activitatea operațională

Managementul Activității de Rută

- A. Optimizarea structurii de rute ale traficului aerian din cadrul regiunii de informare a zborurilor (FIR) București, efectuată în conformitate cu Rețeaua Europeană de Rute ATS (ARN) versiunea 2013 – 2015:
- realinierea unui număr de peste 70 de rute/segmente de rute ATS și implementarea de puncte noi, în spațiul aerian inferior și superior, în vederea fluidizării traficului aerian și implementării operațiunilor Free Route în FIR București;
 - optimizarea interfeței operaționale cu zona de control de terminal (TMA) București;
 - optimizarea structurii de rute ATS la interfața dintre FIR București și FIR Sofia prin implementarea de noi puncte de intrare/ieșire: NUVDI, RONBU, BINBI, IRDUM;
 - separarea fluxurilor de intrare/ieșire în/din FIR București pe relația cu FIR Belgrad prin implementarea de noi puncte de intrare – ieșire, respectiv ANASA (în principal pentru decolări dinspre TMA București și Constanța) și DIRER (pentru ieșiri din FIR București). Se estimează că această optimizare va contribui la reducerea distanței de zbor cu aproximativ 4110 NM la un număr de 110 zboruri sau, în medie, cu 37 NM per zbor;
 - implementarea cu succes a operațiunilor Free Route pe timp de noapte în FIR București;
- B. Activități specifice pregătirii implementării N-FRA, derulate în 2013:
- elaborarea conceptului „Operațional Night Free Route Airspace în FIR București” (o porțiune de spațiu aerian definită în interiorul căreia operatorii aerieni pot planifica o ruta de zbor în mod liber) care face parte integrantă din procesul de schimbare generat de implementarea ARN versiunea 7, cu scopul de a oferi un număr crescut de rute directe operatorilor aerieni, cât mai aproape posibil de rutele preferate de aceștia, în condițiile menținerii consistenței conceptuale a organizării spațiului aerian european; acest document are ca scop realizarea unei înțelegeri comune a părților implicate în procesul de implementare a operațiunilor FRA în spațiul aerian al României, astfel încât:
 - a) Să fie menținut, prin cooperare între ROMATSA și partenerii în domeniul ATM, nivelul de siguranță a traficului aerian, simultan cu îmbunătățirea performanței rețelei de rute în cadrul FIR BUCUREȘTI, în contextul dezvoltărilor similare la nivelul rețelei europene de rute;
 - b) Să fie menținută compatibilitatea cu operațiunile curente;
 - c) Să se creeze condițiile necesare pentru menținerea, îmbunătățirea și/sau extinderea acestora (a operațiunilor FRA), armonizate cu implementările FRA la nivel european, cu protejarea mediului înconjurător și consum minim de resurse;
 - transmiterea către Autoritatea Aeronautică Civilă Română (AACR) a pachetului de documente pentru acceptarea de către aceasta a modificării Sistemului ATM

ROMATSA, în urma introducerii spațiului aerian Free Route în FIR București, în conformitate cu art.9 și art.10 din Regulamentul (UE) nr.1034/2011 de stabilire a unui sistem de performanță pentru serviciile de navigație aeriană și pentru funcțiile de rețea, privind supravegherea siguranței în managementul traficului aerian și serviciile de navigație aeriană și de modificare a Regulamentul (UE) nr.691/2010;

- elaborarea studiului preliminar pentru implementarea N-FRA în FIR București, cu utilizarea aplicației NEST (Network Strategic Tool), dezvoltate de EUROCONTROL și având ca scop analiza structurii și evoluției estimate a traficului aerian în contextul implementării simultane, începând cu data de 14.11.2013 a operațiunilor în regim Night FRA în FIR București și FIR Sofia;
- elaborarea proiectului privind cerințele Environment Night FRA în FIR București, în vederea transmiterii bazei de amendament către AACR;
- elaborarea raportului de evaluare și reducere a riscurilor pentru implementarea operațiunilor Night Free Route Airspace în FIR București în colaborare cu Direcția Siguranță și Calitate;
- organizarea unei simulări în timp real, în colaborare cu Centrul de Control Regional (ACC) București, în cadrul simulatorului ACC la Centrul de Dirijare a Zborurilor (CDZ) București;
- demararea testării sistemului ATM în regim Night FRA cu Network Manager (EUROCONTROL);
- elaborarea raportului în urma simulării în timp real pentru implementarea N-FRA în FIR București și înaintarea de propuneri preliminare de amendare a instrucțiunilor și procedurilor serviciilor de trafic aerian (ATS) relevante și de pregătire a controlorilor de trafic aerian;
- revizuirea a peste 20 de instrucțiuni și proceduri ATS.

C. Activități derulate pentru dezvoltarea Danube FAB

- stabilirea, în coordonare cu partea bulgară, a configurațiilor sectoarelor transfrontaliere;
- derularea, în colaborare cu partea bulgară, a unei simulări de tip Fast Time în scopul pregătirii implementării, în ianuarie 2015, a acestor sectoare;
- elaborarea raportului în urma simulării de tip Fast Time a configurațiilor sectoarelor transfrontaliere;
- demararea, în colaborare cu partea bulgară, a activităților aferente studiului posibilităților de extindere a operațiunilor FRA la nivelul Danube FAB, în contextul proiectului co-finanțat de TEN-T (Rețeaua Transeuropeană de Transport), conform Activității 1 – Gestionarea spațiului aerian (rute libere) din decizia comisiei privind acordarea de ajutor financiar din partea Uniunii Europene pentru proiectele de interes comun.

Managementul Activității de Terminal

În anul 2013, principalele activități desfășurate în domeniul managementului activității de terminal, au fost:

- colaborarea la elaborarea Conceptului Operațional „Remote and Virtual Tower”;
- elaborarea Conceptului Operațional Single Person Operations;

- colaborarea la realizarea transferului Serviciului de Informare Aeronautică (AIS) de la AACR la ROMATSA;
- participarea la proiectele pentru realizarea unor noi piste la aeroporturile din Cluj și Iași: elaborarea Procedurilor de colaborare dintre cele două subunități DSNA și aeroporturile respective, coordonarea proiectării și implementării procedurilor de zbor instrumental, revizuirea LoAs și elaborarea amendamentelor AIP;
- coordonarea proiectului de implementare a Regiunii de control terminal (TMA) Cluj, coordonarea proiectării și implementării rutelor de plecare/sosire instrumentală standard (SID/STAR) convenționale și PRNAV (DME/DME) a unor noi proceduri de apropiere instrumentală sau a unora revizuite, elaborarea documentelor specifice: concept operațional și tehnic, analiza de risc privind implementarea TMA, analiza de risc privind implementarea conceptului PRNAV, analiza de risc privind implementarea rutelor SID/STAR, LoAs;
- inițierea studiului privind elaborarea conceptului de aplicare CDO (Continuous Descent Operations);
- participarea la proiectul A-SMGCS (sistem de control și ghidare a mișcărilor pe suprafață) pe Aeroportul Internațional Henri Coandă București;
- colaborarea pentru proiectarea noilor turnuri de control de pe aeroporturile din Cluj și Brașov;
- coordonarea implementării sau optimizării procedurilor de zbor instrumental la aeroporturile din Cluj, Sibiu, Târgu Mureș, Iași, Arad și pentru TMA București;
- formularea cerințelor operaționale pentru instalarea unor noi echipamente de radionavigație de sol;
- întocmirea analizelor de risc pentru instalarea unor noi echipamente de radionavigație de sol sau pentru înlocuirea acestora;
- actualizarea Manualelor Operaționale TWR, APP;
- participarea la consultări privind modificările legislative:
 - OMT nr. 1378/2013 privind stabilirea activităților, altele decât activitățile aeronautice civile, având drept efect ajungerea în spațiul aerian a diverselor corpuri materiale care pot constitui un pericol pentru siguranța aviației și privind aprobarea condițiilor de autorizare a acestor activități;
 - OMT nr. 1328/2013 pentru aprobarea Reglementării aeronautice civilo-militare române privind managementul spațiului aerian și aplicarea conceptului de utilizare flexibilă a spațiului aerian în regiunea de informare a zborurilor București, RACMR MSA-UFSA și pentru stabilirea modalității de clasificare și de organizare a spațiului aerian din regiunea de informare a zborurilor București;
 - OMT nr. 8/2014 pentru stabilirea condițiilor de operare în spațiul aerian național a aeronavelor civile motorizate fără pilot la bord
- informarea controlorilor de trafic aerian (CTA) privind intrarea în vigoare a unor noi reglementări sau modificarea acestora precum și stabilirea nivelului de pregătire al controlorilor de trafic aerian;
- informarea controlorilor de trafic aerian (CTA) privind intrarea în vigoare a unor modificări operaționale și stabilirea nivelului de pregătire al controlorilor de trafic aerian;
- coordonarea elaborării amendamentelor Letter of Agreement (LoA) între unități de trafic aerian din FIR București sau între unități de trafic aerian din FIR București și unități de trafic aerian din statele învecinate;
- coordonarea elaborării procedurilor de colaborare dintre unitățile ATS TWR, APP și aerocluburi locale sau operatorii aeriени privați (Becker, Țiriac Air, Airagro, etc.)
- coordonarea întocmirii procedurilor de colaborare dintre subunitățile DSNA și aeroporturi;
- coordonarea elaborării procedurilor de colaborare cu unitățile Ministerului Apărării;

- efectuarea inspecțiilor operaționale la toate unitățile ATS TWR și APP;
- monitorizarea aplicării planurilor de măsuri stabilite în urma auditurilor sau inspecțiilor operaționale efectuate de către AACR, DSC, SMT;
- monitorizarea riscurilor aferente activității specifice turnurilor de control de aerodrom (TWR) și unităților de control de apropiere (APP), analizarea Raportării Evenimentelor de Aviație Civilă (REAC), formularea de cerințe sau recomandări pentru reducerea riscurilor;
- coordonarea elaborării procedurilor de colaborare pentru spectacole sau concursuri aeriene, lansări baloane (BIAS Băneasa Airshow, Exomars, Aeroclubul României record planorism, Aeroclubul României record parașutare, Cluj Airshow, Lacul Morii Airshow, etc.)
- participarea la elaborarea unor proceduri/protocoale privind colaborarea civil – militară pentru exerciții militare ce au loc în spațiul aerian terminal;
- consultarea cu operatorii aerieni în probleme de interes comun, specifice aeroporturilor și spațiului aerian terminal;
- organizarea unor întâlniri periodice cu TAROM, în scopul analizării unor probleme de interes comun sau al efectuării unui schimb de experiență între controlorii de trafic aerian și piloți;
- implicarea TAROM în formularea cerințelor operaționale pentru proiectarea unor proceduri de zbor instrumental;
- coordonarea/colaborarea pentru relocarea temporară a sălii operaționale de la turnurile de control de aerodrom de la aeroporturile din Baia Mare, Constanța, Tulcea;
- asigurarea examinării teoretice și practice pentru candidații CTA;
- participarea în comisiile de evaluare pentru avansarea sau promovarea CTA;
- participarea în calitate de lectori la cursurile de formare a controlorilor de trafic aerian.

Dezvoltarea Managementului Traficului Aerian

În anul 2013, activitățile privind dezvoltarea traficului aerian au constat în:

- coordonarea activităților privind implementarea legăturilor de date sol-aer (DataLink)

În 2013 au fost coordonate activitățile legate de implementarea DataLink. Au fost finalizate cerințele operaționale, referatul de necesitate privind serviciile DataLink a fost aprobat, au avut loc discuții cu SITA și este așteptată oferta acesteia.

Se vor stabili și derula împreună cu partenerii bulgari din FAB liniile de acțiune comune. Achiziția serviciilor Data Link se va realiza în 2014.

- modernizare aeroportuară. Stabilirea cerințelor tehnico-operaționale

Serviciul Dezvoltarea Managementului Traficului Aerian participă la identificarea și definirea cerințelor tehnico-operaționale pentru viitoarele turnuri de control Cluj-Napoca și Băneasa (studiul de prefezabilitate a fost revizuit), precum și pentru Aeroportul Brașov.

- participarea la testarea corecțiilor software sistem SELEX

În cadrul sesiunii de teste (în desfășurare la începutul anului 2013) s-a verificat rezolvarea observațiilor formulate de către echipa de testare ROMATSA (regresii, probleme nerezolvate până acum). Activitatea a fost finalizată.

- coordonarea implementării sistemului A-SMGCS la turnul de control de la Otopeni

Au fost puse în funcțiune radarele primare (ianuarie 2013). În cursul aceleiași luni echipamentele MLAT au intrat în teste. În primăvara anului 2013 s-au făcut setări, reglaje și au fost puse în funcțiune interfețele sistemului. În cursul anului 2013 s-a executat integrarea software și instruirea controlorilor de trafic aerian. Sistemul va intra în operare în octombrie 2014. Cerințele privind interfațarea sistemului ASMGCS cu sistemul ATM au fost elaborate și transmise furnizorului de sistem.

- participarea la implementarea supravegherii Mod S

A fost declarat FIR București ca spațiu Mode S, în coordonare cu EUROCONTROL (februarie 2013), cu informarea Ministerului Transporturilor și Autorității Aeroanactice Civile Române.

- managementul codurilor SSR

Aceasta este o activitate curentă. Se monitorizează utilizarea codurilor SSR, fiind raportate la EUROCONTROL problemele constatate (coduri insuficiente, coduri care trebuie schimbate în FIR București deoarece Unitățile de Servicii de Trafic Aerian (ATSU) din amonte nu au schimbat codurile conform CAL, conflicte de coduri SSR).

EUROCONTROL a efectuat un audit privind codurile SSR în luna octombrie 2013, în cadrul vizitei efectuate la sediul ROMATSA.

- implementarea CR 2 în amplasamentul Balotești

Etapa a doua a proiectului CR2 este în curs de desfășurare, echiparea sălii CR2-APP de la Otopeni fiind în curs de realizare. Echipamentele au fost instalate și cablarea a fost realizată în ambele amplasamente.

- implementarea unui sistem de înregistrare a imaginii CWP, sincronizate cu sistemul audio

Începând din luna august 2012, au fost făcute propuneri privind achiziția unui sistem de înregistrare a ecranelor radar de la pozițiile de lucru ale controlorilor de trafic aerian. Pentru documentare au fost efectuate ședințe de demonstrații ale diverșilor producători, iar în luna ianuarie 2013 s-au formulat cerințele operaționale.

Derularea acestui proiect a fost oprită având în vedere că funcțiile respective vor fi implementate în viitorul sistem ATM2015+.

- revizuirea Planului general de acțiune în situații speciale

A fost elaborată o nouă ediție a Planului pe o structură complet revizuită, care reflectă modificările majore.

- coordonarea elaborării documentului LSSIP (Implementarea Locală a Cerului Unic) România

- studii și analize privind implementarea ADS-B

S-a monitorizat recepția datelor ADS-B de la aeronavele echipate corespunzător care evoluează în FIR București. Au fost efectuate înregistrări cu receptorul ADS-B, și au fost comparate cu cele de la radarele Raytheon.

- participarea la elaborarea PLANULUI DE AFACERI STRATEGIC

Se corelează obiectivele LSSIP cu obiectivele definite în Planul de Afaceri Strategic și la analiza impactului și stadiului de implementare a prevederilor Regulamentelor Europene.

- pregătirea documentelor și amendamentelor acestora pentru introducere în sistemul NIDS (sistem operativ de afișare informații și date).

S-au colectat de la serviciile responsabile documentele ce se introduc în sistemul NIDS sau amendamentele acestora, s-au convertit în formatul acceptat de sistem și s-au transmis Direcției Tehnice pentru a fi încărcate pe servere, conform procedurii stabilite.

- coordonarea revizuirii documentului Danube FAB ConOps la nivel ROMATSA

În cursul anului 2013 au fost elaborate documentele: „ConOps Maintenance Procedure 1.0” și „Danube FAB ConOps 3.0”. Acestea au fost finalizate în cadrul întâlnirii ce a avut loc în luna noiembrie 2013, la care au participat ROMATSA, BULATSA și reprezentanții militari români și bulgari.

- participarea la derularea Programului de Dezvoltare și implementare a Noului Sistem ATM ROMATSA 2015+

S-au formulat răspunsurile pentru cererile de clarificare transmise de către ofertanți și au fost implicați, în continuare, în analiza ofertelor. După semnarea contractului cu INDRA s-a participat la activitățile de revizuire a documentelor, validare prototip (FAT). Activitățile continuă și în 2014, calendarul de implementare fiind foarte strâns.

- analiza și avizarea documentațiilor privind obiective de investiții ROMATSA cu impact operațional

În anul 2013 s-au analizat și avizat documentații (teme de proiectare, studii de fezabilitate și fezabilitate, proiecte de execuție, etc.) privind obiectivele de investiții cu impact operațional (sisteme de comunicații și supraveghere, mijloace de navigație, amenajarea sălilor operaționale, etc.).

- menținerea evidenței implementării măsurilor din domeniul operațional stabilite în urma inspecțiilor și auditurilor

Datele sunt permanent actualizate cu concursul celorlalte servicii din domeniul operațional.

- analiza din punct de vedere operațional a proiectelor de reglementări ale Comisiei Europene

În cadrul acestei activități, sunt studiate o serie de proiecte de regulamente CE și formulate puncte de vedere care vor fi transmise în cadrul proceselor de consultare. În cadrul consultărilor inițiate de MT/AACR, s-au efectuat analize și s-au elaborat puncte de vedere privind reglementările respective.

- baza de date aeronave

S-a actualizat regulat baza de date cu aeronave a sistemului SELEX faza 2, verificarea și completarea bazei de date aeronave a sistemului SELEX faza 4. Au fost susținute cursuri de caracteristici și performanțe aeronave în cadrul cursurilor de autorizare/conversie/pregătire recurentă a personalului operațional ROMATSA. S-a demarat sub formă de proiect în lucru Manualul de Aerodinamică și Aeronave, destinat personalului operațional ROMATSA.

- actualizarea bazelor de date ale sistemului managementului traficului aerian

Activitate curentă care a înregistrat și în 2013 modificări complexe: actualizarea periodică bazata pe Ciclul AIRAC a geografiei FDPS Faza 2 și actualizarea geografiei FDPS Faza 4. Pentru aceste activități este dezvoltată o interfață software pentru încărcarea datelor provenite din sursa de date Jeppesen, verificarea și validarea

modificărilor și generarea cererilor de modificare în mod semi-automat. A fost pusă în lucru și parțial finalizată geografia viitorului TMA Cluj.

- implementare sistem AMAN

S-a participat la întâlnirile privind realizarea acestui proiect.

- implementare Remote Tower

S-a participat la elaborarea Conceptului Operațional finalizat la sfârșitul anului 2013.

- implementare CDM

- implementare proceduri de apropiere APV bazate pe tehnologia EGNOS

- eManagement

În 2013 au fost testate componentele Portal și ECM. Proiectul continuă și în 2014.

- Servicii Centralizate (CS)

Participarea în grupul de lucru ROMATSA care analizează CS, impactul asupra ROMATSA, precum și participarea ROMATSA în definirea conceptelor operaționale/implementarea CS. Activitatea continuă și în 2014.

- implementarea Free Route Airspace (FRA)

S-a participat la realizarea seturilor de date destinate testării în cadrul NMOC, precum și la sesiunile de prevalidare realizate în cadrul NMOC. Activitatea a fost finalizată în noiembrie 2013, odată cu activarea FRA pe timp de noapte.

- implementare versiune nouă PASACT 3.0

S-a participat la activitățile de testare a noii versiuni PASACT ce implementează noul format FPL2012 și prevederile HG912/2010 (autorizarea zborurilor în spațiul aerian național). Sistemul PASACT 3.0 a fost instalat operațional.

Managementul Resurselor Umane ATCO și Factorii Umani

Pe parcursul anului 2013 au fost întreprinse acțiuni importante în ceea ce privește resursele umane:

- participarea specialiștilor în cadrul comisiilor de evaluare organizate la unitățile ATS ale ROMATSA în vederea avansării sau promovării, după caz, a personalului CTA, care îndeplinea cerințele prevăzute în procedurile aplicabile;

- organizarea sesiunilor de selecție de personal pentru a urma cursuri de pregătire inițială în vederea obținerii licenței CTA stagiar;

- efectuarea inspecțiilor operaționale, pe linia obiectului de activitate, la unitățile ATS ale ROMATSA;

- participarea ca observatori la audituri efectuate de AACR la subunitățile ROMATSA, în procesul de supraveghere continuă efectuat de aceasta în calitatea sa de autoritate națională de supervizare (NSA), conform reglementărilor aplicabile;

- organizarea unei selecții interne în luna februarie pentru ACC București;

- organizarea și monitorizarea executării cursurilor de conversie în urma transferului activității de dirijare de la ACC București - locația Arad la ACC București;

- organizarea și monitorizarea executării cursurilor de conversie pentru obținerea autorizării de unitate la turnul de control (TWR) Otopeni de către controlori de trafic aerian (CTA) de la TWR Băneasa și la TWR Băneasa de către CTA de la TWR Otopeni (dublă autorizare de unitate);

A. Organizarea pregătirii și instruirea

- efectuarea de către specialiști din cadrul ROMATSA a unor cursuri de limbă engleză pentru personalul meteo (MET), de informare aeronautică (AIS) și tehnic în urma solicitărilor primite, precum și evaluarea acestor categorii de personal la finalizarea acestui modul de pregătire;

- urmărirea și coordonarea activității de școlarizare/perfecționare prin cursuri interne și externe a personalului CTA, după cum urmează:

- cursuri de pregătire recurentă și pentru situații neobișnuite și de urgență a personalului CTA desfășurate la simulatoarele din cadrul ROMATSA;

- cursuri de pregătire recurentă și pentru situații neobișnuite și de urgență a personalului CTA desfășurate la PanAm International Flight Academy și NATS;

- cursuri de perfecționare a personalului CTA și din cadrul Administrației Centrale (AC) ROMATSA la EUROCONTROL – IANS;

- cursuri de pregătire inițială (de formare) în vederea obținerii licenței CTA stagiar, desfășurate la ROMATSA (locația DSNAR Constanța) cu calificările ADI/ TWR/ APP și ACS/ RAD.

- urmărirea, coordonarea și efectuarea cursurilor necesare modificărilor structurii spațiului aerian:

- organizarea și monitorizarea executării cursurilor de pregătire, pentru implementarea rutelor P-RNAV în TMA București;

- organizarea și monitorizarea executării cursurilor de pregătire, pentru modificarea structurii de spațiu aerian care au intrat în vigoare în data de 7 februarie;

- organizarea și monitorizarea executării cursurilor de pregătire, pentru modificarea structurii de spațiu aerian în urma coordonării cu Serbia și Ungaria, care a intrat în vigoare pe 2 mai 2013;

- organizarea cursurilor de pregătire CTA în vederea obținerii autorizării pe noile sectoare în urma relocării;

- actualizarea documentului „Sistemul de Instruire ROMATSA – Master Plan for Training. Ed 2.0, având în vedere intrarea în vigoare a Regulamentului EC 805/ 2011 de stabilire a normelor detaliate privind licențele CTA și anumite certificate și a Procedurii PIAC-LCTA, ed4/ 2012 privind licențierea controlorilor de trafic aerian;

- curs conversie CTA TWR Otopeni – APP București;

- curs conversie CTA TWR Sibiu – APP București;

- curs conversie CTA TWR Cluj – APP București;

- curs de conversie CTA TWR Constanța – TWR Băneasa

- organizarea cursurilor după întreruperea activității CTA;

- organizarea, susținerea (predare), monitorizarea și finalizarea (mai 2013) a cursului de pregătire inițială desfășurat la Constanța.

B. Licența

- analizarea și avizarea, după caz, a cererilor de obținere/ revalidare/ reînnoire a licenței CTA sau calificărilor și autorizărilor asociate acestora;
- monitorizarea îndeplinirii cerințelor REG 805/2011 și Master planului de pregătire privind licențierea și pregătirea CTA;
- analizarea și înaintarea de propuneri pentru proiectul noului regulament al EASA (Agenția Europeană pentru Siguranța Aviației) privind licențierea CTA, care îl va înlocui pe actualul Regulament EC 805/ 2011;
- întreprinderea demersurilor necesare către AACR în vederea examinării absolvenților cursului ab-initio pentru obținerea licenței CTA stagiar;
- întreprinderea demersurilor necesare către AACR în vederea examinării CTA stagiarilor pentru obținerea licenței CTA cu calificările și autorizările de unitate corespunzătoare.

C. Competențe lingvistice

- organizarea/planificarea evaluării competenței în utilizarea limbii engleze a întregului personal de dirijare și control de la toate unitățile ATS ROMATSA;

D. Participarea în grupul de lucru Danube FAB

- participarea specialiștilor la activitățile grupului de lucru pe probleme de training și al grupului de lucru pentru proceduri operaționale din cadrul proiectului Danube FAB.

Meteorologie și Informare Aeronautică

Din punctul de vedere al domeniului meteorologie și informare aeronautică, în anul 2012 s-au realizat următoarele:

A. Coordonarea activității

- coordonarea, îndrumarea și controlul tuturor activităților specifice domeniului de activitate privind informarea aeronautică și informarea meteorologică, în vederea realizării obiectivelor operaționale angajate, pentru anul 2013;
- pregătirea condițiilor necesare și realizarea transferului administrativ al serviciilor de informare aeronautică de la AACR la ROMATSA, în vederea aplicării HG nr.405/1993 privind înființarea Autorității Aeronautice Civile Române;
- pregătirea în vederea auditurilor Bureau Veritas pe linie de QMS (Sistemul de Management al Calității), a inspecțiilor din partea AACR și a Direcției Siguranță și Calitate din cadrul ROMATSA;
- organizarea și desfășurarea inspecțiilor operaționale interne planificate;
- coordonarea activităților operaționale ale Centrului Național de Protecție Meteorologică a Navigației Aeriene (CNPMNA) și Birourilor meteorologice de aerodrom pentru activitățile curente (amendare proceduri, gestionare situații indisponibilități personal, organizare și desfășurare concurs selecție personal meteorologic la DSNM Tg. Mureș)
- coordonarea acțiunilor necesare punerii în aplicare a planurilor de măsuri rezultate în urma auditurilor și inspecțiilor operaționale în domeniile AIS și MET, precum și cele

legate de modificarea certificatului ROMATSA de furnizor de servicii de navigație aeriană (SNA) acordat de AACR, în vederea preluării AIS de la AACR.

(Notă: În urma auditurilor care au avut loc nu a rezultat nici o neconformitate pentru activitățile AIS și MET)

B. Expertiza de specialitate

- asigurarea expertizei de specialitate pentru domeniile AIS și MET la întocmirea specificațiilor și ulterior a derulării contractului privind implementarea sistemului ATM 2015+;
- darea în folosință a site-ului ROMATSA pentru furnizarea de Self Briefing integrat;
- întocmirea caietelor de sarcini pentru achiziția sistemului pentru detecție vânt de forfecare la aeroportul București-Otopeni, precum și a noului sistem de procesare date meteorologice;
- efectuarea testelor pentru implementarea versiunii ROMAWOS 3.2 pentru sistemele semi-automate de observații meteorologice ROMATSA existente pe aeroporturile din România;
- elaborarea documentației operaționale necesare extensiei sistemului ROMAWOS la aeroporturile Baia Mare, Satu Mare, Tg. Mureș pentru creșterea categoriei de exploatare la cat. II ICAO;
- realizarea rozei vizibilității digitale pentru toate aeroporturile din România;
- implementarea noilor cerințe ale Anexei 3 ICAO – Amd. 76, care a intrat în vigoare începând cu data de 15 noiembrie 2013;
- participarea la elaborarea procedurii de colaborare privind modul de acțiune în cazul contaminării FIR București cu cenușă vulcanică;
- participarea la acțiunile rezultate din desfășurarea proiectelor SESAR (program de dezvoltare ATM în cadrul Cerului Unic European), FAB (Bloc Funcțional de Spațiu Aerian) și Servicii centralizate;
- analizarea și urmărirea actualizării procedurilor de lucru ARO/Briefing;
- analizarea și urmărirea actualizării procedurilor de coordonare ARO/Briefing și alte unități ATS;
- urmărirea și asigurarea suportului de actualizare a Manualelor Operaționale în uz;
- actualizarea procedurilor de utilizare a Call Center-ului pentru activitățile de ARO/Briefing de informare aeronautică și informare meteorologică și finalizarea realizării suportului logistic necesar;
- pregătirea și parcurgerea formalităților de certificare de către AACR a facilității de BriefingBox din EAD.

C. Pregătirea personalului

- coordonarea întregii activități aferente funcționării Centrului de Pregătire în Meteorologie Aeronautică din cadrul ROMATSA;
- efectuarea de către experții MET a cursurilor de refresher și promovare pentru personalul MET și evaluarea nivelului lor de competență;
- efectuarea de către experții AIS și MET a unor cursuri de specialitate în domeniile AIS și MET pentru personalul AIS, ATS și tehnic în urma solicitărilor primite, precum și evaluarea acestor categorii de personal la finalizarea pregătirii;
- urmărirea și coordonarea activității de școlarizare/perfecționare prin cursuri interne și externe a personalului AIS și CITA (controlori de informare trafic aerian);

- elaborarea programelor de pregătire pentru utilizarea echipamentelor noi sau în cazul implementării unor noi versiuni soft cu impact asupra utilizatorului;
- finalizarea procesului de reconversie a personalului MET în personal CITA, pentru completarea necesarului de personal de informare aeronautică pentru DSNAR Constanța;
- completarea necesarului de personal MET pentru compartimentul operațional, prin selecția cu personal extern la DSNA Baia Mare;
- actualizarea dosarelor personale CITA;
- evaluarea CITA Briefing de la subunitățile unde nu există instructor Briefing autorizat;
- participarea la negocierea contractelor cu furnizorii externi pentru pregătirea la limba engleza pentru controlorii de informare trafic aerian și meteorologii aeronautici;

Colaborarea civil-militară

Principalele structuri cu care s-a colaborat, din punct de vedere civil – militar, au fost direcțiile și serviciile specializate în managementul serviciilor de navigație aeriană din Administrația Centrală ROMATSA, compartimentele specializate în acest domeniu din cadrul Statului Major al Forțelor Aeriene (SMFA) și Statului Major General, dar și Direcția Supervizare Servicii de Navigație Aeriană/AACR și Direcția Aviație Civilă și Spațiu aerian din cadrul Ministerului Transporturilor sau Direcția Sistemului național antigrindină și de creștere a precipitațiilor din cadrul Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale. Au fost menținute bunele relații de colaborare cu structurile de aviație din cadrul Ministerului Administrației și Internelor și Serviciului Român de Informații.

Pentru îndeplinirea atribuțiilor specifice, Compartimentul a coordonat elaborarea Procedurilor de cooperare între TWR Băneasa și UM 0991 București privind executarea zborurilor în Aria de Control (CTR) Băneasa, ediția 1.0/2013.

Elaborarea Procedurilor de coordonare civil-militară a zborurilor, ediția 5.0/2013, reprezintă una dintre cele mai importante realizări în îmbunătățirea coordonării traficului aerian general cu cel operațional. Au fost revăzute, actualizate și modificate 12 proceduri generale și locale pentru a fi coerent integrate într-un singur document, aprobat de Autoritatea Aeronautică Civilă Română și transmis unităților ATS ROMATSA spre aplicare.

Exercițiile comune ale Forțelor Aeriene Române cu cele ale altor țări NATO sau parteneri și solicitările de spațiu aerian de către utilizatori ocazionali au continuat să fie semnificative nu numai ca număr și tipuri de zboruri/aeronave/misiuni dar și în privința volumului și managementului spațiului aerian temporar rezervat.

Prin aplicarea documentelor elaborate sub coordonarea Compartimentului Colaborare Civil-Militară, unitățile ATS ROMATSA au asigurat, în anul 2013, în condiții de siguranță, controlul segmentelor GAT (Trafic Aerian General) ale zborurilor militare, suportul operațional pentru unele misiuni speciale (zbor în formație, tactici speciale) și, împreună cu unitățile ATS militare, au realizat coordonarea zborurilor GAT-OAT (Trafic Aerian General – Trafic Aerian Operațional) și managementul pre-tactic și tactic al spațiului aerian pentru următoarele activități aeriene militare semnificative:

- Atlas Rage (06-25.03.2013)
- Anvil Rage (15.05-15.06.2013)
- Carpathian Spring (12-29.04.2013)
- Air Solution (28-30.05.2013)

- București Air Show (20-21.07.2013)
- Thracian Star (23-25.07.2013)
- Ziua Marinei Române (13-15.08.2013)
- Chameleon Exercise (07-13.09.2013)
- Ramstein Guard (07-11.10.2013)
- Parada aeriană cu prilejul Zilei Naționale a României (28.11-01.12.2013).

De o importanță majoră recunoscută pentru siguranța zborurilor când traficul aerian general interferează cu cel operațional, convocarea anuală privind colaborarea civil-militară în serviciile de navigație aeriană a fost integral organizată de către Departamentul Operațional ROMATSA. Concluziile și măsurile convenite împreună cu reprezentanții Forțelor Aeriene Române, Autorității Aeronautice Civile Române, Statului Major al Forțelor Navale, Aeroclubului României și structurilor de aviație aparținând MAI și SRI pe timpul convocării desfășurate la DSNA Tg. Mureș, în perioada 29-30.05.2013, sunt integrate în proiectele noilor reglementări.

Pe durata anului 2013, compartimentul a sprijinit concret implementarea managementului spațiului aerian local și sub-regional- LARA, relațiile ROMATSA-SMFA în domeniul tehnic (instalarea unor echipamente de navigație aeriană civile în locații militare, schimbul de date radar, suportul logistic al radarelor militare FPS-117), precum și îmbunătățirea colaborării civil-militare prin realizarea CR-2 colocat cu Centrul de Operații Aeriene/SMFA.

Aprecierile din rapoartele anterioare privind menținerea la un nivel ridicat de complexitate și dificultate a sarcinilor compartimentului și, în general, ale Departamentului Operațional privind dezvoltarea coordonării și a procedurilor/acordurilor comune cu unitățile de trafic aerian militare, în absența unor evoluții pozitive semnificative în domeniul resurselor alocate de partea militară, rămân valabile. Se repetă situațiile în care urmările previzibil pozitive ale sprijinului acordat de ROMATSA în domeniul elaborării documentelor comune de colaborare sau prin transferarea unor echipamente care să sprijine coordonarea zborurilor GAT-OAT sunt diminuate sau chiar anulate (ex. Procedurile de coordonare ATM în situații de criză, inițiate încă din anul 2007 și mijloacele de comunicații radio asigurate de ROMATSA pentru BCZ MIL București, care sunt încă neoperaționale).

Activitatea în anul 2014 va reprezenta o continuare intensificată a participării la implementarea Conceptului Operațional al regiei, va fi orientată către monitorizarea și, la nevoie, revizuirea unor proceduri pentru adaptarea lor la contextul actual al coordonării zborurilor GAT-OAT, participarea la elaborarea protoalelor pentru furnizarea serviciilor de navigație aeriană în cadrul exercițiilor de zbor militare, precum și către sprijinirea structurilor specializate din ROMATSA, AACR și MT pentru implementarea reglementărilor Cerului Unic European (CUE).

Îndeplinirea atribuțiilor de colaborare civil-militară de către un expert încadrat într-un serviciu operațional de management al traficului aerian prezintă deja avantajele asigurării continuității pe durata concediului de odihnă și a misiunilor interne/externe de durată și ar putea facilita atât îndeplinirea unor sarcini suplimentare mari consumatoare de timp, cât și posibilitatea transferării experienței.

Procesul de simplificare și standardizare a elaborării procedurilor de coordonare GAT-OAT va continua în scopul asigurării siguranței zborurilor civile și militare, fluentei traficului comercial și libertății de acțiune necesare operațiilor aeriene militare.

Activitatea tehnică

În anul 2013 s-a urmărit furnizarea continuă a serviciilor de comunicație, navigație și supraveghere pentru navigația aeriană la nivelul de siguranță prevăzut de standardele aplicabile și, de asemenea, realizarea programelor de investiții în conformitate cu obiectivele de modernizare aprobate.

Principalele activități în domeniul tehnic au fost următoarele:

- continuarea activităților de instalare a echipamentelor în locația Centrului de Rezervă 2 (CR2). S-au finalizat, instalat și s-au depus actele pentru autorizarea stațiilor pentru frecvența de urgență la TWR și cele pentru sol-aer la CR2. S-a extins rețeaua STCR pentru CR2 la Otopeni și Balotești și s-au instalat server-e NIDS; au fost finalizate activitățile pentru echiparea CR2 la Balotești și continuată extensia CR2 pentru APP București la Aeroportul Internațional Henri Coandă București - Otopeni;
- continuarea activităților în cadrul Danube FAB pentru completarea documentelor aferente armonizării strategice și definiției transferului în operare, din punct de vedere al asigurării comunicațiilor necesare. Au fost demarate specificațiile tehnice pentru sistemul VCS în centrele ATC din Danube FAB;
- întocmirea documentației tehnice pentru transferul activității AIS de la Autoritatea Aeronautică Civilă Română (AACR) la R.A. ROMATSA;
- elaborarea documentației pentru instalarea unor echipamente de aterizare ILS/ DME noi la aeroporturile de la Cluj și Constanța. A fost autorizat și pus în funcțiune operațională echipamentul de aterizare ILS/DME la Aeroportul Cluj pentru pista nouă RWY 25. S-au efectuat lucrările pentru relocarea echipamentului ILS Pantă pe direcția 27 la Aeroportul Arad;
- efectuarea lucrărilor de acceptare pe locație (SAT) și omologare din zbor pentru noile sisteme DME Bacău și Iași. Sistemele au fost puse în funcțiune în faza de test;
- punerea în funcțiune operațională a 20 de sisteme NDB în locațiile: DSNA București (4 - Otopeni, 2 - Băneasa), DSNA Timișoara – 3, DR Arad – 1, DSNA Oradea – 2, DSNA Baia Mare – 2, DSNA Bacău – 1, DSNA Iași – 2, DSNA Sibiu – 1, DSNA Târgu Mureș – 2, ca urmare a autorizării acestora de către Autoritatea Aeronautică Civilă Română (AACR);
- achiziționarea, instalarea și efectuarea testelor SAT pentru 4 sisteme de înregistrare de tip NICE Inform pentru CDZ Arad, CDZ Constanța, DSNA Tulcea și DSNA Timișoara. A fost primită autorizarea din partea AACR pentru aceste sisteme;
- întocmirea specificațiilor tehnice, efectuarea site-ului survey și semnarea contractului pentru extinderea sistemului WAM (Wide Area Multilateration) ROMATSA în TMA Cluj cu 6 noi stații de sol. S-a efectuat FAT (Test de Acceptare la Producător) și s-a instalat sistemul WAM ROMATSA în TMA Cluj extins;
- efectuarea testelor SAT (Test de Acceptare la Beneficiar) pentru echipamentele SMR și MLAT din cadrul sistemului A-SMGCS la Aeroportul Internațional „Henri Coandă” București;
- instalarea și efectuarea testelor SAT pentru echipamentele radioreleu de la MSSR Petricica, DVOR/DME Măgura și Sala tehnică Bacău precum și tronsonul CDZ – Aeroport Cluj;

- validarea și evaluarea ofertelor tehnice, de siguranță și securitate pentru achiziția noului sistem ATM ROMATSA 2015+. S-a verificat îndeplinirea cerințelor tehnice din documentația INDRA pentru noul sistem ATM ROMATSA 2015+ conform procedurii interne de verificare și validare a livrabilelor de proiect ed.1.0/30.10.2013;
- realizarea studiului de fezabilitate pentru reamenajarea sălii Cota 0 pentru instalarea noului sistem ATM 2015+;
- realizarea standului RA ROMATSA din cadrul World ATM Congress de la Madrid;
- finalizarea și depunerea la AACR a dosarelor tehnice pentru autorizarea echipamentelor de comunicații Rută Bacău, Arad și Cluj, precum și TWR Suceava, Tulcea, Constanța, Iași, Cluj, Băneasa, Arad, Sibiu, Timișoara, Otopeni, Satu Mare, Baia Mare, Târgu Mureș, Oradea și Bacău, DR București CE/CR Timișoara, CE/CR Craiova, CE Radar Mode-S și CR Buciumeni. Au fost primite din partea AACR autorizațiile pentru 11 sisteme;
- efectuarea SAT și omologarea din zbor pentru noile sisteme DME Bacău și Iași. Sistemele au fost puse în funcțiune în faza de test. Au fost demarate operațiunile de autorizare de către AACR a acestor sisteme;
- instalarea noului sistem DVOR/DME Târgu Jiu și efectuarea SAT și omologarea din zbor (împreună cu reprezentantul SELEX SI). Au fost demarate operațiunile de autorizare de către AACR a acestui sistem;
- semnarea contractului de achiziție pentru sistemele DVOR/DME Bacău/Galați și efectuarea activității de SAT pentru sistemul DVOR/DME Galați;
- instalarea la CDZ București a unei stații de monitorizare a sistemului EGNOS. Stația a fost pusă la dispoziție de Comisia Europeană prin Pildo Labs LTD;
- finalizarea activităților de scoatere din funcțiune a sistemelor PAR RP-4G de la Cluj Napoca și Baia Mare;
- finalizarea activităților pentru înlocuirea receptoarelor GPS asociate sistemelor radar de la Cluj, Arad și Giarmata și demararea activităților pentru Kogălniceanu și Ovidiu;
- înlocuirea switch-urilor CISCO 3550 și 3560 (vechi) din toate amplasamentele APP/TWR și CDZ București;
- instalarea router-elor noi în 23 de amplasamente DVOR/ DME/ NDB;
- finalizarea implementării pe baza specificațiilor funcționale, a noii versiuni a sistemului PASACT;

Siguranța, Calitatea, Mediul și Securitatea

Obiectivele principale pentru anul 2013 ale activităților din domeniile siguranței, calității, mediului și securității le-a constituit consolidarea Sistemului de Management al Siguranței și Sistemului de Management al Calității și Sistemului de Management de Mediu, pentru a asigura menținerea valabilității certificatelor care atestă conformarea la cerințele regulamentului CE nr. 1035/2011 de stabilire a cerințelor comune pentru furnizarea de servicii de navigație aeriană, standardelor ISO 9001:2008 și ISO 14001:2004, precum și implementarea în ROMATSA a Sistemului de Management al Securității (aeronautice și informatice), în condițiile realizării indicatorilor din Planul Național de Performanță.

Domeniul Siguranță

Principalele activități desfășurate în cursul anului 2013 în domeniul managementului siguranței au fost:

- îmbunătățirea Sistemului de Management al Siguranței în conformitate cu recomandările AACR, EUROCONTROL, EASA și ICAO, în vederea creșterii nivelului de siguranță a serviciilor de navigație aeriană furnizate de ROMATSA;
- auditarea internă de siguranță a tuturor subunităților regiei (*au fost efectuate 16 misiuni planificate de audit intern de siguranță și 2 misiuni „ad-hoc”, dedicate*);
- elaborarea planurilor de măsuri în urma auditurilor interne de siguranță și auditurilor de supraveghere efectuate de AACR și Bureau Veritas, precum și urmărirea stadiului de implementare a acestor măsuri;
- elaborarea ediției 9.0 a Manualului de Management al Siguranței;
- pregătirea ROMATSA pentru auditul extern de supraveghere din partea AACR-DSSNA în vederea menținerii certificării ca furnizor de servicii de navigație aeriană, conform cu regulamentul EU nr. 1035/2011;
- evaluarea riscurilor și stabilirea măsurilor de reducere a acestora pentru proiecte importante ale ROMATSA;
- colectarea informațiilor referitoare la evenimentele de siguranță raportate, investigarea lor și urmărirea stadiului de implementare a recomandărilor de siguranță (*măsurile corective și preventive necesare*);
- monitorizarea și raportarea indicatorilor de performanță în domeniul SIGURANȚĂ, în conformitate cu cerințele din Planul Național de Performanță;
- pregătirea personalului din structura de siguranță ROMATSA și a celui a cărui activitate are implicații asupra siguranței, în vederea menținerii unui nivel corespunzător de competență în domeniu;
- asigurarea reprezentării și contribuției ROMATSA pe domeniul siguranță în grupurile de lucru pe specialități la EUROCONTROL, CANSO și Danube FAB.

Nivelul siguranței serviciilor furnizate

Pe tot parcursul anului 2013 s-a acordat o atenție deosebită atât funcționării sistemului de raportare a evenimentelor de siguranță, cât și calității conținutului informațional vehiculat de acest sistem.

Monitorizarea siguranței a avut ca rezultat în anul **2013** înregistrarea și investigarea a **935** evenimente (*față 1058 în anul 2012*).

Cele **935** evenimente de siguranță raportate au cuprins **362** de evenimente de siguranță de natură operațională și **273** de evenimente de siguranță de natură tehnică.

În anul 2013, ROMATSA nu a fost implicată în nici un eveniment de siguranță de tip „accident”.

INDICATORI DE PERFORMANȚĂ

Indicatorii de performanță în domeniul siguranței

Tabelul următor prezintă comparativ obiectivul de siguranță planificat și nivelul de siguranță realizat de către ROMATSA pentru anul 2013.

Indicatori de performanță	PLANIFICAT Obiectiv de siguranță anual (valori anuale maxim acceptabile)	REALIZAT Nivel de siguranță (realizat 2013)
Număr accidente cu contribuție ROMATSA	0	0
Număr incidente grave cu contribuție ROMATSA	max. 1	0
Număr incidente majore cu contribuție ROMATSA	max. 9	1

Obiectivul de siguranță ROMATSA pentru anul 2013 a fost îndeplinit.

Indicatorii de performanță în domeniul calității serviciilor

OBIECTIVE		INDICATORI	ȚINTE (valori anuale maxim acceptabile)	STADIUL DE REALIZARE 2013	
Creșterea a nivelului calității serviciilor de trafic aerian	Fluidizarea traficului	Minute întârziere pe rută datorită serviciului prestat	max.1 min	0	Realizat
		Minute întârziere pe rută datorate regularizărilor impuse de ROMATSA	0	0	Realizat
	Satisfacția clienților	Număr de reclamații cu relevanță în ATM	max. 6	3	Realizat
Disponibilitatea funcțiilor CNS (indicator din fișa de proces)		Nr. de ore de funcționare/nr. total de ore declarat (%)	min. 95%	> 95%	Realizat

Domoniile Calitate și Mediu

Principalele activități desfășurate în cursul anului 2013 în domeniul managementului calității și de mediului au fost:

- actualizarea documentului „Manualul Sistemului de Management Integrat Calitate și Mediu RA ROMATSA” și a unor proceduri din domeniul managementului de mediu;
- auditarea internă de calitate și de mediu a tuturor subunităților regiei (*au fost efectuate 16 misiuni de audit intern de calitate și mediu*);
- monitorizarea satisfacției clienților interni (salariați) și externi, realizată prin prelucrarea datelor din chestionare specifice;
- realizarea Analizei Efectuate de Management la cel mai înalt nivel a Sistemului de Management al Calității RA ROMATSA în vederea îmbunătățirii sistemului;
- diseminarea de către specialiștii în siguranță și calitate, în cadrul întregii structuri SMS și SMC/SMM ROMATSA pe parcursul activităților de audit intern de siguranță, calitate, mediu, precum și a celor legate de menținerea certificatelor ROMATSA conform EU nr. 1035/ 2011, ISO 9001:2008 și ISO 14001:2004, a informațiilor și recomandărilor conținute în rapoartele de audit și supraveghere AACR, Bureau Veritas și în rapoartele de audit intern de siguranță, calitate și mediu;
- desfășurarea auditului de supraveghere în vederea reconfirmării pentru ROMATSA a certificatului ISO 9001:2008 (domeniul: **calitate**) și a certificatului ISO 14001:2004 (domeniul: **mediu**) cu firma Bureau Veritas Certification, în Administrația Centrală și în următoarele subunități ale regiei: DR București, DSNAR Constanța, DSNA Tulcea, DSNA Târgu Mureș și DSNA Sibiu;
- participarea, alături de Institutul Național de Cercetare Dezvoltare în Optoelectronică, la proiectul de cercetare Aircraft Emission Research and Impact – AERI;
- asigurarea reprezentării ROMATSA pe domeniile calitate și mediu în grupurile de lucru pe specialități la EUROCONTROL, CANSO, Danube FAB ș.a.

Nivelul calității serviciilor furnizate

Nivelul calității serviciilor furnizate este atestat și prin reconfirmarea certificatului ISO 9001:2008 a ROMATSA de către firma Bureau Veritas Certification.

De remarcat este că, în cadrul auditului de supraveghere nu au fost identificate neconformități.

Nivelul calității serviciilor este monitorizat anual prin „indicatori pentru calitatea serviciilor” și anume:

- capacitatea per FIR;
- fluidizarea traficului – măsurat prin minute întârziere;
- satisfacția clienților;
- disponibilitatea funcțiilor CNS;
- competența personalului.

Acești indicatori au fost realizați în anul 2013 la nivelul întregii ROMATSA, analiza acestora realizându-se în cadrul Analizei Efectuate de Management la nivel central.

Domoniul securității aeronautice și informatice

Principalele activități desfășurate în cursul anului 2013 în domeniul managementului securității aeronautice și informatice au fost:

- realizarea auditurilor de supraveghere pe domeniul „securitate aeronautică” la DR București, DR Arad, DSNAR Constanța și DSNA București în conformitate cu planul de audit intern de securitate aeronautică;
- urmărirea stadiului de implementare a planurilor de măsuri rezultate în urma auditurilor interne de securitate;
- continuarea pregătirii specifice domeniului securitate aeronautică a personalului propriu și cel desemnat din subunități;
- efectuarea de instruirii de securitate aeronautică pentru Responsabilii Locali de Securitate Aeronautică din cadrul subunităților ROMATSA, salariații ROMATSA și personalul altor firme care desfășoară activități în incinta CDZ București;
- asigurarea reprezentării și contribuției ROMATSA pe domeniul securitate aeronautică și informatică în grupurile de lucru pe specialități la EUROCONTROL și Danube FAB.

PROGRAMUL CER UNIC EUROPEAN ȘI Danube FAB

Context internațional

În scopul reducerii fragmentării rețelei europene de management al traficului aerian, înregistrate în principal din cauza constrângerilor impuse de granițele naționale, Comisia Europeană a lansat încă din anul 1999 inițiativa Cerului European Unic (Single European Sky - SES), care propunea tranziția de la o abordare națională, la una regională, în ceea ce privește furnizarea serviciilor de navigație aeriană. Aceasta viza reducerea fragmentării spațiului aerian european, sporindu-i astfel capacitatea și eficiența în managementul traficului aerian și a serviciilor de navigație aeriană, reducerea timpului de zbor și, în consecință, reducerea costurilor de zbor și a emisiilor aeronavelor.

Primul pachet legislativ care instituie Cerul European Unic a fost adoptat de către Comisia Europeană în anul 2004 (SES I), având un triplu obiectiv: „*consolidarea normelor actuale de siguranță a traficului aerian, contribuția la dezvoltarea durabilă a sistemului de transport aerian și îmbunătățirea performanțelor generale ale managementului traficului aerian (ATM) și ale serviciilor de navigație aeriană (ANS) pentru traficul aerian din Europa*”. Acesta a fost ulterior modificat în anul 2009 (SES II) cu scopul de a include mecanisme bazate pe performanță (Regulamentul (CE) nr. 1070/2009) și completat printr-o extindere a normelor UE privind siguranța aeriană și competențele corespunzătoare ale Agenției Europene pentru Siguranța Aviației (EASA) la ATM, ANS și la operațiunile aeroportuare. În același timp, au fost adoptate de Comisia Europeană o serie de norme de punere în aplicare și de standarde tehnice.

Cadrul de reglementare SES II a fost în mod categoric mai cuprinzător și a stimulat în mod semnificativ restructurarea spațiului aerian european și furnizarea de servicii de navigație aeriană, impunând în special separarea funcțiilor de reglementare de cele privind furnizarea de servicii, o mai mare flexibilitate în utilizarea civilă și militară a spațiului aerian, interoperabilitatea echipamentelor, clasificarea armonizată a spațiului aerian superior, stabilirea rolului de manager al rețelei, precum și un sistem comun de

tarifare a serviciilor de navigație aeriană și exigențe comune privind acordarea licențelor de controlor aerian.

În consecință, eficiența ATM în Europa se află în prezent într-un proces de îmbunătățire, întârzierile ATFM medii pe rută și la aeroporturi reducându-se de la 5,4 minute pe zbor în 1999 la 1,8 minute în 2011 și aproximativ la un minut în 2012. De asemenea, începând cu 2008, extinderea medie a zborului orizontal a scăzut în mod continuu, de la 4,6% la 4,3% în 2011 și la aproximativ 4,2% în 2012, ceea ce înseamnă că rutele de zbor sunt, în medie, cu 4,2% mai lungi decât „ruta cea mai directă”. Se așteaptă ca și costul total al serviciilor de navigație aeriană să scadă cu 3,5 miliarde EUR până la finele anului 2014 (și anume, costurile generale ar trebui să se ridice la 37,2 miliarde EUR pentru această perioadă, în loc de 40,7 miliarde EUR pe baza prețurilor din 2009).

Cu toate acestea, considerând că îmbunătățirile actuale nu vor fi suficiente pentru a realiza obiectivele (foarte ambițioase) ale SES, în anul 2013, Comisia Europeană a inițiat dezbaterile pe marginea celui de-al treilea pachet legislativ Cer Unic European (SES II+), acest proiect fiind încă o inițiativă în curs de desfășurare. Prin această inițiativă, Comisia își propune să soluționeze deficiențele existente în materie de eficiență și de calitate a furnizorilor de servicii de navigație aeriană, precum și cu privire la actuala arhitectură instituțională dezvoltată la nivel pan-european.

Context național și regional

În contextul conceptului SES, în anul 2013 RA ROMATSA a continuat programele de modernizare inițiate în anii anteriori, acestea fiind aliniate cu cerințele europene prin achiziționarea de echipamente și tehnologii noi. Astfel, pentru ca obiectivele Cerului European Unic să fie îndeplinite, RA ROMATSA trebuie să investească semnificativ în infrastructura rețelei de management al traficului aerian și să implementeze schimbări importante în conceptul operațiunilor și procedurilor interne.

În consecință pentru anul 2013 RA ROMATSA și-a propus continuarea obiectivelor începute în anii anteriori și realizarea liniilor de acțiune asumate prin Planul de Afaceri Strategic.

Conformarea cu cerințele Regulamentul (CE) nr. 1035/2011

În anul 2013, ROMATSA și-a îndeplinit obligațiile ce i-au revenit ca furnizor de servicii de navigație aeriană certificat, prin conformarea continuă cu prevederile *Regulamentului de punere în aplicare (UE) nr. 1035/2011 de stabilire a cerințelor comune pentru furnizarea de servicii de navigație aeriană și de modificare a Regulamentelor (CE) nr. 482/2008 și (UE) nr. 691/2010*. În acest sens, atunci când a fost necesară introducerea unor modificări ale serviciilor furnizate, ale sistemelor sau au intervenit modificări în organizarea și funcționarea sa, ROMATSA a propus Autorității Aeronautice Civile Române spre modificare, conform procedurilor aplicabile, Certificatul de furnizor de servicii de navigație aeriană.

Modificarea Certificatului ROMATSA de furnizor de servicii de navigație aeriană

La data de 30 august 2013 a fost publicată în Partea I a Monitorului Oficial al României, *Hotărârea Guvernului nr. 645/2013 pentru modificarea Hotărârii Guvernului*

nr. 405/1993 privind înființarea Autorității Aeronautice Civile Române, care dispune la art. IV ca în termen de 6 luni de la data intrării în vigoare a respectivei hotărâri, atribuțiile de furnizare a serviciilor de informare aeronautică și elaborare a hărților aeronautice să revină în competența R.A. ROMATSA. În acest sens, R.A. ROMATSA a solicitat în luna decembrie 2013, conform procedurilor aplicabile, modificarea Certificatului de furnizor de servicii de navigație aeriană CN 07/2012 prin redefinirea condițiilor atașate acestuia exclusiv în ceea ce privește furnizarea serviciilor de informare aeronautică (AIS) pentru FIR București. În prezent este în vigoare Amendamentul nr. 1 la Certificatul ROMATSA de furnizor de servicii de navigație aeriană – CN 07/14.12.2012, cu valabilitate din data de 18 februarie 2014. Furnizarea Pachetului Integrat de Informare Aeronautică pentru FIR București de către R.A. ROMATSA rezolvă în primul rând cerința separării instituționale a furnizorului de servicii de informare aeronautică de autoritatea națională de supervizare a siguranței din România, cerință impusă prin prevederile Codul Aerian Civil.

Expozeul ROMATSA pentru documentarea certificării ca furnizor de servicii de navigație aeriană

Documentul „Expozeul ROMATSA pentru documentarea certificării ca furnizor de servicii de navigație aeriană” (DGR-SES-INF4504-ROE/CERT) a fost revizuit și amendat continuu, în vigoare fiind ediția 10.1 din 24.02.2013, însă pregătirile pentru amendarea acestui document în vederea modificării Certificatului ROMATSA au fost inițiate încă din luna octombrie a anului 2013.

Obiective pentru anul 2014

În contextul implementării prevederilor legislației SES, RA ROMATSA își propune ca obiectiv strategic în procesul de implementare a conceptului, asigurarea condițiilor privind valorificarea optimă și promovarea în interesul României a potențialului operațional, tehnic și uman în calitatea de furnizor național al serviciilor de navigație aeriană.

De asemenea, îndeplinirea acțiunilor necesare în vederea cunoașterii la nivelul ROMATSA a cerințelor SES aplicabile furnizorilor de servicii de navigație aeriană și demararea activităților de planificare corespunzătoare și de continuare a eforturilor de implementare la nivelul regiei a cerințelor SES aplicabile furnizorilor de servicii de navigație aeriană, reprezintă un alt obiectiv major al regiei menit să asigure, pe durata procesului de reconfigurare a rețelei europene a serviciilor de trafic aerian, poziția stabilă de actor principal în regiune, cu o identitate puternică, bine conturată.

Nu în ultimul rând, conformarea continuă cu cerințele comune de certificare pentru furnizarea de servicii de navigație aeriană, conform prevederilor Regulamentului (UE) nr. 1035/2011 de stabilire a cerințelor comune pentru furnizarea de servicii de navigație aeriană reprezintă un obiectiv principal pentru organizație.

Proiectul Danube FAB

În data de 16 noiembrie 2012 a intrat în vigoare *Legea nr. 192/2012 privind ratificarea Acordului dintre România și Republica Bulgaria privind instituirea blocului funcțional de*

spațiu aerian „Danube FAB” semnat la Bruxelles în 12 decembrie 2011. Intrarea în vigoare a acestui document a condus la stabilirea structurii de guvernanță în cadrul Danube FAB și anume: Consiliul de Guvernare al Danube FAB, Consiliul de conducere la nivelul Furnizorilor de Servicii de Navigație Aeriană (ANSP-urilor) și Consiliul de conducere la nivelul Autorităților Naționale de Supervizare (NSA-urilor).

Pe parcursul anului 2013 au avut loc două ședințe ale *Consiliului de Guvernare al Danube FAB*, astfel: în data de 21 februarie 2013, la Sinaia și în data de 16 octombrie 2013 la Sofia, Republica Bulgaria.

Componența Consiliului de Guvernare al Danube FAB este următoarea: conducerea aparține Secretarilor de stat desemnați din cadrul autorității de stat în domeniul transporturilor (ministerele transporturilor român și bulgar), membrii fiind reprezentanții la nivel înalt din cadrul autorității de stat în domeniul apărării naționale (ministerele apărării naționale român și bulgar), directorii generali ai autorităților naționale de supervizare, precum și directorii generali ai furnizorilor de servicii de navigație aeriană (ROMATSA și BULATSA).

În cadrul acestor două întâlniri au fost realizate o serie de activități de natură a asigura buna desfășurare la nivelul Danube FAB, printre care menționăm următoarele:

1. nominalizarea oficială a membrilor Consiliului de Guvernare al Danube FAB;
2. adoptarea Regulilor de Procedură pentru Consiliului de Guvernare și Politica privind Observatorii;
3. aprobarea Planului Strategic al Danube FAB 2013 - 2017 și a Planului Anual 2013 al Danube FAB;
4. constituirea „Danube FAB Airspace Policy Body” (APB), responsabil pentru aplicarea FUA în cazul sectoarelor transfrontaliere și nominalizarea reprezentanților celor două părți, română și bulgară, în APB;
5. în urma activării mecanismului de verificare al Comisiei Europene (EU PILOT) au fost demarate la nivelul Danube FAB proceduri privind implementarea sectoarelor trans-frontaliere (Cross Border Sectors - CBS);
6. în luna noiembrie a fost transmis către EU Pilot răspunsul aprobat la nivelul autorității de stat în domeniul transporturilor, cuprinzând detalierea acțiunilor întreprinse la nivelul Danube FAB în legătură cu stabilirea sectoarelor trans-frontaliere (CBS), Free-Routes și cooperarea inter-FAB, în special cu BLUE MED și FAB CE.

Pe parcursul anului 2013 au avut loc două ședințe ale **Consiliului de conducere la nivelul Furnizorilor de Servicii de Navigație Aeriană (ANSP Board)**, astfel: în data de 18 iunie 2013, la București și în data de 16 octombrie 2013, la Sofia.

În cadrul acestor două întâlniri ce au avut loc la nivelul celor doi Furnizori de Servicii de Navigație Aeriană a fost stabilită structura internă de lucru a Danube FAB (Comitetul Strategic și de Planificare SAPSC, Comitetul Operațional OSC – expertiză operațională și tehnică și Comitetul pentru Siguranță, Calitate, Securitate și Mediu SQSESC), au fost adoptate Regulile de Procedură pentru Consiliului de conducere la nivelul ANSP-urilor (BULATSA și ROMATSA) și a comitetelor subsecvente etc.

Consultarea cu partenerii sociali

În cadrul Danube FAB procesul de consultare cu partenerii sociali a fost asigurat prin crearea Forumului de Consultare Socială (SCF) ce se întrunește regulat.

Pe parcursul anului 2013 au avut loc două întâlniri ale acestui Forum din cadrul Danube FAB: în data de 19 iunie 2013, la Sinaia – a cincea întâlnire și în data de 12 decembrie 2013 la Varna, Republica Bulgaria – a șasea întâlnire. Aceste întâlniri au fost prezidate de către cei doi directori generali ai ROMATSA și BULATSA, prezentându-se reprezentanților sindicali realizările recente din cadrul Danube FAB, dezvoltările legislative la nivel european cu impact asupra furnizorilor de servicii de navigație aeriană (Performance Scheme, SESII+ etc.).

Finanțare Europeană

În urma publicării programului de finanțare multianuală al Agenției TEN-T, partenerii Danube FAB au decis folosirea acestui instrument financiar, pentru punerea în aplicare a pachetelor de lucru din cadrul IDP: Airspace management improvements and data sharing (Free Routes) și Air-Ground Data link projects (DLS - CPDLC). Bugetul estimat în cadrul aplicației TEN-T este de 2.788.000 euro, din care Agenția va finanța 50%, restul fiind suportat în mod egal din fondurile proprii ROMATSA și BULATSA. Perioada eligibilă este 2013-2015, iar coordonatorul Acțiunii a fost desemnat BULATSA.

În data de 07 noiembrie 2013 fost publicată Decizia privind finanțarea europeană a Danube FAB, prin intermediul Agenției Executive TEN-T, pentru cele două activități menționate anterior.

Cooperare regională

În data de 06 noiembrie 2013 a fost semnat, în Republica Bulgaria, Parteneriatul GATE ONE (la nivelul a 10 ANSP-uri din Estul și Centrul Europei), forumul informal creat cu scopul de a oferi o platformă pentru interesele comune și de a spori eficacitatea activităților de lobby ale ANSP-urilor din regiunea Europei Centrale și de Est. În plus, va crea cadrul pentru un dialog deschis și pentru abordarea unor poziții comune față de problemele ATM europene, cum ar fi Serviciile Centralizate, SESII+, Schema de Performanță etc.

AUDIT INTERN

Activitatea de audit intern derulată de către Compartimentul Audit Intern în cursul anului 2013, s-a desfășurat în baza Planului anual de audit intern, aprobat de conducerea regiei.

- S-au derulat patru misiuni de audit intern incluzând următoarele tematici :

- Misiunea 1 : „Activitățile specifice de investiții și logistică, în vederea asigurării și dotării cu echipamente și instalații moderne de comunicații, navigație, supraveghere și meteorologie aeronautică, necesare dirijării traficului aerian în deplină siguranță”, la Serviciul Investiții și Serviciul Logistică din cadrul Direcției Tehnice/Administrația Centrală.

- Misiunea 2 : „Aplicarea și realizarea obligațiilor prevăzute de lege în răspunderea persoanelor juridice cu statut de regie autonomă, în domeniul asigurării fondului arhivistic, conform Legii Arhivelor Naționale, normelor în vigoare de aplicare a acestora și a reglementărilor interne specifice regiei”, la Serviciul Administrativ și Patrimoniu din cadrul Direcției Juridice și Administrativ.

- Misiunea 3 : „Organizarea și realizarea, cu respectarea dispozițiilor legale și a reglementărilor interne RA ROMATSA, a evidenței bunurilor din patrimoniu sau primite în administrare și utilizarea cu eficiență a acestora în vederea realizării obiectului de activitate al regiei”.

- Misiunea 4 : „Auditul activităților derulate în domeniul juridic de către structura de specialitate din cadrul Administrației Centrale, privind legalitatea actelor și activităților regiei, inclusiv cele privind reprezentarea în instanțe, susținerea și apărarea intereselor regiei în fața terților”.

Rezultatele misiunilor de audit au fost prezentate conducerii regiei pentru avizare și aprobarea recomandărilor formulate în rapoartele de audit intern și transmise, în final, structurilor auditate.

În baza Rapoartelor de audit intern întocmite și aprobate în urma derulării misiunilor de audit intern menționate, s-au propus un număr de 40 recomandări agreeate de structurile de specialitate auditate, care pot ridica nivelul de eficiență al activităților respective, inclusiv nivelul de control intern al acestora.

- au fost elaborate de către Compartimentul Audit Intern și aprobate de către conducerea RA ROMATSA, trei documente importante privitoare la desfășurarea activității de audit intern în cadrul regiei și anume:

1. Programul de asigurare și îmbunătățire a calității activității de audit intern în cadrul RA ROMATSA;
2. CARTA auditului intern în cadrul Regiei Autonome "Administrația Română a Serviciilor de Trafic Aerian" - ROMATSA, ediția a II-a;
3. Normele metodologice privind exercitarea activității de audit intern în cadrul Regiei Autonome "Administrația Română a Serviciilor de Trafic Aerian" - ROMATSA, ediția a III-a.

- s-au derulat activități permanente de urmărire a recomandărilor incluse atât în rapoartele misiunilor de audit anterioare anului în curs cât și în cadrul rapoartelor misiunilor de audit derulate în primul semestru 2013;

- în aceasta perioadă, Compartimentul de Audit Intern din cadrul RA ROMATSA a fost auditat de către reprezentanții Serviciului Audit din cadrul Ministerului Transporturilor, în cadrul unei misiuni de evaluare a activității de audit intern desfășurate de către acesta în cadrul regiei, perioada evaluată fiind 2011 – 2013 (semestrul I), concluzia finală a fost aceea că *“este respectat cadrul normativ privind organizarea și desfășurarea activității de audit intern și că aceasta funcționează la parametrii corespunzători, fiind în măsură*

să adauge plusvaloare activităților evaluate”, ce se regăsește în Raportul de audit intern nr. 40.819/16.09.2013, aprobat de Ministrul Transporturilor;

- de asemenea, personalul Compartimentului Audit Intern a participat la activitățile derulate în cadrul proiectului “Sistem de management al riscurilor aferente proceselor din Direcția Dezvoltare, Direcția Economică și Serviciul Resurse Umane din ROMATSA (RISC)”, asigurând, pe tot parcursul derulării ședințelor de analiză a stadiului implementării acestui proiect, consiliere specifică pe teme discutate de structurile de specialitate implicate și de implementatorul proiectului;

- personalul acestei structuri a participat la cursuri de perfecționare, în conformitate cu obligațiile privitoare la acest aspect ce se regăsesc în prevederile Legii nr. 672/2002, privind auditul public intern, republicată, cu modificările ulterioare.

EVOLUȚIA INDICATORILOR PRIVIND EFICIENȚA COSTURILOR ÎN ANUL 2013

1) Evoluția indicatorilor de performanță

La nivelul anului 2013 evoluția indicatorilor de performanță stabiliți prin Planul de Performanță al României pentru perioada 2012-2014 se prezintă astfel:

1.1. Domeniul cheie de performanță privind siguranța

a) Nivelul de eficacitate al managementului siguranței

ROMATSA	2013
Nivelul de eficacitate al managementului siguranței	81.57%

b) Aplicarea clasificării severității utilizând metodologia RAT

Aplicarea metodologiei RAT s-a efectuat în proporție de 100% pentru toate încălcările eșalonării minime, incursiunile pe pistă și evenimentele specifice ATM.

c) Just culture

Numărul de întrebări al căror răspuns a fost:	Da	Nu
Politici și implementarea acestora	11	2
Legal/Juridic	2	1
Raportarea apariției unei investigații	6	2

d) Indicatori de performanță adiționali privind siguranța

Categoria de risc	Nivelul țintă de siguranță	Nivelul minim de siguranță acceptat	Nivel de siguranța atins în anul 2013
1. Riscuri incidente aeronavă			
Risc de producere a unui accident cu contribuție directă sau indirectă a sistemului ANS ROMATSA	10 ⁻⁸ (valoare efectivă 0)	10 ⁻⁶ (valoare efectivă 0)	0 accidente
Risc de producere a unui incident grav cu contribuție directă sau indirectă a sistemului ANS ROMATSA	10 ⁻⁶ (valoare efectivă 0)	10 ⁻⁴ (valoare efectivă 1 incident/an)	0 incidente
Risc de producere a unui incident major cu contribuție directă sau indirectă a sistemului ANS ROMATSA	10 ⁻⁴ (valoare efectivă 1 incident/an)	10 ⁻³ (valoare efectivă 9 incidente/an)	0 incidente
Risc de producere a unui incident semnificativ cu contribuție directă sau indirectă a sistemului ANS ROMATSA	10 ⁻³ (valoare efectivă 9 incidente/an)	10 ⁻² (valoare efectivă 90 incidente/an)	5 incidente
Risc de producere a unui eveniment fără efecte asupra siguranței cu contribuție directă sau indirectă a sistemului ANS ROMATSA	10 ⁻² (valoare efectivă 90 incidente/an)	10 ⁻¹ (valoare efectivă 900 incidente/an)	12 incidente
2. Riscuri specifice ATM			
Risc de producere a unei incapacități totale de a furniza servicii de navigație aeriană sigure	0 evenimente/an	0 evenimente/an	0 evenimente
Risc de producere a unei incapacități grave de a furniza servicii de navigație aeriană sigure	1 evenimente/an	9 evenimente/an	0 evenimente
Risc de producere a unei incapacități majore (incapacitate parțială) de a furniza servicii de navigație aeriană sigure	9 evenimente/an	90 evenimente/an	1 evenimente
Risc de producere a unei incapacități semnificative de a furniza servicii de navigație aeriană sigure (abilitate de a furniza un serviciu ATM sigur dar degradat)	90 evenimente/an	900 evenimente/an	92 evenimente
Risc de producere a unui eveniment specific ATM fără efecte asupra siguranței unui serviciu ATM	900 evenimente/an	9000 evenimente/an	179 evenimente

1.2. Domeniul cheie de performanță privind capacitatea

Tabelul următor prezintă situația indicatorului privind numărul mediu de minute de întârziere ATFM (managementul fluxului de trafic aerian) pe rută per zbor:

Numărul mediu de minute de întârziere ATFM (managementul fluxului de trafic aerian) pe rută per zbor	2013
Țintă	0
Actual	0
Diferență	0

1.3. Domeniul cheie de performanță privind eficiența costurilor

Evoluția costurilor totale, a inflației, precum și a tarifului unitar determinat la nivelul anului 2013 în raport cu Planul de Performanță al României pentru prima perioadă de referință (2012-2014) este prezentată în tabelul de mai jos:

	Monedă	Determinat 2013	Actual 2013
Costuri totale ANS (servicii de navigație aeriană) exprimate în termeni nominali	MII RON	628.327,3	617.763,5
Inflație %		3,1	3,2
Index inflație (100 în 2009)		121,9	116,1
Costuri totale ANS (servicii de navigație aeriană) exprimate în termeni reali (prețuri la nivelul anului 2009)	MII RON	515.444,9	515.596,9
Numărul total de unități de servicii pentru activitatea de rută	MII	3.802	3.752
Tarif unitar determinat exprimat în termeni reali (prețuri la nivelul anului 2009)	RON	135,57	137,41

Tabelul următor prezintă costurile înregistrate la nivelul anului 2013 defalcate per tip de costuri în raport cu costurile determinate conform Planului de Performanță al României pentru prima perioadă de referință (2012-2014)

Perioada / Costuri	Determinat	Actual	Diferență (valoric)	Diferență (%)
Personal	413.346,9	411.749,7	-1.597,2	-0,39
Alte costuri de funcționare	96.491,8	83.918,7	-12.573,1	-13,03
Amortizare	67.177,6	59.836,2	-7.341,3	-10,93
Costul capitalului	51.311,0	48.632,0	-2.679,0	-5,22
Costuri	0	13.626,9	13.626,9	

excepționale				
Costuri totale	628.327,3	617.763,5	10.563,8	-1,68

(valori exprimate în mii lei)

2) Procesul de consultare formală a utilizatorilor spațiului aerian

În conformitate cu prevederile reglementărilor europene (Regulamentul 1794/2006 privind schema comună de tarifare, înlocuit din 2013 de Regulamentul 391/2013) precum și cu reglementările naționale, ROMATSA asigură anual consultarea reprezentanților utilizatorilor cu privire la diferențele dintre realizările anului anterior pentru activitatea de rută și elementele determinate prin Planul Național de Performanță aprobat. Consultările sunt organizate de două ori pe an în cadrul Comitetului lărgit pentru tarife de rută EUROCONTROL. Informațiile detaliate privind evoluția costurilor și a traficului precum și aplicarea mecanismelor de împărțire a riscurilor privind traficul și costurile sunt puse la dispoziția reprezentanților utilizatorilor, a EUROCONTROL și a Comisiei Europene la termenele și în conformitate cu tabelele de raportare și informațiile suplimentare prevăzute în Regulamentul privind schema comună de tarifare.

Pentru serviciile de navigație aeriană terminală prestate pe aeroporturile supuse legislației europene (Regulamentul 1794/2006 privind schema comună de tarifare, înlocuit din 2013 de Regulamentul 391/2013), consultarea reprezentanților utilizatorilor se efectuează anual, pentru toate statele membre ale UE, în organizarea Comisiei Europene, cu sprijinul EUROCONTROL – PRU. Și pentru aceste consultări informațiile detaliate privind costurile și traficul sunt puse la dispoziția reprezentanților utilizatorilor, a EUROCONTROL și a Comisiei Europene la termenele și în conformitate cu tabelele de raportare și informațiile suplimentare prevăzute în Regulamentul privind schema comună de tarifare.

În anul 2013 au avut loc următoarele sesiuni de consultări:

- 26-27 iunie, în cadrul celei de-a 99-a sesiuni a Comitetului lărgit pentru tarife de rută EUROCONTROL – consultări multilaterale asupra estimărilor inițiale privind bazele de cost și tarifele unitare de rută pentru 2014; în urma acestui proces de consultări s-a transmis o bază de cost modificată astfel încât unele elemente nerecurente din costurile anului 2012 să fie raportate la cheltuieli excepționale;
- 27-28 noiembrie, în cadrul celei de-a 100-a sesiuni a Comitetului lărgit pentru tarife de rută EUROCONTROL – consultări multilaterale asupra estimărilor finale privind bazele de cost și tarifele unitare de rută pentru 2014;
- în cursul anului 2013 Comisia Europeană nu a organizat consultări multilaterale asupra bazelor de cost și tarifelor unitare pentru serviciile de navigație aeriană terminală pentru 2014; toate documentele privind costurile și tarifele pentru 2014 au fost publicate pe site-ul PRB/PRU;
- în cursul anului 2013 reprezentanții utilizatorilor nu au solicitat consultări suplimentare.

Reprezentanții ROMATSA au transmis Autorității Naționale de Supervizare (AACR) rapoarte detaliate privind participarea la aceste consultări multilaterale.

IV. Evoluția indicatorilor de performanță privind eficiența costurilor în anul 2013

Ipotezele de lucru utilizate în proiecția indicatorilor de performanță pentru anul 2013 sunt următoarele:

- în conformitate cu Raportul privind operarea sistemului de rută în anul 2013 emis de Serviciul Central pentru Tarife de Rută (CRCO EUROCONTROL) numărul total de zboruri IFR pentru activitatea de rută a crescut cu 4,3% comparativ cu anul 2012, respectiv a scăzut cu 5,7% pentru activitatea de terminal;
- în costurile totale ATM/CNS gate-to-gate nu sunt incluse costurile EUROCONTROL, plățile către autorități guvernamentale și de reglementare, costurile MET și cele privind TVA;
- numărul de personal utilizat în calculul indicatorilor de performanță reprezintă media personalului din anul respectiv, atât în privința personalului ATCO, cât și pentru personalul suport;
- eliminarea efectelor inflației în proiecția indicatorilor de performanță, în conformitate cu practica PRU EUROCONTROL, prin transformarea elementelor financiare aferente performanței în euro 2013 (utilizând cursul de schimb EURO/RON aferent anului 2013) și prin adăugarea inflației (conform datelor furnizate de EUROSTAT).

Tabelul de mai jos cuprinde evoluția principalilor indicatori de eficiență a costurilor:

INDICATORI EFICIENȚA COSTURILOR	2012A	2013A	2012A/2013A %
Eficiența financiară a costurilor totală per oră zbor compozită (EURO2013 per ora compozită)	524,42	463,29	-11,66
Eficiența financiară a costurilor pentru activitatea de rută per oră zbor IFR (EURO2013 per ora)	504,18	441,75	-12,38
Eficiența financiară a costurilor pentru activitatea de terminal per mișcare IFR (EURO2013 per mișcare)	175,78	171,82	-2,25
Rata costurilor suport (EURO2013)	4,76	3,76	-20,95
Costuri suport per oră zbor compozită (EURO2013 per ora-zbor compozită)	414,28	340,21	-17,88

Costuri salarii personal suport per oră zbor compozită fără efectul PPP (EURO2013 per ora-zbor compozită)	190,64	187,83	-1,47
---	--------	--------	-------

Analizând valorile indicatorilor de eficiență a costurilor realizați în anul 2013 în comparație cu cei din anul 2012 au rezultat următoarele:

- indicatorii privind eficiența financiară a costurilor au înregistrat o evoluție pozitivă ca urmare a scăderii costurilor aferente anului 2013;
- costurile suport per oră zbor compozită în anul 2013 au înregistrat o scădere de 20,95% față de valoarea înregistrată în anul 2012. Scăderea valorii înregistrate de acest indicator se datorează pe de o parte scăderii costurilor totale ATM/CNS și implicit a costurilor suport și pe de altă parte unei ușoare creșteri a numărului de ore de zbor compozite;

Costurile salariilor personalului suport per oră zbor compozită fără efectul puterii de cumpărare (PPP – Purchase Power Parity) au înregistrat o scădere în raport cu valoarea realizată în anul 2012 pe fondul creșterii numărului de ore de zbor compozite.

COOPERARE INTERNĂ ȘI INTERNAȚIONALĂ

În anul 2013, ROMATSA a acordat o importanță deosebită creării și întăririi relațiilor cu autoritățile și organismele naționale și internaționale.

Pe tot parcursul anului, regia a colaborat cu toate direcțiile de specialitate din Ministerul Transporturilor (Direcția Generală Aviație Civilă, Direcția Securitate și Infrastructură Transport Aerian, Direcția Informare Publică și Comunicare), cu Autoritatea Aeronautică Civilă Română, Compania Tarom, Ministerul Apărării Naționale, Statul Major al Forțelor Aeriene, Asociația Aeroporturilor din România, etc.

Aceste colaborări au avut ca rezultat dezvoltarea și perfecționarea relațiilor și eforturilor ce au ca obiectiv principal armonizarea și integrarea României în sistemul specializat european (EUROCONTROL, Uniunea Europeană, etc.) și asigurarea, împreună cu MApN a utilizării coordonate a spațiului aerian al României de către aviația civilă și militară.

Pe parcursul anului precedent, specialiștii ROMATSA au participat activ la grupurile de lucru și, prin specialiștii detașați, la acțiunile de specialitate desfășurate de către organizații din domeniul traficului aerian.

În colaborare cu DGAvCS și cu alte direcții de specialitate din MTI, AACR și MApN, regia a participat logistic la organizarea în România a unor acțiuni de cooperare internațională, benefice interesului țării, de integrare în structurile euroatlantice.

În perioada de referință, relațiile ROMATSA cu organizațiile aeriene internaționale din profilul său (ICAO, EUROCONTROL, CANSO, EASA) și cu furnizorii de servicii de navigație aeriană din alte state europene s-au intensificat, unul din principalele motive fiind necesitatea cooperării pe plan regional și asigurarea unui lobby la nivel european în vederea asigurării unei poziții avantajoase a României în cadrul structurilor ATM viitoare, rezultate prin aplicarea conceptului Cer European Unic.

Cu acordul Consiliului de Administrație și în condițiile stabilite de reglementările MT privind relațiile mass-media, managementul regiei a acordat o atenție deosebită promovării imaginii regiei și a României pe plan extern prin participarea la BIAS 2013

(Bucharest International Air Show), organizat de Compania Națională Aeroporturi București.

ROMATSA nu și-a promovat imaginea prin machete publicitare în mass-media.

Totodată, în consens cu cerințele standardelor internaționale de contabilitate, în anul 2013 a fost editată a 12-a ediție (atât în limba română cât și în limba engleză) a Raportului Anual ROMATSA, al cărui conținut realizează un câștig în acțiunea de promovare a imaginii regiei fiind difuzat către organismele interne și internaționale de profil, companii aeriene, alți furnizori de servicii de trafic aerian, ministere, bănci și alți operatori cu care colaborează ROMATSA.

MANAGEMENTUL RESURSELOR UMANE

În anul 2013, RA ROMATSA a funcționat cu un număr maxim de 1562 de posturi.

Pentru creșterea eficienței activității, managementul regiei a urmărit, în anul 2013, diminuarea treptată a numărului de posturi per total regie, fără ca siguranța și calitatea serviciilor furnizate de ROMATSA să fie afectate.

Astfel, în primul semestru al anul 2013 a continuat programul dezvoltat de managementul regiei, demarat în anul 2007, de reducere a numărului total de posturi prin pensionarea anticipată, anticipată parțial și la limită de vârstă pentru activitatea încadrată în grupe de muncă, la cererea salariaților interesați care îndeplineau cerințele, precum și prin încetarea raporturilor de muncă prin acordul părților (plecări voluntare). Posturile devenite vacante în asemenea condiții au fost reduse din numărul total de posturi pe regie, aprobat - potrivit competențelor - de către Consiliul de Administrație.

În concordanță cu țintele stabilite prin program, în luna februarie 2013 numărul maxim de posturi pe regie a fost diminuat, cu aprobarea Consiliului de Administrație al regiei, de la 1552 la 1538, reprezentând un procent de 1%.

De la momentul demarării acestui program, respectiv din decembrie 2007 și până la data 31.05.2013, s-a înregistrat o scădere cu 20,30% a numărului de posturi pe total regie.

În urma analizei efectuată în scopul evaluării necesităților regiei pe termen scurt, mediu și lung, ținând cont de previziunile de trafic aerian, numărul de salariați ce urmează să se pensioneze pentru limită de vârstă, de perioada relativ mare de pregătire pentru formarea unui controlor de trafic aerian în vederea dobândirii nivelului de competență necesar, s-a considerat necesară mărirea cu 24 a numărului de posturi de controlor de trafic aerian, în vederea asigurării continuității activității în condiții de siguranță.

Puncte de reper în activitatea de recrutare pentru anul 2013:

Total recrutări: 34 persoane, din care:

- ✚ 14 CTA (controlori trafic aerian);
- ✚ 3 PNA (personal protecția navigației aeriene);
- ✚ 1 MET (personal meteorologic aeronautic);
- ✚ 16 PAD (personal administrație).

Activitatea de recrutare a viitorilor controlori de trafic aerian stagieri TWR și ACC, demarată în semestrul I, s-a concretizat prin selecționarea unui număr de 14 persoane din exteriorul regiei și 3 persoane din interior, care, începând cu luna octombrie 2013, au început pregătirea ab-initio (basic & rating), în cadrul Simulatorului din cadrul DSNAR Constanța, în vederea obținerii licenței de controlor de trafic aerian stagiar.

În conformitate cu prevederile HG nr.645/2013, la sfârșitul anului 2013 s-au desfășurat acțiuni specifice pentru preluarea de la Autoritatea Aeronautică Civilă Română, împreună cu personalul aferent, a activităților de furnizare a serviciilor de informare aeronautică (NOTAM) și elaborare hărți aeronautice (AIP), începând cu data de 01.01.2014.

Pe parcursul anului 2013 au fost angajați 34 de noi salariați, dintre care 14 pentru pregătire în vederea obținerii licenței de CTA stagiar, înregistrând-se la sfârșitul anului un număr de 1.540 de salariați

În vederea asigurării activității din anumite compartimente de muncă, în cursul anului 2013 au fost efectuate schimbări temporare ale locului de muncă, pentru un număr de 30 salariați.

În conformitate cu strategia regiei, în anul 2013 s-au derulat programe de reconversie profesională pentru salariați încadrați pe funcții de personal de administrație, pentru trecerea la categoria profesională de controlor de trafic aerian informare, prin organizarea unor concursuri de selecție, cursuri de pregătire și examinarea de către AACR în vederea acordării licenței corespunzătoare.

De asemenea, în anul 2013 au încetat raporturile de muncă cu regia 16 persoane, din care 1 prin pensionare limită de vârstă cu reducerea vârstei standard de pensionare pentru activitate desfășurată în grupe de muncă, 1 prin acțiunea de voluntariat, 5 prin pensionare pentru limită de vârstă și 9 prin acordul părților, pensionare de invaliditate, deces sau datorită expirării termenului de angajare.

Structura personalului RA ROMATSA la data de 1 decembrie 2013 se prezintă astfel:

1.128 personal operativ, din care:

- ✚ 56,9% CTA (controlori trafic aerian);
- ✚ 30,9% PNA (personal protecția navigației aeriene);
- ✚ 10,8% MET (personal meteorologic aeronautic)
- ✚ 1,4% TC (personal de telecomunicații aeronautice).

Puncte de reper privind adaptarea numărului de personal prin:

- ✚ reconversie profesională;
- ✚ pensionări anticipate/ anticipate parțial;
- ✚ schimbări temporare/ definitive ale locului de muncă.

În funcție de nivelul de pregătire profesională

Personal cu studii superioare:	721 (46,82%)
Personal cu studii postliceale:	20 (1,30%)
Personal cu studii medii:	762 (49,48%)
Personal cu școala profesională:	29 (1,88%)
Personal cu studii generale:	8 (0,52%)

Pe grupe de vârstă

Personal cu vârsta până în 24 ani:	19 (1,2%)
Personal cu vârsta între 25 - 34 ani:	214 (13,9%)
Personal cu vârsta între 35 - 54 ani:	977 (63,4%)
Personal cu vârsta peste 55 ani:	330 (21,5%)

Pe sexe

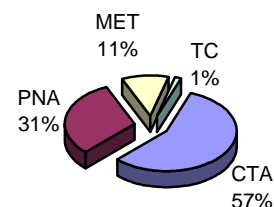
Personal de sex masculin:	1.069 (69,4%)
Personal de sex feminin:	471 (30,6%)

Formarea profesională și perfecționarea pregătirii profesionale a salariaților regiei a constituit o activitate importantă, materializată în întocmirea, coordonarea și monitorizarea Planului anual de pregătire profesională pe anul 2013. Din analiza efectuată asupra gradului de îndeplinire a planului de formare profesională aferent anului 2013, rezultă că 72% din salariații propuși au participat la cursuri de formare profesională.

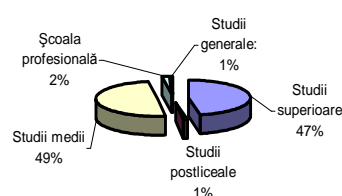
Prioritatea a constituit-o formarea profesională a personalului operațional (CTA, MET, PNA), în paralel

Puncte de reper privind structura de personal:

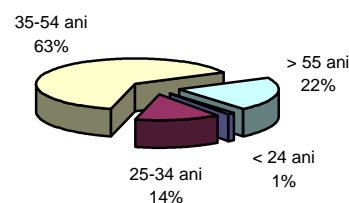
Repartizarea personalului operativ pe categorii profesionale

Repartizarea personalului în funcție de nivelul de studii

Repartizarea personalului pe grupe de vârstă

Repartizarea personalului pe sexe

Puncte de reper privind activitatea de formare profesională:

- peste 50 tipuri de cursuri de formare și perfecționare profesională interne, cu participarea a peste 1750 salariați;
- peste 45 tipuri de cursuri de formare și perfecționare

urmărindu-se asigurarea ritmicității pregătirii personalului suport, în concordanță cu prevederile Legii nr. 53/2003 republicată – Codul Muncii. O atenție deosebită a fost acordată formelor de pregătire destinate menținerii competenței personalului operațional (cursuri refresher), precum și pregătirii profesionale adaptate nevoilor operaționale (cursuri pentru dobândirea unor noi calificări și autorizări asociate licențelor).

Pregătirea profesională a urmărit atât pregătirea realizată de către furnizorii acreditați de servicii de pregătire profesională (Școala Superioară de Aviație, British Council, CODECS, Inspectoratele Teritoriale de Muncă, KPMG, CISCO, QUASSARO, ANCP, ORACLE – pe plan intern și IANS, PANAM Academy, IATA, NATS, INSTILUX - pe plan extern) cât și utilizarea resurselor proprii (cursuri de pregătire pentru care ROMATSA este certificată de către Autoritatea Aeronautică Civilă Română).

Centrele de pregătire proprii, respectiv simuloarele de la DSNAR Arad, DR București, DSNAR Constanța, DSNAR București și DSNAR Cluj și, respectiv, centrul de pregătire a personalului de meteorologie aeronautică, beneficiază de toate dotările necesare desfășurării în cele mai bune condiții a programelor de pregătire profesională a personalului. Este notabil faptul că, în aprilie 2013 a fost finalizat primul curs de pregătire inițială controlori de trafic aerian (ab initio basic&rating) organizat și susținut în totalitate cu resurse proprii, atât materiale (amenajare și dotare sală de curs) cât și umane (lectori din cadrul ROMATSA). Toți cei 17 participanți la curs au obținut, în urma examinării la Autoritatea Aeronautică Civilă Română, licența CTA.

De asemenea un segment important l-au constituit școlarizările la furnizorii de echipamente.

Au fost planificate și monitorizate acțiunile necesare privind controlul pentru revalidarea aptitudinii medicale a personalului ROMATSA cu statut de personal aeronautic nenavigant (din controlul traficului aerian, protecția tehnică și meteorologică a navigației aeriene și de telecomunicații aeronautice), precum și controalele medicale anuale de sănătate pentru ceilalți salariați, prevăzute de lege.

Totodată, au fost planificate și monitorizate acțiunile necesare privind examinarea/evaluarea de către Autoritatea Aeronautică Civilă Română în vederea obținerii/revalidării licențelor, calificărilor și autorizărilor asociate acestora.

profesională externe, cu participarea a peste 500 salariați.

S-a urmărit în principal:

- ✚ menținerea/creșterea competenței personalului aeronautic în vederea prelungirii/revalidării valabilității documentelor nominale de calificare;
- ✚ menținerea nivelului 4 ICAO la limba engleză pentru controlorii de trafic aerian;
- ✚ pregătirea profesională a stagiarilor în vederea obținerii calificării minime de bază necesară atestării pe post;
- ✚ perfecționarea/specializarea personalului în vederea instalării noilor echipamente precum și exploatarea, întreținerii și reparării echipamentelor existente.

Puncte de reper privind licențierea personalului aeronautic nenavigant:

- ✚ Planificarea și efectuarea vizitelor medicale în cadrul centrelor medicale auto-rizate de către Autoritatea Aeronautică Civilă Română (Institutul Național de Medicină Aeronautică și Spațială, AEROMED, policlinicile teritoriale din structura Ministerului Transporturilor);

✚ Planificarea și susținerea
examinărilor la Autoritatea
Aeronautică Civilă Română.

DIFERENȚE ÎNREGISTRATE ÎN RAPORT CU OBIECTIVELE

În ceea ce privește obiectivele propuse pentru anul 2013, acestea au fost îndeplinite astfel:

Nr. Crt.	OBIECTIV	SITUAȚIE
1	Dezvoltarea proiectului „Bloc funcțional de spațiu aerian Danube FAB”, la nivel ROMATSA, în conformitate cu regulamentele europene aplicabile și Acordul dintre România și Bulgaria privind înființarea Danube FAB	Realizat
2	Consolidarea activității de dirijare a traficului aerian de rută într-un singur centru ACC București	Realizat
3	Întârzieri mai mici de 0,5 min/zbor	Realizat

EXERCITIUL FINANCIAR

SITUAȚII FINANCIARE ÎNTOCMITE PENTRU EXERCITIUL FINANCIAR ÎNCHEIAT LA 31 DECEMBRIE 2013

Raportul auditorului independent

Raport asupra situațiilor financiare

- 1 Am auditat situațiile financiare anexate ale R.A. ROMATSA („Regia”) care cuprind bilanțul la data de 31 decembrie 2013, contul de profit și pierdere, situația modificărilor capitalului propriu și situația fluxurilor de numerar pentru exercițiul financiar încheiat la această dată și un sumar al politicilor contabile semnificative și alte note explicative.

Situațiile financiare menționate se referă la:

- Activ net/Total capitaluri:	795.723.146 lei
- Rezultatul net al exercițiului financiar:	17.902.129 lei, profit

Responsabilitatea conducerii pentru situațiile financiare

- 2 Conducerea Regiei este responsabilă pentru întocmirea și prezentarea fidelă a acestor situații financiare în conformitate cu Ordinul Ministerului Finanțelor Publice nr. 3055/2009 cu modificările ulterioare și cu politicile contabile descrise în notele la situațiile financiare și pentru acel control intern pe care conducerea îl consideră necesar pentru a permite întocmirea de situații financiare care să nu conțină denaturări semnificative, datorate fraudei sau erorii.

Responsabilitatea auditorului

- 3 Responsabilitatea noastră este ca, pe baza auditului efectuat, să exprimăm o opinie asupra acestor situații financiare. Noi am efectuat auditul conform standardelor de audit adoptate de Camera Auditorilor Financiar din România. Aceste standarde cer ca noi să respectăm cerințele etice, să planificăm și să efectuăm auditul în vederea obținerii unei asigurări rezonabile că situațiile financiare nu cuprind denaturări semnificative.
- 4 Un audit constă în efectuarea de proceduri pentru obținerea probelor de audit cu privire la sumele și informațiile prezentate în situațiile financiare. Procedurile selectate depind de raționamentul profesional al auditorului, incluzând evaluarea riscurilor de denaturare semnificativă a situațiilor financiare, datorate fraudei sau erorii. În evaluarea acestor riscuri, auditorul ia în considerare controlul intern relevant pentru întocmirea și prezentarea fidelă a situațiilor financiare ale Regiei pentru a stabili procedurile de audit relevante în circumstanțele date, dar nu și în scopul exprimării unei opinii asupra eficienței controlului intern al Regiei. Un audit include, de asemenea, evaluarea gradului de adecvare a politicilor contabile folosite și rezonabilitatea estimărilor contabile elaborate de către conducere, precum și evaluarea prezentării situațiilor financiare luate în ansamblul lor.

- 5 Considerăm că probele de audit pe care le-am obținut sunt suficiente și adecvate pentru a constitui baza opiniei noastre de audit cu rezerve.

Bazele opiniei cu rezerve

- 6 La 31 decembrie 2013, creanțele comerciale includ o sumă de 25.033.413 lei reprezentând, în cea mai mare parte, creanțe pentru zboruri exceptate de recuperant de la Ministerul Transporturilor. Există incertitudini în privința recuperării acestor creanțe, însă nu a fost înregistrată nicio ajustare de valoare în situațiile financiare. Nu am fost în măsură să determinăm dacă au fost necesare ajustări asupra sumelor prezentate în situațiile financiare pentru creanțe comerciale la 31 decembrie 2013, cheltuielile cu ajustări de valoare privind activele circulante și profitul net pentru exercițiul financiar încheiat la această dată.
- 7 La 31 decembrie 2013 și 31 decembrie 2012, Regia a înregistrat în situațiile financiare imobilizări corporale (terenuri) aflate în patrimoniul public în sumă de 130.404.974 lei care, în conformitate cu Ordinul Ministrului Finanțelor Publice nr. 3055/2009 cu modificările ulterioare, ar fi trebuit prezentate în afara bilanțului. Prin urmare, terenurile și patrimoniul public sunt supraevaluate cu 130.404.974 lei la 31 decembrie 2013 și 31 decembrie 2012.
- 8 Opinia noastră asupra situațiilor financiare pentru exercițiul financiar încheiat la 31 decembrie 2012 a fost cu rezerve deoarece costuri de relocare în sumă de 23.405.927 lei necesare pentru implementarea Conceptului operațional și a etapelor strategiei de dezvoltare, plan aprobat în martie 2007, au fost recunoscute în cheltuieli cu personalul în contul de profit și pierdere pentru exercițiul financiar încheiat la 31 decembrie 2012. Dacă costurile de relocare ar fi fost recunoscute în perioada în care au apărut, rezultatul reportat la 31 decembrie 2012 ar fi scăzut cu 23.405.927 lei și profitul exercițiului încheiat la 31 decembrie 2012 ar fi crescut cu 23.405.927 lei. Opinia noastră asupra situațiilor financiare aferente exercițiului financiar curent este, de asemenea, cu rezerve din cauza efectului aspectului menționat mai sus asupra comparabilității cifrelor perioadei curente cu cifrele corespondente.

Opinia cu rezerve

- 9 În opinia noastră, cu excepția efectelor posibile ale aspectului menționat în paragraful 6, cu excepția efectelor aspectului menționat în paragraful 7 și cu excepția efectelor asupra cifrelor corespondente ale aspectului menționat în paragraful 8, situațiile financiare pentru exercițiul financiar încheiat la 31 decembrie 2013 au fost întocmite, în toate aspectele semnificative, în conformitate cu Ordinul Ministrului Finanțelor Publice nr. 3055/2009 cu modificările ulterioare și cu politicile contabile descrise în notele la situațiile financiare.

Alte aspecte

- 10 Acest raport al auditorului independent este adresat exclusiv Consiliului de Administrație al Regiei în ansamblu. Auditul nostru a fost efectuat pentru a putea

raporta Consiliului de Administrație al Regiei acele aspecte pe care trebuie să le raportăm într-un raport de audit financiar, și nu în alte scopuri. În măsura permisă de lege, nu acceptăm și nu ne asumăm responsabilitatea decât față de Regie și de Consiliul de Administrație al acesteia, în ansamblu, pentru auditul nostru, pentru raportul asupra situațiilor financiare și raportul asupra conformității sau pentru opinia formată.

- 11 Situațiile financiare anexate nu sunt menite să prezinte poziția financiară, rezultatul operațiunilor, a fluxurilor de numerar și un set complet de note la situațiile financiare în conformitate cu reglementări și principii contabile acceptate în țări și jurisdicții altele decât România. De aceea, situațiile financiare anexate nu sunt întocmite pentru uzul persoanelor care nu cunosc reglementările contabile și legale din România, inclusiv Ordinul Ministerului Finanțelor Publice nr. 3055/2009 cu modificările ulterioare.

Raport asupra conformității raportului administratorilor cu situațiile financiare

În concordanță cu Ordinul Ministerului Finanțelor Publice nr. 3055/2009, articolul 318, punctul 2 din Reglementările contabile conforme cu Directiva a IV-a a CEE, noi am citit raportul administratorilor atașat situațiilor financiare. Raportul administratorilor nu face parte din situațiile financiare. În raportul administratorilor, noi nu am identificat informații financiare care să fie în mod semnificativ neconcordante cu informațiile prezentate în situațiile financiare anexate.

KPMG Audit SRL

Înregistrat la Camera Auditorilor Financiar
din România cu numărul 9/2001

BILANȚ LA 31 DECEMBRIE 2013
(sumele sunt exprimate în LEI, dacă nu este specificat altfel)

Denumirea indicatorului	Sold la 01.01.2013	Sold la 31.12.2013
A	1	2
A. ACTIVE IMOBILIZATE		
I. IMOBILIZĂRI NECORPORALE		
1. Cheltuieli de constituire	-	-
2. Cheltuieli de dezvoltare	-	-
3. Concesiuni, brevete, licențe, mărci comerciale, drepturi și active similare și alte immobilizări necorporale	50.164.448	31.851.967
4. Fond comercial	-	-
5. Avansuri și immobilizări necorporale în curs de execuție	-	13.644.555
TOTAL:	50.164.448	45.496.522
II. IMOBILIZĂRI CORPORALE		
1. Terenuri și construcții	435.767.644	334.189.885
2. Instalații tehnice și mașini	94.926.183	91.996.921
3. Alte instalații, utilaje și mobilier	4.549.287	4.524.472
4. Avansuri și immobilizări corporale în curs de execuție	46.327.963	57.045.191
TOTAL:	581.571.077	487.756.469
III. IMOBILIZĂRI FINANCIARE		
1. Acțiuni deținute la entitățile afiliate	4.200.000	4.200.000
2. Împrumuturi acordate entităților afiliate	-	-
3. Interese de participare	-	-
4. Împrumuturi acordate entităților de care compania este legată în virtutea intereselor de participare	-	-
5. Investiții deținute ca immobilizări	-	-
6. Alte împrumuturi	-	-
TOTAL:	4.200.000	4.200.000
ACTIVE IMOBILIZATE – TOTAL	635.935.525	537.452.991
B. ACTIVE CIRCULANTE		
I. STOCURI		
1. Materii prime și materiale consumabile	8.233.065	8.918.098
2. Producția în curs de execuție	-	-
3. Produse finite și mărfuri	-	-
4. Avansuri pentru cumpărări de stocuri	47.462	95.958
TOTAL:	8.280.527	9.014.056
II. CREANȚE		
1. Creanțe comerciale	120.711.784	137.886.183
2. Sume de încasat de la entitățile afiliate	-	-
3. Sume de încasat de la entitățile de care compania este legată în virtutea intereselor de participare	-	-
4. Alte creanțe	18.386.507	28.496.264
5. Capital subscris și nevărsat	-	-
TOTAL:	139.098.291	166.382.447
III. INVESTIȚII FINANCIARE PE TERMEN SCURT		
1. Acțiuni deținute la entitățile afiliate	-	-
2. Alte investiții pe termen scurt	302.435.612	359.583.090

Denumirea indicatorului	Sold la 01.01.2013	Sold la 31.12.2013
A	1	2
TOTAL:	302.435.612	359.583.090
IV. CASA ȘI CONTURI LA BĂNCI	109.632.651	31.464.650
ACTIVE CIRCULANTE – TOTAL	559.447.081	566.444.243
C. CHELTUIELI ÎN AVANS	13.158.143	17.126.102
D. DATORII: SUMELE CARE TREBUIE PLĂTITE ÎNTR-O PERIOADĂ DE PÂNĂ LA UN AN		
1. Împrumuturi din emisiuni de obligațiuni	-	-
2. Sume datorate instituțiilor de credit	-	-
3. Avansuri încasate în contul comenzilor	-	-
4. Datorii comerciale – furnizori	28.211.826	26.198.777
5. Efecte de comerț de plătit	-	-
6. Sume datorate entităților afiliate	2.940.000	2.940.000
7. Sume datorate entităților de care compania este legată în virtutea intereselor de participare	-	-
8. Alte datorii, inclusiv datoriile fiscale și datoriile privind asigurările sociale	50.054.779	30.345.106
TOTAL:	81.206.605	59.483.883
E. ACTIVE CIRCULANTE, RESPECTIV DATORII CURENTE NETE	491.381.730	523.881.552
F. TOTAL ACTIVE MINUS DATORII CURENTE	1.127.317.254	1.061.334.543
G. DATORII: SUMELE CARE TREBUIE PLĂTITE ÎNTR-O PERIOADĂ MAI MARE DE UN AN		
1. Împrumuturi din emisiuni de obligațiuni	-	-
2. Sume datorate instituțiilor de credit	-	-
3. Avansuri încasate în contul comenzilor	-	-
4. Datorii comerciale – furnizori	-	-
5. Efecte de comerț de plătit	-	-
6. Sume datorate entităților afiliate	-	-
7. Sume datorate entităților de care compania este legată în virtutea intereselor de participare	-	-
8. Alte datorii, inclusiv datoriile fiscale și datoriile privind asigurările sociale	-	-
TOTAL:	-	-
H. PROVIZIOANE		
1. Provizioane pentru pensii și obligații similare	216.713.229	231.854.185
2. Provizioane pentru impozite	-	-
3. Alte provizioane	48.718.146	32.667.126
TOTAL PROVIZIOANE:	265.431.375	264.521.311
I. VENITURI ÎN AVANS		
1. Subvenții pentru investiții	263.862	1.090.086
2. Venituri înregistrate în avans – total, din care:	16.890	204.910
Sume de reluat într-o perioadă de până la un an	16.890	204.910
Sume de reluat într-o perioadă mai mare de un an	-	-
TOTAL:	280.752	1.294.996
J. CAPITAL ȘI REZERVE		
I. CAPITAL		
1. Capital subscris și vărsat	-	-
2. Capital subscris și nevărsat	-	-
3. Patrimoniul regiei	214.684.295	214.684.295

Denumirea indicatorului	Sold la 01.01.2013	Sold la 31.12.2013
A	1	2
TOTAL:	214.684.295	214.684.295
II. PRIME DE CAPITAL	-	-
III. REZERVE DIN REEVALUARE	352.193.961	268.478.219
IV. REZERVE		
1. Rezerve legale	13.779.535	15.443.483
2. Rezerve statutare sau contractuale	-	-
3. Rezerve reprezentând surplusul realizat din rezerva din reevaluare	49.354.368	56.350.061
4. Alte rezerve	93.707.406	94.123.933
TOTAL:	156.841.309	165.917.477
Acțiuni proprii	-	-
Câștiguri legate de instrumentele de capitaluri proprii	-	-
Pierderi legate de instrumentele de capitaluri proprii	-	-
V. PROFITUL SAU PIERDEREA RAPORTAT(A)		
Sold C	-	-
Sold D	-	-
VI. PROFITUL SAU PIERDEREA EXERCIȚIULUI FINANCIAR		
Sold C	9.424.206	17.902.129
Sold D	-	-
Repartizarea profitului	1.926.727	1.663.948
CAPITALURI PROPRII – TOTAL	731.217.043	665.318.172
Patrimoniu public	130.404.974	130.404.974
TOTAL CAPITALURI	861.622.017	795.723.146
TOTAL PASIV	1.208.540.749	1.121.023.336

**CONTUL DE PROFIT ȘI PIERDERE PENTRU EXERCIȚIUL FINANCIAR ÎNCHEIAT
LA 31 DECEMBRIE 2013**

(sumele sunt exprimate în LEI, dacă nu este specificat altfel)

Denumirea indicatorilor	2012	2013
A	1	2
1. <i>Cifra de afaceri netă</i>	707.129.123	712.329.860
Producția vândută	707.129.123	712.329.860
Venituri din vânzarea mărfurilor	-	-
Reduceri comerciale acordate	-	-
Venituri din dobânzi înregistrate de entitățile radiate din Registrul general și care nu mai au în derulare contracte de leasing	-	-
Venituri din subvenții de exploatare aferente cifrei de afaceri nete	-	-
2. Variația stocurilor de produse finite și a producției în curs de execuție		
Sold C	-	-
Sold D	-	-
3. Producția realizată de entitate pentru scopurile sale proprii și capitalizată	19.331	-
4. Alte venituri din exploatare	2.123.725	2.009.977

Denumirea indicatorilor	2012	2013
A	1	2
I VENITURI DIN EXPLOATARE - TOTAL	709.272.179	714.339.837
5. a) Cheltuieli cu materiile prime și materialele consumabile	7.259.894	5.650.864
Alte cheltuieli materiale	930.600	1.001.685
5. b) Alte cheltuieli externe (cu energie și apă)	5.255.067	6.010.593
5. c) Cheltuieli privind mărfurile	-	-
Reduceri comerciale primite	-	-
6. <i>Cheltuieli cu personalul, din care:</i>	<i>463.660.587</i>	<i>486.309.351</i>
6. a) Salarii și indemnizații	371.394.277	370.991.443
6. b) Cheltuieli cu asigurările și protecția socială	92.266.310	115.317.908
7. a) <i>Ajustarea de valoare privind imobilizările corporale și necorporale</i>	<i>47.688.059</i>	<i>66.580.406</i>
a)1. Cheltuieli	47.688.059	67.776.346
a)2. Venituri	-	1.195.940
7. b) <i>Ajustarea de valoare privind activele circulante</i>	<i>22.231.858</i>	<i>2.166.633</i>
b)1. Cheltuieli	25.666.621	2.189.463
b)2. Venituri	3.434.763	22.830
8. <i>Alte cheltuieli de exploatare</i>	<i>125.055.988</i>	<i>131.677.772</i>
Cheltuieli privind prestațiile externe	116.394.995	124.717.007
Cheltuieli cu alte impozite, taxe și vărsăminte asimilate	4.180.921	4.143.427
Alte cheltuieli	4.480.072	2.817.338
Cheltuieli privind dobânzile de refinanțare înregistrate de entitățile al cărui obiect principal de activitate îl constituie leasingul	-	-
<i>Ajustări privind provizioanele</i>	<i>28.812.756</i>	<i>(910.064)</i>
Cheltuieli	113.555.120	23.110.830
Venituri	84.742.364	24.020.894
II CHELTUIELI DE EXPLOATARE – TOTAL	700.894.809	698.487.240
A. PROFITUL SAU PIERDEREA DIN EXPLOATARE		
- profit	8.377.370	15.852.597
- pierdere	-	-
9. Venituri din interese de participare	-	-
- din care, veniturile obținute de la entitățile afiliate	-	-
10. Venituri din alte investiții și împrumuturi care fac parte din activele imobilizate	-	-
- din care, veniturile obținute de la entități afiliate	-	-
11. Venituri din dobânzi	16.432.199	13.458.917
- din care, veniturile obținute de la entitățile afiliate	-	-
Alte venituri financiare	37.416.737	26.081.206
I. VENITURI FINANCIARE – TOTAL	53.848.936	39.540.123
12. Ajustări de valoare privind imobilizările financiare și investițiile deținute ca active circulante	-	-
Cheltuieli	-	-
Venituri	-	-
13. a) Cheltuieli privind dobânzile	-	-
- din care, veniturile obținute de la entitățile afiliate	-	-
13. b) Alte cheltuieli financiare	24.524.814	23.917.993
II. CHELTUIELI FINANCIARE – TOTAL	24.524.814	23.917.993
B. PROFITUL SAU PIERDEREA FINANCIAR(Ă)		

Denumirea indicatorilor	2012	2013
A	1	2
- profit	29.324.122	15.622.130
- pierdere	-	-
14. PROFITUL SAU PIERDEREA CURENT(Ă)		
- profit	37.701.492	31.474.727
- pierdere	-	-
15. Venituri extraordinare	-	-
16. Cheltuieli extraordinare	-	-
17. PROFITUL SAU PIERDEREA DIN ACTIVITATEA EXTRAORDINARĂ		
- profit	-	-
- pierdere	-	-
I. VENITURI TOTALE	763.121.115	753.879.960
II. CHELTUIELI TOTALE	725.419.623	722.405.233
C. PROFITUL SAU PIERDEREA BRUT(Ă)		
- profit	37.701.492	31.474.727
- pierdere	-	-
18. IMPOZITUL PE PROFIT CURENT	28.277.286	13.572.598
19. Alte impozite neprezentate la elementele de mai sus	-	-
20. PROFITUL SAU PIERDEREA NET(Ă) A EXERCITIULUI FINANCIAR		
- profit	9.424.206	17.902.129
- pierdere	-	-

**SITUAȚIA FLUXURILOR DE TREZORERIE PENTRU EXERCITIUL FINANCIAR
ÎNCHEIAT**

LA 31 DECEMBRIE 2013

(sumele sunt exprimate în LEI, dacă nu este specificat altfel)

	Exercițiul încheiat la 31 decembrie 2012	Exercițiul încheiat la 31 decembrie 2013
Fluxuri de trezorerie din activitatea de exploatare		
Profit înainte de impozit	37.701.492	31.474.727
Ajustări pentru elementele nemonetare		
Cheltuieli de exploatare privind amortizarea imobilizărilor și descreșteri de valoare din reevaluarea imobilizărilor	47.688.059	66.580.406
Câștig din cedări de imobilizări corporale	(23.701)	(38.678)
Cheltuieli de exploatare privind provizioanele pentru active circulante, net	19.509.263	-
Cheltuieli/(venituri) de exploatare privind provizioanele pentru riscuri și cheltuieli, net	28.812.756	(910.064)
Pierderi din creanțe	2.722.596	2.166.633
Venituri din dobânzi	(16.432.199)	(13.458.917)
<i>Rezultatul din exploatare înaintea modificărilor capitalului circulant</i>	<i>119.978.266</i>	<i>85.814.107</i>
Modificări ale capitalului circulant net în:		
(Creșterea)/Diminuarea stocurilor	1.278.326	(733.530)

	Exercițiul încheiat la 31 decembrie 2012	Exercițiul încheiat la 31 decembrie 2013
Creșterea clienților și altor creanțe	(17.854.920)	(18.747.104)
Creșterea/(diminuarea) furnizorilor și altor datorii	(17.380.588)	(6.028.756)
Modificările capitalului circulant	(33.957.182)	(25.509.390)
Impozit pe profit plătit	(18.638.886)	(39.438.827)
Flux net de trezorerie din activitatea de exploatare	67.382.198	20.865.890
Fluxuri de trezorerie din activitatea de investiții		
Achiziții de imobilizări corporale	(41.800.741)	(50.578.187)
(Achiziții de)/Încasări din obligațiuni și titluri de trezorerie, depozite cu scadența peste 3 luni	64.124.024	(31.400.925)
Încasări din vânzarea de imobilizări corporale	25.516	40.565
Dobânzi încasate	16.922.200	14.590.412
Flux net de trezorerie utilizat în activitatea de investiții	39.270.999	(67.348.135)
Fluxuri de trezorerie din activitatea de finanțare		
Subvenții primite	1.504.645	1.141.750
Vărsăminte către Bugetul Statului	(30.563.487)	(7.080.952)
Flux net de trezorerie utilizat în activitatea de finanțare	(29.058.842)	(5.939.202)
Creșterea netă a disponibilităților și elementelor asimilate	77.594.355	(52.421.447)
Disponibilități și elemente asimilate la începutul anului	69.506.726	147.101.081
Disponibilități și elemente asimilate la sfârșitul anului	147.101.081	94.679.634

**SITUAȚIA MODIFICĂRILOR CAPITALURILOR PROPRII PENTRU EXERCIȚIUL
FINANCIAR ÎNCHEIAT LA 31 DECEMBRIE 2013**

(sumele sunt exprimate în LEI, dacă nu este specificat altfel)

Element al capitalului propriu	Sold la 1 ianuarie 2013	Creșteri		Reduceri		Sold la 31 decembrie 2013
		Total, din care	Prin transfer	Total, din care	Prin transfer	
0	1	2	3	4	5	6
Patrimoniul regiei	214.684.295	-	-	-	-	214.684.295
Rezerve din reevaluare	352.193.961	34.221.165	-	117.936.907	6.995.693	268.478.219
Rezerve legale	13.779.535	1.663.948	1.663.948	-	-	15.443.483
Rezerve reprezentând surplusul realizat din rezerve din reevaluare	49.354.368	6.995.693	6.995.693	-	-	53.350.061
Alte rezerve	93.707.406	416.527	-	-	-	94.123.933
Rezultatul exercițiului financiar- profit	9.424.206	17.902.129	-	9.424.206	9.424.206	17.902.129
Repartizarea profitului	(1.926.727)	(1.663.948)	(1.663.948)	(1.926.727)	(1.926.727)	(1.663.948)
Rezultat reportat	-	7.497.479	7.497.479	7.497.479	-	-

Total capitaluri proprii	731.217.044	67.032.994	14.493.172	132.931.865	14.493.172	665.318.172
---------------------------------	--------------------	-------------------	-------------------	--------------------	-------------------	--------------------

SITUAȚIA MODIFICĂRILOR CAPITALURILOR PROPRII PENTRU EXERCITIUL FINANCIAR ÎNCHEIAT LA 31 DECEMBRIE 2012

(sumele sunt exprimate în LEI, dacă nu este specificat altfel)

Element al capitalului propriu	Sold la 1 ianuarie 2012	Creșteri		Reduceri		Sold la 31 decembrie 2012
		Total, din care	Prin transfer	Total, din care	Prin transfer	
0	1	2	3	4	5	6
Patrimoniul regiei	214.684.295	-	-	-	-	214.684.295
Rezerve din reevaluare	362.585.367	-	-	10.391.406	10.391.406	352.193.961
Rezerve legale	11.852.808	1.926.727	1.926.727	-	-	13.779.535
Rezerve reprezentând surplusul realizat din rezerve din reevaluare	38.962.961	10.391.406	10.391.406	-	-	49.354.367
Alte rezerve	93.707.406	-	-	-	-	93.707.406
Rezultatul exercițiului financiar- profit	45.403.645	9.424.206	-	45.403.645	45.403.645	9.424.206
Repartizarea profitului	(3.368.984)	(1.926.727)	(1.926.727)	(3.368.984)	(3.368.984)	(1.926.727)
Rezultat reportat	(11.471.172)	42.034.661	42.034.661	30.563.489	-	-
Total capitaluri proprii	752.356.326	61.850.273	52.426.067	82.989.556	52.426.067	731.217.043

Regia a aplicat în exercițiul încheiat la 31 decembrie 2012 o schimbare de politică contabilă ca urmare a modificărilor OMFP iar efectul acestei schimbări a fost înregistrat în rezultatul reportat la data de 31 decembrie 2012.

NOTE LA SITUAȚIILE FINANCIARE LA DATA DE ȘI PENTRU EXERCITIUL FINANCIAR ÎNCHEIAT LA 31 DECEMBRIE 2013

(sumele sunt exprimate în LEI, dacă nu este specificat altfel)

1. Active imobilizate

Între 1 ianuarie și 31 decembrie 2013, activele imobilizate au evoluat astfel:

Cost/valoare reevaluată

Elemente de active	Sold la 1 ianuarie	Creșteri	Reduceri	Sold la 31 decembrie
0	1	2	3	4=1+2-3

Imobilizări necorporale				
Alte imobilizări necorporale	65.722.054	980.831	258.785	66.444.100
Avansuri și imobilizări necorporale în curs	-	14.625.386	980.831	13.644.555
Total imobilizări necorporale	65.722.054	15.606.217	1.239.616	80.088.655
Imobilizări corporale				
Terenuri	135.277.345	1.406.444	416.504	136.267.285
Construcții	341.281.707	27.172.303	170.531.409	197.922.601
Instalații tehnice și mașini	142.791.231	27.405.179	78.017.938	92.178.472
Alte instalații, utilaje și mobilier	6.159.245	1.427.963	3.062.736	4.524.472
Avansuri și imobilizări corporale în curs	46.327.963	31.845.923	21.128.695	57.045.191
Total imobilizări corporale	671.837.491	89.257.812	273.157.282	487.938.021
Imobilizări financiare				
Alte titluri imobilizate	31.828.105	-	-	31.828.105
Total imobilizări financiare	31.828.105	-	-	31.828.105
Total imobilizări	769.387.650	104.864.029	274.396.898	599.854.781

Amortizare

Elemente de active	Sold la 1 ianuarie	Creșteri	Reduceri	Sold la 31 decembrie
5	6	7	8	9=6+7-8
Imobilizări necorporale				
Alte imobilizări necorporale	15.557.606	19.293.311	258.785	34.592.132
Concesiuni și alte imobilizări necorporale	-	-	-	-
Total imobilizări necorporale	15.557.606	19.293.311	258.785	34.592.132
Imobilizări corporale				
Terenuri	-	-	-	-
Construcții	40.791.408	18.999.459	59.790.867	-
Instalații tehnice și mașini	47.865.048	20.936.752	68.620.249	181.551
Alte instalații, utilaje și mobilier	1.609.958	789.393	2.399.351	-
Total imobilizări corporale	90.266.414	40.725.603	130.810.467	181.551
Total imobilizări	105.824.020	60.018.914	131.069.252	34.773.683

Deprecieri - provizioane

	Sold la 1 ianuarie	Creșteri	Reduceri	Sold la 31 decembrie
10	11	12	13	14
Imobilizări financiare				
Alte titluri imobilizate	27.628.105	-	-	27.628.105
Total active imobilizate	27.628.105	-	-	27.628.105

Valoarea netă

Elemente de active	Sold la 1 ianuarie	Sold la 31 decembrie
15	16=1-6-11	17=4-9-14

Imobilizări necorporale		
Alte imobilizări necorporale	50.164.448	31.851.967
Avansuri și imobilizări necorporale în curs	-	13.644.555
Total imobilizări necorporale	50.164.448	45.496.522
Imobilizări corporale		
Terenuri	135.277.345	136.267.285
Construcții	300.490.299	197.922.600
Instalații tehnice și mașini	94.926.183	91.996.921
Alte instalații, utilaje și mobilier	4.549.287	4.524.472
Avansuri și imobilizări corporale în curs	46.327.963	57.045.191
Total imobilizări corporale	581.571.077	487.756.469
Imobilizări financiare		
Alte titluri imobilizate	4.200.000	4.200.000
Total imobilizări financiare	4.200.000	4.200.000
Total imobilizări	635.935.525	537.452.991

(a) Imobilizări necorporale

Imobilizările necorporale sunt prezentate la cost și includ programe informatice.

Cea mai mare parte a imobilizărilor necorporale o constituie software operațional ATM (Air Traffic Management) 2012 utilizat în activitatea operațională a Regiei (valoare netă la 31 decembrie 2013: 30.028.629 lei)

Scăderea imobilizărilor necorporale în cursul perioadei se datorează amortizării în cursul normal al utilizării.

(b) Imobilizări corporale proprii

Imobilizările sunt prezentate în bilanț la valoarea reevaluată, rezultatul reevaluării fiind reflectat în contabilitate prin metoda eliminării amortizării cumulate din valoarea brută a activului.

La 31 decembrie 2013 imobilizările corporale (cu excepția avansurilor și imobilizărilor corporale în curs) au fost reevaluate la valoarea justă. Reevaluarea a fost efectuată de SC Romanian Expert Consulting SRL, evaluator independent autorizat ANEVAR, în conformitate cu OMFP 3055/2009 cu modificările ulterioare și standardele naționale de evaluare emise de ANEVAR.

Pentru evaluarea imobilizărilor corporale, cu excepția terenurilor, a fost utilizată abordarea prin cost utilizând costul de înlocuire net (costul de reconstrucție sau de înlocuire a unui activ). Această abordare este utilizată în condițiile în care pentru bunurile evaluate nu există informații suficiente despre vânzări de bunuri comparabile dar există informații de piață referitoare la costuri.

Pentru evaluarea terenurilor metoda de evaluare folosită a fost abordarea prin piață. Proprietatea evaluată a fost comparată cu proprietăți similare vândute tranzacționate pe o piață deschisă.

Imobilizările corporale cu excepția terenurilor sunt prezentate în bilanț la valoarea reevaluată, rezultatul reevaluării fiind reflectat în contabilitate prin anularea amortizării cumulate și prin ajustarea valorii nete contabile. Imobilizările corporale cu excepția terenurilor au înregistrat o descreștere netă din reevaluare în sumă de 84.271.481. Aceasta a fost recunoscută prin diminuarea rezervei din reevaluare cu suma netă de 77.721.685 lei, iar diferența de 6.549.796 lei a fost reflectată ca o cheltuială netă în contul de profit și pierdere.

Terenurile Regiei au înregistrat o creștere din reevaluare în sumă netă de 989.950 lei care a fost reflectată în contul de rezerve din reevaluare.

Valorile contabile nete care ar fi fost recunoscute dacă imobilizările corporale ar fi fost prezentate la cost istoric la 31 decembrie 2013 ar fi fost după cum urmează:

	Terenuri și construcții	Instalații tehnice și mașini	Alte instalații, utilaje și mobilier	Total
Cost	225.667.185	294.554.409	9.595.375	529.816.969
Amortizare cumulată	51.980.166	183.381.313	5.786.617	241.148.096
Valoare contabilă netă	173.687.018	111.173.096	3.808.759	288.668.874

Imobilizări în curs

Imobilizările corporale în curs includ sume care se referă în principal la proiecte destinate implementării Conceptului Operațional conform HG 536/2000.

Avansurile pentru imobilizări necorporale, în valoare de 13.644.555 lei la 31 decembrie 2013 se referă la avansul achitat către INDRA în legătură cu sistemul ATM 2015+ care va fi dezvoltat începând cu anul 2014.

(c) Imobilizări corporale aflate în patrimoniul public

Imobilizările corporale aflate în patrimoniul public în valoare de 130.404.974 lei sunt reprezentate de terenuri aparținând domeniului public al Statului aflate în administrarea Regiei. Aceste terenuri au fost înregistrate începând cu 31 decembrie 2006 în conformitate cu HG 1705/2006, HG 758/2008 și HG 624/2010.

Ministerul Transporturilor, prin adresa nr. 53874/27.11.2013 a solicitat scoaterea acestor terenuri din evidenta contabila a Regiei, concomitent cu evidențierea acestora într-un cont în afara bilanțului în conformitate cu prevederile OMFP 3055/2009.

Regia a procedat la scoaterea din evidență a sumei de 130.404.974 lei la data de 31 martie 2014.

(d) Imobilizări financiare

Regia deține acțiuni în valoare de 27.628.105 lei la Tarom SA – Societatea Națională de Transport Aerian („Tarom”), reprezentând 1,31% din capitalul social la 31 decembrie 2013 (31 decembrie 2012: 1,31%). Valoarea nominală a acțiunilor este de 2,5 lei, Regia deținând 11.051.242 acțiuni. 2.670.034 de acțiuni au fost obținute în iulie 1998 prin conversia creanțelor de la Tarom la data de 30 septembrie 1997, pe baza Ordonanței Guvernului 45/1997.

În 2001, conform Ordonanței 173 emisă de Guvernul României („OG”) în data de 13 decembrie 2001 și publicată în Monitorul Oficial nr. 831/21 decembrie 2001, Regia a făcut conversia creanței de la Tarom în valoare de 30.224.587 lei (atât creanța ce include taxa pe valoarea adăugată, cât și penalitățile de 8.019.625 lei datorate de Tarom ca urmare a întârzierii de plată) în acțiuni în această societate.

În 2002, conform Legii 323/27 mai 2002 pentru aprobarea OG 173/13 decembrie 2001, taxa pe valoarea adăugată și penalitățile nu sunt acceptate ca aport la capitalul social al Tarom, Regia reducând astfel valoarea participației la 27.628.105 lei. În conformitate cu legislația în vigoare, Regia nu are dreptul să vândă aceste acțiuni.

Datorită faptului că Regia, în perioada deținerii acțiunilor, nu a primit dividende, Regia a provizionat integral imobilizările financiare deținute la Tarom la 31 decembrie 2013 și 31 decembrie 2012.

În plus, Regia deține acțiuni în valoare de 4.200.000 lei în Centrul Regional de Excelență în Aviația Civilă (CREAC).

Participarea Regiei la această societate a fost aprobată în ședința Consiliului de Administrație nr.13 din 1 septembrie 2011. CREAC este o societate pe acțiuni de tip închis având un capital social format din 1.050.000 acțiuni nominative în valoare de 10 lei fiecare; Regia deține 40% din acțiuni.

La data de 31 decembrie 2013 valoarea neachitată a investiției în CREAC este de 2.940.000 lei.

2. Provizioane

	Sold la 1 ianuarie 2013	Creșteri	Reduceri	Sold la 31 decembrie 2013
0	1	2	3	4=1+2-3
Provizioane pentru beneficii angajați	216.713.229	21.306.588	6.165.632	231.854.185
Provizioane pentru activitatea de rută	39.185.380	-	16.893.955	22.291.425
Provizioane privind fondul de participare al salariaților la profit	833.053	1.804.242	833.054	1.804.241
Alte provizioane pentru riscuri și cheltuieli	8.699.713	-	128.253	8.571.460
Total provizioane	265.431.375	23.110.830	24.020.894	264.521.311

(a) Provizioane pentru beneficii angajați

Provizioane pentru pensii și obligații similare

Conform prevederilor Contractului Colectiv de Muncă în vigoare la 31 decembrie 2013, Regia acordă beneficii în bani în funcție de vechimea în munca și la pensionare pentru salariați. Aceste beneficii sunt reprezentate de un număr variabil de salarii de bază acordate funcție de categoria profesională a angajatului care se pensionează. De asemenea, angajații primesc bonusuri jubiliare, echivalentul unui salariu de bază, la fiecare 5 ani, începând cu al 10-lea an de vechime în muncă acumulată. La 31 decembrie 2013 Regia a constituit provizioane pentru aceste beneficii în suma de 231.854.185 lei (216.713.229 la 31 decembrie 2012).

(b) Provizioane pentru activitatea de rută

În conformitate cu Legea 571/2003, Regia poate constitui trimestrial un provizion pentru activitatea de rută, deductibil fiscal. Ordonanța 18/2012 a adus importante modificări privind calculul acestui provizion.

Provizionul este determinat ca diferență între rezultatul operațional al activității de rută și partea de venit de rută reprezentând valoarea rentabilității activelor. Scopul provizionului este de a acoperi posibilele pierderi operaționale în exercițiile viitoare în cazurile în care veniturile aferente tarifelor anuale aprobate de EUROCONTROL nu acoperă cheltuielile de exploatare.

(c) Provizioane privind fondul de participare a salariaților la profit

Provizionul privind fondul de participare a salariaților la profit a fost constituit în conformitate cu prevederile OG 64/2001 pentru a reflecta obligațiile contractuale ale Regiei la 31 decembrie 2013.

În conformitate cu Art. 1e) din Ordonanța 64/2001, regiile autonome care s-au angajat și au stabilit prin bugetele de venituri și cheltuieli obligația de participare la profit, ca urmare a serviciilor angajaților în relație cu acestea, pot acorda aceste drepturi în limita a 10% din profitul net, dar nu mai mult de nivelul unui salariu de baza mediu lunar realizat la nivelul Regiei, în exercițiul financiar de referință.

(d) Alte provizioane pentru riscuri și cheltuieli

Alte provizioane pentru riscuri și cheltuieli includ provizioanele pentru litigii care au fost constituite pentru procese aflate în derulare în instanță cu șanse semnificative de a fi pierdute de către Regie.

Soldul la 31 decembrie 2012 și 31 decembrie 2013 se compune în principal din suma de 6.643.050 lei care a fost provizionată în legătură cu dosarul 25603/3/2009 în contradictoriu cu AIG Global cu privire la accidentul aviatic produs în anul 2006 pe aerodromul Băneasa.

3. Repartizarea profitului

În exercițiul încheiat la 31 decembrie 2013, Regia a înregistrat profit net în valoare de 17.902.129 lei, care urmează a fi repartizat prin decizia Consiliului de Administrație astfel:

Rezerva legală	1.663.948
Vărsământ la bugetul statului	15.336.059
Fonduri proprii	902.122
Total	17.902.129

4. Analiza rezultatului din exploatare

Indicatorul	2012	2013
1. Cifra de afaceri netă	707.129.123	712.329.860
2. Costul bunurilor vândute și al serviciilor prestate	700.894.809	698.487.240
3. Cheltuielile activității de bază	700.894.809	698.487.240
4. Cheltuielile activităților auxiliare	-	-
5. Cheltuielile indirecte de producție	-	-
6. Rezultatul brut aferent cifrei de afaceri nete	6.234.314	13.842.620
7. Cheltuieli de desfacere	-	-
8. Cheltuieli generale de administrație	-	-
9. Alte venituri din exploatare	2.143.056	2.009.977
10. Rezultatul din exploatare	8.377.370	15.852.597

5. Situația creanțelor și datorilor

a) Creanțe

	Sold la 31 decembrie 2012	Termen de lichiditate		Sold la 31 decembrie 2013	Termen de lichiditate	
		Sub 1 an	Peste 1 an		Sub 1 an	Peste 1 an
0	1=2+3	2	3	4=5+6	5	6
Creanțe comerciale	120.711.784	120.711.784	-	137.886.183	137.886.183	-
Alte creanțe	18.386.507	18.386.507	-	28.496.264	28.496.264	-
Total creanțe	139.098.291	139.098.291	-	166.382.447	166.382.447	-

„Creanțele comerciale” cuprind:

	Sold la 31 decembrie 2012	Sold la 31 decembrie 2013
Clienți – părți afiliate	2.737.841	2.910.460
Creanțe reprezentând zboruri exceptate	60.304.918	71.784.872
Clienți	122.733.546	128.235.388
Clienți incerti sau în litigiu	886.571	923.678
Ajustări de valoare pentru deprecierea creanțelor – clienți	(17.747.111)	(17.747.111)
Ajustări de valoare pentru deprecierea creanțelor – zboruri exceptate	(48.221.245)	(48.221.245)

Clienți facturi de întocmit	-	-
Furnizori debitori pentru prestări de servicii	17.264	141
Total	120.711.784	137.886.183

Toate serviciile de navigație aeriană de rută prestate clienților interni și externi sunt evidențiate prin contul EUROCONTROL. Soldul contului EUROCONTROL înaintea ajustărilor de valoare pentru deprecierea creanțelor – clienți la 31 decembrie 2013 este de 123.373.074 lei (117.846.709 lei la 31 decembrie 2012). EUROCONTROL reprezintă Organizația Europeană pentru Securitatea Navigației Aeriene, înființată în conformitate cu Convenția Internațională și Acordul multilateral privind tarifele de rută, la care România a aderat în conformitate cu Legea 44/1996.

Valoarea creanțelor reprezentând zboruri exceptate la 31 decembrie 2013 este de 71.784.872 lei (60.304.918 lei la 31 decembrie 2012). Contravaloarea serviciilor de navigație aeriană de rută prestate de furnizorul de servicii de navigație aeriană de rută care sunt scutite de la plata tarifelor pentru aceste servicii se rambursează de la bugetul de stat, prin bugetul Ministerului Transporturilor în conformitate cu OUG 147/2007.

La 31 decembrie 2013, Regia nu a inclus în ajustări de valoare pentru deprecierea creanțelor clienți sume adiționale aferente serviciilor prestate în cursul anului 2013, pentru care există evidente obiective că nu vor fi încasate, în valoare totală de 25.033.413 lei. În cadrul acestora, ajustările de valoare aferente creanțelor neîncasate de la Ministerul Transporturilor sunt în valoare de 23.563.627 lei.

Creanțele comerciale nu sunt purtătoare de dobândă și au în general un termen de plată între 30 și 90 de zile.

„Alte creanțe” cuprind:

Descriere	Sold la 31 decembrie 2012	Sold la 31 decembrie 2013
Alte creanțe cu Bugetul Statului	11.686.447	16.865.617
Dobânzi de încasat	3.822.484	2.690.990
Avansuri acordate personalului	215.172	232.620
Debitori diverși	812.048	319.353
Decontări din operații în curs de clarificare	1.760.933	8.278.217
Creanțe imobilizate	89.423	109.467
Total	18.386.507	28.496.264

„Alte creanțe cu Bugetul Statului” la 31 decembrie 2013 cuprind în principal taxa pe valoarea adăugată de încasat în sumă de 7.840.666 lei și impozit pe profit de recuperat în valoare de 8.547.307 lei.

În cursul anului 2013 Regia a efectuat plăți anticipate de impozit în valoare totală de 22.119.905 lei iar cheltuiala cu impozitul pe profit aferent anului 2013 este de 13.572.598 lei.

„Decontări din operații în curs de clarificare” la 31 decembrie 2013 includ sume reprezentând executări silite în legătură cu litigiile în care este implicată Regia pentru care există contestații în derulare.

Soldul la 31 decembrie 2013 este compus în principal din suma de 6.618.073 lei reprezentând valoarea executării silite în dosarul 66360/301/2013 cu AIG Global în legătură cu accidentul aviatic ce a avut loc în anul 2006 pe aerodromul Băneasa. Regia a formulat contestație la executare ce a fost admisă, dosarul fiind în continuare pe rolul instanțelor de judecată.

b) Datorii

	Sold la 31 decembrie 2012	Termen de exigibilitate		Sold la 31 decembrie 2013	Termen de exigibilitate	
		Sub 1 an	Peste 1 an		Sub 1 an	Peste 1 an
0	1=2+3	2	3	4=5+6	5	6
Datorii comerciale	28.211.826	28.211.826	-	26.198.777	26.198.777	-
Sume datorate entităților afiliate în virtutea intereselor de participare	2.940.000	2.940.000	-	2.940.000	2.940.000	-
Alte datorii, inclusiv datorii fiscale și alte datorii pentru asigurările sociale	50.054.779	50.054.779	-	30.345.106	30.345.106	-
Total datorii	81.206.605	81.206.605	-	59.483.883	59.483.883	-

„Datoriile comerciale” cuprind:

Descriere	Sold la 31 decembrie 2012	Sold la 31 decembrie 2013
Furnizori – părți afiliate	1.536.293	1.416.672
Furnizori	11.079.623	14.716.490
Furnizori de imobilizări	13.441.778	7.528.915
Furnizori – facturi nesoșite	2.154.132	2.536.700
Total	28.211.826	26.198.777

„Alte datorii” includ:

Descriere	Sold la 31 decembrie 2012	Sold la 31 decembrie 2013
Datorii și contribuțiile unității în legătură cu personalul	22.464.770	20.461.802
Contribuțiile personalului	3.793.742	3.787.593
Impozitul pe salarii	5.216.573	5.072.895
Creditori diverși	578.207	704.707
Taxe și vărsăminte asimilate	682.566	318.109
Alte datorii față de Bugetul de Stat (impozit pe profit)	17.318.921	-
Total	50.054.779	30.345.106

6. Principii, politici și metode contabile

6.1. Principii contabile semnificative

Elementele prezentate în situațiile financiare pentru anii încheiați la 31 decembrie 2013 și 31 decembrie 2012 au fost evaluate în conformitate cu următoarele principii contabile:

Principiul continuității activității

Regia își va continua în mod normal funcționarea într-un viitor previzibil, fără a intra în imposibilitatea continuării activității sau fără reducerea semnificativă a acesteia.

Principiul permanenței metodelor

Regia aplică aceleași reguli, metode, norme privind evaluarea, înregistrarea și prezentarea în contabilitate a elementelor patrimoniale, asigurând comparabilitatea în timp a informațiilor contabile.

Principiul prudenței

Evaluarea elementelor incluse în situațiile financiare a fost făcută pe o bază prudentă și, în special:

- a) a fost inclus numai profitul realizat la data bilanțului;
- b) s-a ținut cont de toate datoriile apărute în cursul exercițiului financiar curent sau al unui exercițiu precedent, chiar dacă acestea devin evidente numai între data bilanțului și data întocmirii acestuia;
- c) s-a ținut cont de toate datoriile previzibile și pierderile potențiale apărute în cursul exercițiului financiar curent sau al unui exercițiu financiar precedent, chiar dacă acestea devin evidente numai între data bilanțului și data întocmirii acestuia;
- d) s-a ținut cont de toate depreciările, indiferent dacă rezultatul exercițiului financiar este pierdere sau profit.

Principiul independenței exercițiului

Au fost luate în considerare toate veniturile și cheltuielile exercițiului financiar, indiferent de data încasării sau efectuării plății.

Principiul evaluării separate a elementelor de activ și pasiv

În vederea stabilirii valorii totale corespunzătoare unei poziții din bilanț s-a determinat separat valoarea fiecărui element individual de activ sau de datorie/capitaluri proprii.

Principiul intangibilității exercițiului

Bilanțul de deschidere al exercițiului corespunde cu bilanțul de închidere al exercițiului precedent.

Principiul necompensării

Elementele de activ nu au fost compensate cu elemente de pasiv, respectiv veniturile cu cheltuielile. Eventualele compensări între creanțe și datorii ale companiei față de

aceeași entitate pot fi efectuate cu respectarea prevederilor legale, numai după înregistrarea în contabilitate a veniturilor și cheltuielilor la valoarea integrală.

Principiul prevalenței economicului asupra juridicului

Prezentarea valorilor din cadrul elementelor din bilanț și contul de profit și pierdere s-a făcut ținând seama de fondul economic al tranzacțiilor sau al operațiunilor raportate și nu numai de forma juridică a acestora.

Principiul pragului de semnificație

Elementele care au o valoare semnificativă sunt prezentate distinct în cadrul situațiilor financiare.

6.2. Politici contabile semnificative

A. Bazele întocmirii situațiilor financiare

(1) Informații generale

Aceste situații financiare au fost întocmite în conformitate cu:

- Legea Contabilității 82/1991 republicată în ianuarie 2005 („Legea 82”), modificată cu Legea 259/2007;
- Reglementările contabile conforme cu directivele europene aprobate prin Ordinul Ministrului Finanțelor Publice al României 3055/2009 („OMF 3055”) cu modificările ulterioare, respectiv OMF 2869/2010 și OMF 52/2012;
- politicile contabile descrise în notele la situațiile financiare.

Aceste situații financiare cuprind:

- Bilanț;
- Cont de profit și pierdere;
- Situația fluxurilor de numerar;
- Situația modificării capitalurilor proprii;
- Note explicative la situațiile financiare.

Aceste situații financiare nu sunt menite să prezinte poziția financiară în conformitate cu reglementări și principii contabile acceptate în țări și jurisdicții altele decât România. De asemenea, situațiile financiare nu sunt menite să prezinte rezultatul operațiunilor și un set complet de note la situațiile financiare în conformitate cu reglementări și principii contabile acceptate în țări și jurisdicții altele decât România. De aceea, situațiile financiare anexate nu sunt întocmite pentru uzul persoanelor care nu cunosc reglementările contabile și legale din România inclusiv Ordinul Ministrului Finanțelor Publice nr. 3055/2009 cu modificările ulterioare.

Înregistrările contabile pe baza cărora au fost întocmite aceste situații financiare sunt efectuate în lei (“RON”) la cost istoric, cu excepția situațiilor în care a fost utilizată valoarea justă, conform politicilor contabile ale Societății și conform OMF 3055/2009.

(2) Utilizarea estimărilor contabile

Întocmirea situațiilor financiare în conformitate cu OMF 3055/2009, cu modificările ulterioare, presupune efectuarea de către conducere a unor estimări și supoziții care influențează valorile raportate ale activelor și datoriilor și prezentarea activelor și datoriilor contingente la data situațiilor financiare, precum și valorile veniturilor și cheltuielilor din perioada de raportare. Rezultatele reale pot fi diferite de cele estimate. Aceste estimări sunt revizuite periodic și, dacă sunt necesare ajustări, acestea sunt înregistrate în contul de profit și pierdere în perioada când acestea devin cunoscute.

(3) Continuitatea activității

Prezentele situații financiare au fost întocmite în baza principiului continuității activității, care presupune că Societatea își va continua activitatea și în viitorul previzibil. Pentru a evalua aplicabilitatea acestei prezumții, conducerea analizează previziunile referitoare la intrările viitoare de numerar. Pe baza acestor analize, conducerea consideră că Societatea va putea să își continue activitatea în viitorul previzibil și prin urmare aplicarea principiului continuității activității în întocmirea situațiilor financiare este justificată.

(4) Moneda de prezentare a situațiilor financiare

Contabilitatea se ține în limba română și în moneda națională („LEI”). Elementele incluse în aceste situații financiare sunt prezentate în lei românești.

B. Conversii valutare

Tranzacțiile Regiei în monedă străină sunt înregistrate la cursurile de schimb comunicate de Banca Națională a României („BNR”) pentru data tranzacțiilor. Soldurile în monedă străină sunt convertite în lei la cursurile de schimb comunicate de BNR pentru data bilanțului. Câștigurile și pierderile rezultate din decontarea tranzacțiilor într-o monedă străină și din conversia activelor și datoriilor monetare exprimate în monedă străină sunt recunoscute în contul de profit și pierdere, în cadrul rezultatului financiar.

Câștigurile și pierderile din diferențele de curs valutar, realizate și nerealizate, sunt înregistrate în contul de profit și pierdere al anului respectiv. Ratele de schimb LEU/USD și LEU/EUR la 31 decembrie 2013 și 31 decembrie 2012, au fost după cum urmează:

	RON/EUR	RON/USD
31 decembrie 2013	4,4847	3,2551
31 decembrie 2012	4,4287	3,3575

C. Imobilizări necorporale

(1) Cost/evaluare

(i) Programe informatice

Costurile pentru dezvoltarea sau întreținerea programelor informatice sunt recunoscute ca și o cheltuială, în momentul în care sunt efectuate.

Costurile care sunt asociate direct unui produs unic și identificabil care este controlat de Regie și este probabil că va genera beneficii economice depășind costul, pe o perioadă mai mare de un an, sunt recunoscute ca imobilizări necorporale. Costurile directe includ cheltuielile cu personalul echipei de dezvoltare și o proporție adecvată din cheltuielile de regie.

Cheltuielile care determină prelungirea duratei de viață și mărirea beneficiilor programelor informatice peste specificațiile inițiale sunt adăugate la costul originar al acestora. Aceste cheltuieli sunt capitalizate ca imobilizări necorporale dacă nu sunt parte integrantă a imobilizărilor corporale.

(ii) Alte imobilizări necorporale

Concesiunile, brevetele, licențele, mărcile comerciale, drepturile și activele similare se înregistrează în conturile de imobilizări necorporale la valoarea de aport sau costul de achiziție, după caz. În această situație valoarea de aport se asimilează valorii juste.

(2) Amortizare

(i) Programe informatice

Cheltuielile de dezvoltare ale programelor informatice capitalizate sunt amortizate folosind metoda liniară pe o perioadă maximă de 3 ani.

(ii) Alte imobilizări necorporale

Brevetele, mărcile și alte imobilizări necorporale sunt amortizate folosind metoda liniară pe durata de viață utilă a acestora, dar nu mai mult de 20 ani. Licențele aferente drepturilor de utilizare a programelor informatice sunt amortizate pe o perioadă maximă de 3 ani.

Cheltuielile care permit imobilizărilor necorporale să genereze beneficii economice viitoare peste performanța prevăzută inițial sunt adăugate la costul originar al acestora. Aceste cheltuieli sunt capitalizate ca imobilizări necorporale dacă nu sunt parte integrantă a imobilizărilor corporale.

D. Imobilizări corporale

(1) Cost/evaluare

Active proprii

Costul inițial al imobilizărilor corporale constă în prețul de achiziție, incluzând taxele de import sau taxele de achiziție nerecuperabile, cheltuielile de transport, manipulare, comisioanele, taxele notariale, cheltuielile cu obținerea de autorizații și alte cheltuieli nerecuperabile atribuibile direct imobilizării corporale și orice costuri directe atribuibile aducerii activului la locul și în condițiile de funcționare.

La 31 august 1998, folosind metodologia aprobată prin Ordinul 2117/1998, emis de Ministerul Finanțelor Publice, Regia a reevaluat imobilizările corporale utilizând un

evaluator independent. Scopul reevaluării a fost de a aduce imobilizările corporale ale Regiei la valoarea de piață de la data de 31 august 1998. Metodele aplicate pentru calcularea valorii de piață au fost metoda costului de înlocuire depreciat și metoda comparațiilor de piață. Începând cu 31 decembrie 1999 și până la 31 decembrie 2007, Regia a indexat anual imobilizările corporale în conformitate cu Ordonanța 46/1998 și Legea 571/2003. Ulterior datei de 31 decembrie 2007 articolul referitor la obligativitatea înregistrării reevaluării a fost abrogat.

La 31 decembrie 2013, imobilizările corporale ale Regiei au fost reevaluate în conformitate cu OMF 3055/2009. Scopul evaluării a fost aducerea valorilor de inventar existente în evidentele contabile la valoarea justă a acestora, care, conform OMF 3055/2009, se determină pe baza unor evaluări efectuate, de regulă, de profesioniști calificați. Diferența de reevaluare este reflectată în rezerva de reevaluare.

Elementele de imobilizări corporale care sunt casate sau cesionate sunt eliminate din bilanț împreună cu amortizarea cumulată corespunzătoare. Orice profit sau pierdere rezultată dintr-o asemenea operațiune este inclus în contul de profit și pierdere curent.

Costul reparațiilor efectuate la imobilizările corporale, în scopul asigurării utilizării continue a acestora, este recunoscut ca o cheltuială în perioada în care aceste costuri sunt efectuate.

Imobilizările corporale în curs de execuție reprezintă investițiile neterminate efectuate în regie proprie sau în antrepriză. Acestea se evaluează la costul de producție sau costul de achiziție, după caz.

Imobilizările corporale în curs de execuție se trec în categoria imobilizărilor finalizate după recepția, darea în folosință sau punerea în funcțiune a acestora, după caz.

Actiunile immobilizate de natura obiectelor de inventar, inclusiv uneltele și sculele, sunt trecute pe cheltuieli în momentul achiziționării și nu sunt incluse în valoarea contabilă a imobilizărilor corporale.

Patrimoniul public

Regia a primit în administrare terenuri aflate în patrimoniul public, în conformitate cu HG 1705/2006, HG 758/2008 și HG 624/2010. Terenurile aflate în patrimoniul public sunt în bilanț, începând cu 31 decembrie 2006 la data deschiderii dosarului cadastral în vederea înregistrării în cartea funciară, la valoarea de piață de la acea dată. Terenurile aflate în patrimoniul public nu fac obiectul reevaluărilor ulterioare.

(2) Amortizare

Amortizarea mijloacelor fixe este calculată la valoarea reevaluată prin metoda liniară de-a lungul duratei utile de viață estimată a activelor.

Duratele de viață economică utilizate pentru diverse categorii de mijloace fixe sunt:

Tip	Ani
Clădiri și construcții speciale	10 – 50
Instalații tehnice și mașini	2 – 30
Alte instalații, utilaje și mobilier	2 – 30

Terenurile nu se amortizează deoarece se consideră că au o durată de viață indefinită.

Începând cu 1 ianuarie 2007 sunt recunoscute din punct de vedere fiscal și reevaluările contabile efectuate după această dată precum și partea rămasă neamortizată din reevaluările contabile efectuate după data de 1 ianuarie 2004.

(3) Vânzarea/casarea imobilizărilor corporale

Imobilizările corporale care sunt casate sau vândute sunt eliminate din bilanț împreună cu amortizarea cumulată corespunzătoare. Orice profit sau pierdere rezultat(ă) dintr-o asemenea operațiune este inclus(ă) în contul de profit și pierdere curent.

E. Imobilizări financiare

Imobilizările financiare cuprind acțiunile deținute la entitățile afiliate, împrumuturile acordate entităților afiliate, interesele de participare, împrumuturile acordate entităților de care Regia este legată în virtutea intereselor de participare precum și alte investiții deținute ca imobilizări. Imobilizările financiare sunt recunoscute în bilanț la costul de achiziție sau la valoarea determinată prin contractul de dobândire a acestora, corectat cu valoarea depreciilor de valoare constatate.

F. Stocuri

Costul stocurilor cuprinde toate costurile aferente achiziției precum și alte costuri suportate pentru a aduce stocurile în forma și în locul în care se găsesc. La ieșirea din gestiune stocurile se evaluează pe baza metodei FIFO. Acolo unde este cazul se constituie ajustări de valoare pentru stocuri învechite, cu mișcare lentă sau cu defecte.

G. Creanțe comerciale

Creanțele comerciale sunt înregistrate la suma inițială a facturilor minus ajustările pentru depreciere pentru sumele necolectabile. Creanțele necolectabile sunt înregistrate pe cheltuieli când sunt identificate. Ajustările pentru depreciere sunt constituite când există dovezi asupra faptului că Regia nu va fi în măsură să încaseze creanțele la scadența inițială agreată.

Creanțele neîncasabile sunt înregistrate pe cheltuieli când sunt identificate.

H. Investiții financiare pe termen scurt

Acestea includ depozitele pe termen scurt la bănci și alte investiții pe termen scurt cu lichiditate mare. Investițiile pe termen scurt în titluri de participare admise la tranzacționare pe o piață reglementată sunt evaluate la valoarea de cotație din ultima zi de tranzacționare, în timp ce cele netranzacționate sunt înregistrate la valoarea de achiziție mai puțin eventualele ajustări pentru pierdere în valoare.

I. Numerar și echivalente de numerar

Numerarul și echivalentele de numerar sunt evidențiate în bilanț la cost. Pentru situația fluxului de numerar, numerarul și echivalentele acestuia cuprind numerar în casă, conturi la bănci, investiții financiare pe termen scurt, avansuri de trezorerie.

J. Pierderi de valoare

Valoarea contabilă a activelor Regiei, altele decât stocurile, este analizată la data fiecărui bilanț pentru a determina posibilele scăderi de valoare. Dacă o asemenea scădere este probabilă, este estimată valoarea recuperabilă a activului în cauză. Dacă este cazul, o ajustare pentru depreciere este recunoscută în contul de profit și pierdere sau în capitalurile proprii când valoarea contabilă a activului este superioară valorii sale recuperabile.

Ajustarea pentru depreciere poate fi reluată dacă s-a produs o schimbare în condițiile existente la momentul determinării valorii recuperabile. Reluarea unei ajustări pentru depreciere poate fi efectuată numai în așa fel încât valoarea netă a activului să nu depășească valoarea sa netă contabilă istorică, ținând cont de amortizare.

K. Rezerve din reevaluare

Rezervele din reevaluare au fost constituite cu scopul de a reflecta surplusul rezultat din reevaluarea imobilizărilor corporale aflate în proprietatea Regiei. Imobilizările corporale aflate în patrimoniul public nu fac obiectul reevaluărilor ulterioare.

Reevaluările trebuie făcute cu suficientă regularitate, astfel încât valoarea contabilă să nu difere substanțial de cea care ar fi determinată folosind valoarea justă de la data bilanțului. În acest sens, Regia a efectuat reevaluarea activelor corporale cu evaluatori independenți la 31 decembrie 2013.

Diferența dintre valoarea rezultată în urma reevaluării și valoarea contabilă netă este prezentată la rezerva din reevaluare, ca un subelement distinct în "Capital și rezerve". Surplusul din reevaluare a fost înregistrat în 1999 și 2000 în patrimoniul Regiei, conform Ordonanței Guvernului 46/1998. Începând cu anul 2001 surplusul de reevaluare a fost înregistrat în contul de rezerve din reevaluare în cadrul capitalurilor proprii.

Dacă rezultatul reevaluării este o creștere față de valoarea contabilă netă, atunci aceasta se tratează astfel:

- ca o creștere a rezervei din reevaluare prezentată în cadrul elementului "Capital și rezerve", dacă nu a existat o descreștere anterioară recunoscută ca o cheltuială aferentă aceluși activ; sau
- ca un venit care să compenseze cheltuiala cu descreșterea recunoscută anterior la acel activ.

Dacă rezultatul reevaluării este o descreștere a valorii contabile nete, aceasta se tratează astfel:

- ca o cheltuială cu întreaga valoare a deprecierei atunci când în rezerva din reevaluare nu este înregistrată o sumă referitoare la acel activ (surplus din reevaluare); sau
- ca o scădere a rezervei din reevaluare cu minimumul dintre valoarea acelei rezerve și valoarea descreșterii, iar eventuala diferență rămasă neacoperită se înregistrează ca o cheltuială.

Surplusul din reevaluare inclus în rezerva din reevaluare este capitalizat prin transferul direct în rezerve, atunci când acest surplus reprezintă un câștig realizat. Câștigul se consideră realizat la scoaterea din evidență a activului pentru care s-a constituit rezerva din reevaluare. Nicio parte din rezerva din reevaluare nu poate fi distribuită, direct sau indirect, cu excepția cazului în care activul reevaluat a fost valorificat, situație în care surplusul din reevaluare reprezintă câștig efectiv realizat.

Conform legislației fiscale în vigoare (OG 34/2009), începând cu 1 mai 2009 rezerva din reevaluare se impozitează pe măsura deducerii acesteia prin amortizare. Rezerva dedusă până la data de 1 mai 2009 se impozitează în momentul schimbării destinației acesteia, conform legislației anterioare.

L. Rezerve legale

Rezervele legale se constituie în proporție de 5% din profitul brut de la sfârșitul anului până când rezervele legale totale ajung la 20% din patrimoniul Regiei în conformitate cu prevederile legale. Rezervele legale sunt deductibile la calculul impozitului pe profit.

M. Împrumuturi

Împrumuturile pe termen scurt și lung sunt recunoscute inițial la cost, mai puțin costurile aferente tranzacției. Ulterior recunoașterii inițiale, împrumuturile sunt prezentate la valoare amortizată; diferențele între cost și valoarea de răscumpărare sunt recunoscute în contul de profit și pierdere pe durata împrumutului la o rată efectivă a dobânzii.

N. Datorii comerciale

Datoriile comerciale sunt înregistrate la valoarea sumelor care urmează a fi plătite pentru bunurile sau serviciile primite.

O. Provizioane

Provizioanele sunt recunoscute în bilanț atunci când pentru Regie se naște o obligație legală sau constructivă legată de un eveniment trecut și este probabil ca în viitor să fie necesară consumarea unor resurse economice care să stingă această obligație. Provizioanele sunt revizuite la fiecare sfârșit de perioadă și ajustate pentru a reflecta estimarea curentă cea mai adecvată.

Un provizion este recunoscut în momentul în care:

- o entitate are o obligație curentă generată de un eveniment anterior;

- este probabil ca o ieșire de resurse să fie necesară pentru a onora obligația respectivă; și
- poate fi realizată o estimare credibilă a valorii obligației.

Provizioanele se constituie pentru elemente cum sunt: litigii, amenzi și penalități, despăgubiri, daune și alte datorii incerte; cheltuieli legate de activitatea de service în perioada de garanție și alte cheltuieli privind garanția acordată clienților; acțiuni de restructurare; pensii și obligații similare; impozite; alte provizioane.

P. Costuri privind salariații

Drepturile salariaților pe termen scurt includ, în principal, salariile și contribuțiile la asigurările sociale. Drepturile salariaților pe termen scurt sunt recunoscute ca și cheltuieli o dată cu prestarea serviciilor de către aceștia. Anual Regia stabilește prin contractul colectiv de muncă beneficiile care se vor acorda angajaților săi.

În cursul normal al activității, Regia face plăți fondurilor de sănătate, pensii și șomaj de stat în contul angajaților săi la ratele statutare. Toți angajații Regiei sunt membri ai planului de pensii al statului român. Aceste costuri sunt recunoscute în contul de profit și pierdere odată cu recunoașterea salariilor.

Regia acorda salariaților care se pensionează anticipat un număr de salarii echivalent numărului de luni de activitate ramase până la pensionarea la vârsta legală. Regia recunoaște provizioane pentru beneficii la pensionarea anticipată aplicând criteriile generale de recunoaștere a provizioanelor.

Conform contractului colectiv de muncă în vigoare la 31 decembrie 2013, Regia plătește beneficii care sunt reprezentate de un număr variabil de salarii de bază acordate funcție de categoria profesională a angajatului care se pensionează. De asemenea, angajații primesc bonusuri jubiliare, echivalentul unui salariu de bază, la fiecare 5 ani, începând cu al 10-lea an de vechime în muncă acumulată. La 31 decembrie 2013 Regia a înregistrat provizioane pentru pensii și alte obligații similare.

Q. Impozitare

Impozit pe profit curent

Regia înregistrează impozitul pe profit curent pe baza profitului impozabil din raportările fiscale, conform legislației românești relevante.

Regia poate constitui trimestrial un provizion deductibil fiscal, potrivit prevederilor legale din Articolul 22, aliniatul 4 din Legea 571/2003 privind Codul Fiscal emisă de Parlamentul României și Ordonanța de Urgență nr. 18/2012.

Provizionul este determinat ca diferență între rezultatul operațional al activității de rută și partea de venit de rută reprezentând rentabilitatea activelor.

Până la 31 decembrie 2007, Regia a efectuat anual actualizarea valorii rămase neamortizate a mijloacelor fixe și imobilizărilor necorporale înscrise în bilanțul anului

fiscal cu indicele de inflație al anului precedent, comunicat de Institutul Național de Statistică, în conformitate cu prevederile legale din Articolul 24, alineatul 20 din Legea 571/2003 privind Codul Fiscal emisă de Parlamentul României. Valoarea activelor corporale și necorporale, achiziționate în cursul anului fiscal, a fost actualizată în funcție de modificarea indicelui de inflație din perioada cuprinsă între luna în care acestea au fost achiziționate și sfârșitul anului fiscal. Valoarea activelor și a patrimoniului propriu al Regiei s-a majorat cu diferențele rezultate din reevaluarea anuală. Această prevedere a fost abrogată prin Ordonanța de Urgență 106/2007 intrată în vigoare începând cu 1 ianuarie 2008.

Amortizarea capitalului Regiei, angajat și imobilizat în active corporale și necorporale, se stabilește prin metoda liniară. Valoarea rămasă neamortizată, aferentă mijloacelor fixe ale Regiei, scoase din funcțiune înainte de împlinirea duratei normale de utilizare, diminuată cu sumele rezultate din valorificare, se înregistrează în cheltuielile de exploatare.

Valoarea fiscală rămasă neamortizată aferentă mijloacelor fixe scoase din funcțiune înainte de împlinirea duratei normale de utilizare, diminuată cu sumele rezultate din valorificare este deductibilă din punct de vedere fiscal.

R. Recunoașterea veniturilor

Veniturile se referă în principal la servicii furnizate. Acestea sunt recunoscute pe baza contabilității de angajament.

a) Venituri din activitatea de rută

Prin Legea nr. 44/1996, România a aderat la Convenția Internațională pentru Siguranța Navigației Aeriene (International Convention for the Safety of Air Navigation) și la Acordul Multilateral privind Tarifele pentru Activitatea de Rută (Multilateral Agreement Relating to Route Charges). Pe bază de mandat de la Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Regia reprezintă România la EUROCONTROL. Atribuțiile privind reglementarea, facturarea și colectarea tarifelor pentru serviciile de navigație aeriană de rută sunt exercitate de Organizația Europeană pentru Siguranța Navigației Aeriene (European Organisation for the Safety of Air Navigation) - "EUROCONTROL". Pentru serviciile de facturare și colectare a tarifelor pentru serviciile de navigație aeriană de rută "EUROCONTROL" percepe operatorilor aerieni un tarif unitar numit "tarif administrativ" ce se adaugă fiecărui tarif unitar național.

Realizarea unei transparențe mai mari cu privire la stabilirea, impunerea și perceperea tarifelor pentru utilizatorii spațiului aerian a impus elaborarea unei scheme comune de tarifare pentru serviciile de navigație aeriană.

Astfel, pentru a garanta aplicarea uniformă a schemei comune de tarifare în Cerul Unic European, Comisia Europeană a emis Regulamentul (CE) nr. 1794/2006 de stabilire a unei scheme comune de tarifare pentru serviciile de navigație aeriană.

Conform acestui Regulament costurile serviciilor de rută se finanțează prin tarife de rută impuse utilizatorilor de servicii de navigație aeriană.

Costurile serviciilor de rută sunt defalcate în cheltuieli de personal (remunerație brută, contribuții sociale, costurile cu pensiile și alte beneficii), cheltuielile de operare (materiale, energie, utilități, servicii prestate de terți, cheltuieli de întreținere, cheltuieli pentru asigurări, etc.), cheltuieli de amortizare (activele imobilizate se amortizează în conformitate cu durata lor de viață, utilizându-se metoda liniară) și costul capitalului

(reprezintă rezultatul înmulțirii sumei valorii contabile nete medii a activelor imobilizate și a activelor circulante cu media ponderată a ratei dobânzii pentru datorii și a rentabilității capitalului propriu).

Tariful unitar de rută se calculează împărțindu-se costurile preconizate pentru serviciile de rută la numărul preconizat de unități de servicii de rută, tarif care urmează să fie plătit pentru anul de referință.

Pentru protejarea riscurilor de cost, Regulamentul prevede un mecanism de ajustare care presupune ca diferența între veniturile și costurile efectiv realizate într-un an se reportează în perioada n+2 până la n+5, când diminuează sau majorează corespunzător costul preconizat al serviciilor de rută, ducând la reducerea sau creșterea tarifelor aplicate în perioadele respective și implicit a veniturilor realizate din prestarea serviciilor de rută.

Evoluția înregistrată în domeniul traficului aerian, precum și accentul pus pe protecția mediului și pe eficiența costurilor a determinat în ultimii ani elaborarea de către Comisia Europeană a unor noi regulamente printre care Regulamentul (UE) nr. 691/2010 de stabilire a unui sistem de performanță pentru serviciile de navigație aeriană și Regulamentul (UE) nr. 1191/2010 de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1794/2006 de stabilire a unei scheme comune de tarifare pentru serviciile de navigație aeriană.

Principalele elemente de noutate cuprinse în regulamentele sus menționate sunt:

- instituirea unui sistem de îmbunătățire a performanțelor serviciilor de navigație aeriană care cuprinde obiective de performanță privind siguranța, mediul, capacitatea și eficiența costurilor;
- perioada de referință pentru sistemul de performanță este de cel puțin 3 ani și cel mult 5 ani, prima perioadă de referință acoperind anii calendaristici 2012-2014 inclusiv;
- costul furnizării serviciilor de navigație aeriană este cel stabilit la nivel național la începutul perioadei de referință, pentru fiecare an calendaristic al perioadei de referință. Costurile astfel determinate au un caracter stabil, neputând fi modificate pe parcursul perioadei de referință, anual analizându-se diferența dintre costurile stabilite înainte de perioada de referință și costurile anuale ajustate cu inflația anului în cauză.
- modul de calcul al costurilor capitalului exclude conturile purtătoare de dobânzi din valoarea medie a activelor circulante nete;
- introducerea unui nou mecanism de împărțire a riscurilor de trafic și de cost.

Începând cu anul 2012, prin Decizia Comisiei Europene nr. 121/2011 s-au stabilit obiectivele de performanță la nivelul Uniunii Europene pentru prima perioadă de referință 2012-2014 iar modul în care fiecare prestator de servicii de navigație aeriană contribuie la atingerea obiectivelor de performanță la nivelul UE este prezentat în Planul Național de Performanță.

Costurile cuprinse în Planul Național de Performanță, costuri ce trebuie efectuate de prestatorul de servicii de navigație aeriană pentru îndeplinirea serviciilor la nivelul de performanță adecvat stau la baza stabilirii tarifului unitar care, funcție de numărul unităților de servicii aduce veniturile din serviciile de navigație aeriană. Modul de stabilire a acestora precum și utilizarea mecanismului de împărțire a riscurilor de trafic și de cost urmărește realizarea unui echilibru economic atât pentru prestatorii cât și pentru utilizatorii serviciilor de navigație aeriană.

Contravaloarea serviciilor de navigație aeriană pentru zborurile scutite de la plata tarifului de rută este rambursată de către Ministerul Transporturilor și Infrastructurii, în conformitate cu Regulamentul CE nr. 1794/2006, OUG nr. 147/2007 și normele metodologice aprobate prin OMT nr. 67/2008 și OMEF nr. 1645/2008.

b) Venituri din activitatea de terminal

Tarifele pentru activitatea de terminal sunt percepute pentru serviciile de navigație aeriană prestate în zonele de control ale aeroporturilor și sunt aprobate de către Consiliul de Administrație al Regiei. Tarifele sunt diferențiate în funcție de aeroport, tipul zborului și greutatea maximă admisă la decolare (MTOW). Tarifele de navigație aeriană terminală prestate în zona de control a Aeroportului Internațional Henri Coandă sunt supuse prevederilor Regulamentului CE nr. 1794/2006. Datele pentru stabilirea tarifului unitar pentru serviciile prestate pe acest aeroport sunt transmise de către Regie Comisei Europene pe bază de Mandat din partea Ministerului Transporturilor și Infrastructurii.

Veniturile din dobânzi sunt recunoscute pro-rata temporis, luând în considerare suma principală constituită ca depozit și rata efectivă a dobânzii pe perioada până la maturitatea depozitului.

În aceste situații financiare, veniturile și cheltuielile sunt prezentate la valoarea brută. În bilanțul contabil, datoriile și creanțele de la aceiași parteneri sunt prezentate la valoarea netă în momentul în care există un drept de compensare.

S. Cifra de afaceri

Cifra de afaceri reprezintă sumele facturate și de facturat, nete de TVA și rabaturi comerciale, pentru bunuri livrate sau servicii prestate terților.

T. Cheltuieli de exploatare

Cheltuielile de exploatare sunt recunoscute în perioada la care se referă.

U. Părți afiliate și alte părți legale

În conformitate cu OMF 3055/2009, o entitate este afiliată unei societăți dacă se află sub controlul acelei societăți.

Controlul există atunci când societatea - mamă îndeplinește unul din următoarele criterii:

- a) deține majoritatea drepturilor de vot asupra unei societăți;
- b) este acționar sau asociat al unei societăți iar majoritatea membrilor organelor de administrație, conducere și de supraveghere ale societății în cauză, care au îndeplinit aceste funcții în cursul exercițiului financiar, în cursul exercițiului financiar precedent și până în momentul întocmirii situațiilor financiare anuale, au fost numiți doar ca rezultat al exercitării drepturilor sale de vot;
- c) este acționar sau asociat al societății și deține singură controlul asupra majorității drepturilor de vot ale acționarilor sau asociaților, ca urmare a unui acord încheiat cu alți acționari sau asociați;
- d) este acționar sau asociat al unei societăți și are dreptul de a exercita o influență dominantă asupra acelei societăți, în temeiul unui contract încheiat cu entitatea în cauză sau al unei clauze din actul constitutiv sau statut, dacă legislația aplicabilă societății permite astfel de contracte sau clauze;

- e) Societatea-mamă deține puterea de a exercita sau exercita efectiv, o influență dominantă sau control asupra Societății;
- f) este acționar sau asociat al societății și are dreptul de a numi sau revoca majoritatea membrilor organelor de administrație, de conducere și de supraveghere ale Societății;
- g) societatea-mamă și entitatea afiliată sunt conduse pe o bază unificată de către societatea-mamă.

V. Datorii contingente

O datorie contingentă este:

- a) obligație potențială, apărută ca urmare a unor evenimente trecute, anterior datei bilanțului și a cărei existență va fi confirmată numai de apariția sau neapariția unuia sau mai multor evenimente viitoare incerte, care nu pot fi în totalitate sub controlul entității; sau
- b) o obligație curentă apărută ca urmare a unor evenimente trecute, anterior datei bilanțului, dar care nu este recunoscută deoarece:
 - nu este sigur că vor fi necesare ieșiri de resurse pentru stingerea acestei datorii; sau
 - valoarea datoriei nu poate fi evaluată suficient de credibil.

Datoriile contingente nu sunt recunoscute în bilanț, ele sunt prezentate doar în notele explicative la situațiile financiare.

Datoriile contingente sunt continuu evaluate pentru a determina dacă a devenit probabilă o ieșire de resurse care încorporează beneficiile economice. Dacă se consideră că este necesară ieșirea de resurse, generată de un element considerat anterior datorie contingentă, se va recunoaște, după caz, o datorie sau un provizion în situațiile financiare aferente perioadei în care a intervenit modificarea încadrării evenimentului.

W. Participarea salariaților la profit

Obligațiile referitoare la fondul de participare al salariaților la profit se vor deconta în mai puțin de un an și sunt măsurate la sumele care urmează a fi plătite în momentul decontării.

Participarea salariaților la profit s-a reflectat în situațiile financiare prin constituirea unui provizion pentru participarea salariaților la profit, în cuantum de maxim 10% din profitul net, dar nu mai mult de nivelul unui salariu de bază mediu lunar realizat la nivelul Companiei înmulțit cu numărul mediu de personal, conform prevederilor OMFP nr.128/2005 privind unele reglementări contabile aplicabile agenților economici și OMFP nr.144/2005 pentru aprobarea Precizărilor privind determinarea sumelor care fac obiectul repartizării profitului conform OG nr.64/2001 privind repartizarea profitului la societățile naționale, companiile naționale și societățile comerciale cu capital integral sau majoritar de stat, precum și la regiile autonome, aprobată cu modificări prin Legea nr.769/2001, cu modificările și completările ulterioare.

X. Vărsăminte la bugetul statului

Regia recunoaște vărsămintele de efectuat la bugetul statului ca datorie în perioada în care este aprobată repartizarea lor.

Distribuirea profitului Regiilor Autonome se efectuează în conformitate cu OG 64/2001 cu modificările ulterioare precum și cu Memorandumul Ministerului Finanțelor nr. 2274/17.01.2013.

Y. Evenimente ulterioare datei bilanțului

Situațiile financiare anexate reflectă evenimentele ulterioare datei sfârșitului de an, evenimente care furnizează informații suplimentare despre poziția Regiei la data încheierii bilanțului sau cele care indică o posibilă încălcare a principiului continuității activității (evenimente ce determina ajustări). Evenimentele ulterioare ce nu constituie evenimente ce determină ajustări sunt prezentate în note atunci când sunt considerate semnificative.

7. Participații și surse de finanțare

Patrimoniul regiei

Valoarea patrimoniului Regiei la 31 decembrie 2013 era de 214.684.295 lei (31 decembrie 2012: 214.684.295 lei).

Patrimoniul Regiei este deținut în totalitate de stat, fiind administrat de Ministerul Transporturilor. Patrimoniul nu este divizat în acțiuni. Valoarea nominală a patrimoniului include reevaluări statutare făcute în 1999 și 2000 pentru mijloacele fixe. Reevaluarea mijloacelor fixe în conformitate cu OG 46/1998 și Legea 571/2003 realizată în 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007 și 2010 a fost înregistrată în rezerve.

8. Informații privind salariații, membrii organelor de administrație, conducere și supraveghere

a) Indemnizațiile acordate membrilor organelor de administrație, conducere și supraveghere

	Anul încheiat la 31 decembrie 2012	Anul încheiat la 31 decembrie 2013
Administratori	39.760	1.486.735
Directori	9.090.202	8.731.679
Total	9.129.962	10.218.414

b) Avansurile și creditele acordate membrilor organelor de administrație, conducere și supraveghere

La 31 decembrie 2013 și 31 decembrie 2012 Administratorii și Directorii nu aveau credite sau avansuri luate de la Regie.

c) Salariați

Explicație	Anul încheiat la 31 decembrie 2012	Anul încheiat la 31 decembrie 2013
<i>Numărul mediu de angajați în timpul anului</i>		
Personal administrativ	398	409
Personal operativ	1.121	1.113
Total	1.519	1.522
<i>Cheltuială cu salariile angajaților</i>	371.394.277	370.991.443
<i>Salarii de plată la sfârșitul perioadei</i>	13.946.808	12.047.699

9. Indicatori economico – financiari

	2012	2013	Formula de calcul
1. Indicatori de lichiditate			
Indicatorul lichidității curente	6,89	10,07	Active curente/Datorii curente
Indicatorul lichidității imediate	6,79	9,91	Active curente – Stocuri/Datorii curente
2. Indicatori de activitate			
Numărul de zile de stocare	397	474	Stoc mediu/Cheltuieli stocuri*365
Viteza de rotație a debitelor-clienți	93,60	66,25	Sold mediu clienți/Cifra de afaceri*365
Viteza de rotație a creditelor-furnizor	17,89	13,69	Sold mediu furnizori /Achiziții de bunuri (fără servicii)*365
Viteza de rotație a activelor imobilizate	1,11	1,33	Cifra de afaceri/Active imobilizate
Viteza de rotație a activelor totale	0,59	0,64	Cifra de afaceri/Active totale
3. Indicatori de profitabilitate			
Rentabilitatea capitalului angajat	5,16%	4,73%	Profit înaintea plății dobânzii și a impozitului pe profit/Capital angajat* 100
Marja brută din vânzări	1,18%	2,2%	Profit brut din exploatare /Cifra de afaceri* 100

10. Alte informații

(a) Prezentarea regiei

RA ROMATSA a fost înființată ca Regie Autonomă la data de 26 ianuarie 1991 ca urmare a Hotărârii Guvernului 74/1991, care are la bază Legea 15/1990 (cu privire la reorganizarea întreprinderilor de stat în Regii Autonome). Actele constitutive au fost ulterior modificate prin Hotărârea de Guvern ("HG") 731/1992, 125/1992, 405/1993, 75/2005, 1090/2006 și 1251/2007. Regia este un agent economic aparținând în întregime statului și care nu poate fi privatizată.

Adresa sediului oficial al Regiei este: Str. Ion Ionescu de la Brad nr. 10, București, România.

Obiectul principal de activitate al regiei este furnizarea de servicii de navigație aeriană, incluzând servicii de trafic aerian, servicii de comunicații aeronautice, navigație și supraveghere în domeniul aeronautic, servicii meteorologice aeronautice, servicii de informare aeronautică, precum și servicii de căutare și salvare a aeronavelor aflate în pericol.

Regia poate fi delegată de către Ministerul Transporturilor să reprezinte România în relațiile cu Organizația Internațională privind Securitatea Navigației Aeriene EUROCONTROL.

(b) Informații privind relațiile cu filiale, întreprinderi asociate sau cu alte întreprinderi în care se dețin titluri de participare strategice

Informațiile privind întreprinderile în care se dețin titluri de participare sunt prezentate în Nota 1 (d).

Detaliile privind tranzacțiile cu părțile afiliate și natura relațiilor cu acestea sunt prezentate în Nota 13.

(c) Informații referitoare la impozitul pe profit

Reconcilierea dintre rezultatul exercițiului și rezultatul fiscal, așa cum este prezentat în declarația de impozit:

Nr. crt.	Explicație	Anul încheiat la 31 decembrie 2012	Anul încheiat la 31 decembrie 2013
1	Profit înainte de impozitare	37.701.492	31.474.727
2	Rezerva legală deductibilă	(1.926.727)	(1.663.948)
3	Amortizare fiscală	(41.822.342)	(57.079.603)
4	Elemente asimilate veniturilor (amortizarea rezervelor din reevaluare)	11.089.582	19.033.218
5	Venituri neimpozabile	(5.810.901)	(8.338.528)
6	Cheltuieli nedeductibile în scopul calculării impozitului	187.514.961	113.953.612
7	Pierdere fiscală de recuperat din anii precedenți	-	-
8	Profit impozabil	186.746.065	97.379.478
9	Impozitul pe profit	29.879.370	15.580.716
10	Cheltuieli cu sponsorizări deductibile fiscal	1.602.084	2.008.118
11	Impozitul pe profit datorat	28.277.286	13.572.598
12	Rezultat fiscal (8-11)	158.468.779	83.806.880
13	Profit contabil (12-(2+3+4+5-6+7))	9.424.206	17.902.129

(d) Cifra de afaceri

Regia prestează servicii numai pe teritoriul României. Cifra de afaceri este compusă din următoarele venituri:

Nr. crt.	Explicație	Anul încheiat la 31 decembrie 2012	Anul încheiat la 31 decembrie 2013
1	Servicii de rută	642.345.320	650.782.844
2	Servicii de terminal	63.282.827	60.067.928
3	Alte venituri	1.500.976	1.479.088
Total		707.129.123	712.329.860

Pentru anul 2013, Regia a recunoscut venituri în valoare de 11.492.985 lei aferente zborurilor exceptate în cadrul serviciilor de rută.

Conform Convenției Internaționale a EUROCONTROL referitor la Cooperarea pentru Siguranța Spațiului de Navigare, statele membre operează un sistem comun de taxare a rutelor ce presupune o taxare unică a zborului și oferă statelor membre servicii de calculare, facturare și colectare prin intermediul Oficiului Central de Tarife de Rută al EUROCONTROL-ului.

(e) Evenimente ulterioare

Prin Hotărârea Consiliului de Administrație nr. 7 din data de 28 martie 2014 domnul Adrian Remus Șerban preia atribuțiile de Director General al Regiei iar dna Elena Petrașcu este numită președinte al Consiliului de Administrație.

În luna martie 2014, prin aprobarea Consiliului de Administrație au fost scoase din evidența contabilă (cont 2111.2 „Terenuri – domeniul public în administrare” în corespondență cu 1016 „Patrimoniu public”) terenurile din domeniul public al statului primite în administrare în valoare de 130.404.974 lei.

În data de 20 ianuarie 2014 aeronava cu număr de înmatriculare YRBNP a fost implicată într-un accident aviatic în munții Apuseni. Pe teritoriul României, ROMATSA găzduiește centrul de conducere al misiunilor de căutare și oferă servicii de căutare și salvare a aeronavelor aflate în dificultate.

Consiliul de Administrație ROMATSA, în urma analizării raportului din 28 ianuarie 2014 privind analiza activității desfășurate în cadrul ROMATSA ca urmare a acestui accident, a constatat că au fost respectate toate procedurile.

(f) Elemente extraordinare și venituri/cheltuieli înregistrate în avans

Cheltuielile în avans includ în principal contribuții la EUROCONTROL aferente primului trimestru al anului următor în sumă de la 8.514.505 lei la 31 decembrie 2013 (7.867.680 lei la 31 decembrie 2012) și alte cheltuieli aferente perioadelor viitoare (licențierea personalului, prime de asigurare, etc.). Contribuțiile la EUROCONTROL reprezintă sume pe care această organizație le facturează în contul serviciilor furnizate operatorilor de management al traficului aerian (ex.: colectarea tarifelor de ruta).

(g) Onorariile plătite auditorilor

Onorariul plătit auditorilor pentru exercițiul financiar încheiat la 31 decembrie 2013 este stabilit în contractul dintre Regie și auditor (KPMG Audit SRL).

(h) Alte cheltuieli de exploatare

Nr. crt.	Explicație	Anul încheiat la 31 decembrie 2012	Anul încheiat la 31 decembrie 2013
1	Contribuția la EUROCONTROL	33.189.612	30.739.861
2	Taxa de licență personal	1.528.823	1.575.731
3	Costuri cu terți pentru testarea echipamentelor	9.058.918	9.189.720

4	Alte cheltuieli cu terți	36.199.777	39.280.344
5	Cheltuieli cu deplasarea	10.507.481	12.954.921
6	Cheltuieli cu poșta și comunicațiile	7.169.802	6.322.622
7	Cheltuieli cu asigurările	6.071.499	8.503.761
8	Alte cheltuieli	10.424.560	11.768.725
9	Cheltuieli cu școlarizarea	3.722.343	4.371.033
10	Alte taxe și costuri similare	4.180.921	4.143.427
11	Cheltuieli cu chirii	3.002.252	2.827.628
Total		125.055.988	131.677.773

Creșterea altor cheltuieli de exploatare pentru exercițiul financiar încheiat la 31 decembrie 2013 este explicată în principal de creșterea cheltuielilor cu asigurările, cheltuieli cu deplasările efectuate în principal în cadrul proiectului Danube FAB (pentru crearea Cerului European Unic) precum și alte cheltuieli cu terți (reparații).

11. Investiții financiare pe termen scurt, Casa și conturi la bănci

a) Investiții financiare pe termen scurt

Această poziție financiară include următoarele:

Descriere	31 decembrie 2012	31 decembrie 2013
Depozite bancare cu scadența sub 3 luni	37.468.430	63.214.984
Obligațiuni, titluri de stat și depozite bancare cu scadența peste trei luni	264.967.182	296.368.106
Total investiții financiare pe termen scurt	302.435.612	359.583.090

b) Casa și conturi la bănci

Această poziție financiară include următoarele:

Descriere	31 decembrie 2012	31 decembrie 2013
Conturi la bănci în lei	12.659.894	13.880.244
Conturi curente la bănci în valută	96.762.132	16.437.465
Acreditiv	-	882.299
Casa în Lei	93.175	99.656
Casa în valută	100.306	145.461
Alte valori	17.144	19.525
Casa și conturi la bănci	109.632.651	31.464.650

În scopul întocmirii situației fluxurilor de trezorerie, disponibilitățile și elementele asimilate la 31 decembrie 2012 și 31 decembrie 2013, se prezintă după cum urmează:

Descriere	31 decembrie 2012	31 decembrie 2013
Casa și conturi la bănci	109.632.651	31.464.650
Depozite bancare cu scadența sub trei luni	37.468.430	63.214.984
Total disponibilități și elemente asimilate	147.101.081	94.679.634

12. Stocuri

Descriere	31 decembrie 2012	31 decembrie 2013
Piese de schimb	5.777.241	6.259.972
Alte materiale consumabile	1.884.075	2.153.084
Materiale de natura obiectivelor de inventar	297.474	464.825
Combustibili	222.394	198.437
Materiale auxiliare	51.881	41.780
Avansuri pentru achiziții stocuri	47.462	95.958
Total	8.280.527	9.014.056

Stocurile includ în principal piese de schimb aferente echipamentelor utilizate de Regie. La 31 decembrie 2013 Regia a efectuat analiza specifică a stocurilor, în urma căreia nu a fost identificată necesitatea înregistrării unui provizion.

13. Relații cu părți afiliate

Părțile afiliate includ societățile ce aparțin de Ministerul Transporturilor. Tranzacțiile și soldurile cu părțile afiliate sunt următoarele:

	Sold creanțe de la		Sold datorie către	
	31 decembrie 2012	31 decembrie 2013	31 decembrie 2012	31 decembrie 2013
Tarom	2.675.643	2.854.108	23.133	-
Autoritatea Aeronautică Civilă Română	12.594	12.598	1.508.095	1.416.031
CN Aeroporturi București	42.660	41.277	5.065	641
Aeroportul Internațional Mihail Kogălniceanu - Constanța	1.714	844	-	-
Aeroport Internațional Timișoara	5.230	1.633	-	-
Total	2.737.841	2.910.460	1.536.293	1.416.672

Regia derulează tranzacții cu Ministerul Transporturilor reprezentând servicii de navigație aeriană exceptate de la plata tarifului de rută. Contravaloarea acestor servicii este rambursată de către Ministerul Transporturilor în conformitate cu OUG 147/2007.

Contravaloarea serviciilor de rută prestate de Regie și recunoscute în cadrul cifrei de afaceri în anul 2013 au fost în valoare de 11.492.985 lei (2012: 14.587.292 lei).

Valoarea creanțelor de la Ministerul Transporturilor la 31 decembrie 2013 este de 71.784.872 lei (31 decembrie 2012: 60.304.918 lei).

Ajustările de valoare aferente creanțelor de la Ministerul Transporturilor, la 31 decembrie 2013, sunt în sumă de 48.221.245 lei (31 decembrie 2012: 48.221.245 lei).

Tranzacțiile Regiei cu părțile afiliate se prezintă astfel:

	Vânzări		Cumpărări	
	2012	2013	2012	2013
Autoritatea Aeronautică Civilă Română	137.306	142.552	24.154.065	24.071.779
Tarom	17.855.490	17.869.924	924.627	751.989
CN Aeroporturi București	437.889	415.413	1.938.222	1.957.931
Aeroportul Internațional Mihail Kogălniceanu - Constanța	12.094	11.243	171.798	189.639
Aeroport Internațional Timișoara	28.602	19.378	280.028	274.874
Total	18.471.381	18.458.510	27.468.740	27.246.212

Centrul Regional de Excelență în Aviația Civilă („CREAC”) a devenit parte afiliată în cursul anului 2011, participarea Regiei la această societate fiind aprobată în ședința Consiliului de Administrație nr.13 din 1 septembrie 2011. CREAC este o societate pe acțiuni de tip închis având un capital social format din 1.050.000 acțiuni nominative în valoare de 10 lei fiecare; Regia deține 40% din acțiuni. Valoarea investiției Regiei în CREAC la data de 31 decembrie 2013 este de 4.200.000 lei. În cursul exercițiului încheiat la 31 decembrie 2013 nu au existat tranzacții cu entitatea nou creată.

14. Cadrul legislativ – fiscal

Toate sumele datorate Statului pentru taxe și impozite au fost plătite sau înregistrate la data bilanțului. Sistemul fiscal din România este în curs de consolidare și armonizare cu legislația europeană, putând exista interpretări diferite ale autorităților în legătură cu legislația fiscală, care pot da naștere la impozite, taxe și penalități suplimentare. În cazul în care autoritățile statului descoperă încălcări ale prevederilor legale din România, acestea pot determina după caz: confiscarea sumelor în cauză, impunerea obligațiilor fiscale suplimentare, aplicarea unor amenzi, aplicarea unor majorări de întârziere (aplicate la sumele de plată efectiv rămase). Prin urmare, sancțiunile fiscale rezultate din încălcări ale prevederilor legale pot ajunge la sume importante de plătit către Stat.

Regia consideră că și-a achitat la timp și în totalitate taxele, impozitele, penalitățile și dobânzile penalizatoare, în măsura în care este cazul.

15. Angajamente, condiționalități și contingente (a) Programul de investiții

Regia este angajată în continuarea programului de investiții, detaliat pe obiective după cum urmează:

Obiectiv	Valoare investiție
<i>Obiective în continuare, din care:</i>	<i>138.242.214</i>
Implementarea unui sistem de e-management pentru R.A. ROMATSA	6.729.947
Instalare DVOR/DME Constanța	908.900
Rețea de comunicații wireless CDZ București	865.000
Sistem climatizare spații administrative CDZ Constanța	1.028.912
Modernizare săli conferințe CDZ București	4.241.669
Dezvoltare și implementare sistem ATM ROMATSA 2015+	126.240.821
Extindere acoperire WAM la nivel național	839.590
<i>Obiective noi:</i>	<i>50.785.994</i>
Sistem radar PSR colocat cu MSSR Mod S – Otopeni	4.693.178
Sistem radar MSSR Mod S Bacău	2.029.104
Sistem radar MSSR Mod S Cluj	2.029.104
Sistem operațional de înregistrare vocală (TWR – uri)	8.205.609
Sistem analiză electromagnetică pentru mijloace tehnice de aeroport și rută	6.921.253
Instalare DVOR/DME Satu Mare	2.675.742
Instalare DVOR/DME Arad	2.675.742
Uniformizare sisteme de operare Windows și aplicații Microsoft	4.144.122
Instalare ILS/DME Cat III la Aeroportul Timișoara RWY 29	1.738.864
Instalare ILS/DME Cat II și senzori meteo ROMAWOS la Aeroportul Iași pe ambele direcții	4.815.781
Rețea Datalink	2.810.000
Lucrări nenominalizate	2.500.000
Alte obiective	5.547.495
<i>Dotări independente și alte cheltuieli</i>	<i>21.268.236</i>
Total	210.296.444

Aceste proiecte de investiții sunt revizuite periodic, astfel încât sumele efectiv cheltuite pot fi diferite de cele estimate mai sus.

(b) Dezvoltarea și implementarea Sistemului ATM 2015+

Proiectul ATM2015+ are ca obiectiv principal definirea, implementarea, testarea și punerea în operare a Sistemului ATM2015+, sistem ce urmează a fi instalat și operat la ACC București, APP Arad, APP Constanța, APP București, inclusiv pozițiile operaționale militare aferente acestora, FIC București, precum și la 15 TWRs (mai puțin TWR Otopeni).

Stadiul Proiectului

În urma licitației deschise, organizată pentru atribuirea dezvoltării și implementării Sistemului ATM2015+ a fost semnat la data de 29 iulie 2013 Contractul de prestări de servicii nr.268, prin care Indra Sistemas din Spania urmează să implementeze Sistemul ATM2015+, în trei etape și anume:

- Etapa 1 – până în decembrie 2015
- Etapa 2 – până în 2018
- Etapa 3 – începând cu 2020

Etapa STEP 1 urmează să fie implementată în două faze și anume:

- Faza 1 – până în februarie 2015 și
- Faza 2 - până în decembrie 2015.

Indra Sistemas a instalat Prototipul Sistemului ATM2015+ la CDZ București, Sala TDS în termen de 5 luni de la semnarea contractului, îndeplinind clauza contractuală prin care i se cerea să instaleze la sediul ROMATSA un astfel de Prototip. Prototipul a fost testat în fabrică (teste FAT), la sediul Indra din Madrid, în perioada 16 - 20.12.2013, iar apoi a fost testat pe amplasament (teste SAT) la CDZ București, în perioada 16 – 22.01.2014.

După analiza în cadrul echipei Proiectului ATM2015+ a rezultatelor testelor FAT și SAT aferente Prototipului Sistemului ATM2015+, a fost concluzionat faptul ca Prototipul furnizat de către Indra Sistemas îndeplinește cerințele funcționale și de integrare solicitate prin cerințele funcționale ale ROMATSA.

Planificarea activității de pregătire a personalului

Pregătirea personalului ROMATSA în vederea operării Sistemului ATM 2015+ se va realiza în 2 etape principale:

Prima etapă constă în pregătirea de către reprezentanții Indra a unui număr limitat de personal al ROMATSA (va fi inclus aici atât personalul tehnic, cât și cel operațional), cu scopul de a înțelege sistemul și de a efectua testarea FAT și SAT a acestuia, în conformitate cu cerințele stabilite prin contract. De asemenea, o parte din acest personal al ROMATSA va fi implicat în pregătirea restului de personal tehnic și operațional, pregătire ce urmează a fi efectuată în cea de-a doua etapă de cursuri.

A doua etapă va fi dedicată pregătirii tuturor categoriilor de personal ROMATSA care necesită acest tip de instruire în vederea deprinderii unei bune cunoașteri a utilizării sistemului ATM2015+ sau a unor componente ale acestuia.

În mare măsură, cursurile de pregătire ale personalului aferente primei etape se vor desfășura înainte de începerea testelor de tip FAT, iar cursurile aferente celei de-a doua etape de pregătire se vor desfășura după finalizarea cu succes a testelor SAT.

(c) Garanții

La 31 decembrie 2012 Regia a recunoscut extrabilanțier scrisori de garanție bancară în legătură cu contractele de investiții derulate în valoare totală de 50.083.204 lei.

Denumire ordonator (furnizor)	31 decembrie 2013
Indra Sistemas SAS	25.301.646
Novensys Corporation SRL	9.411.344
Selex Sistemi Integrati SPA	5.134.982
Selex Systems Integration	2.209.791
Alții	8.025.441
Total	50.083.204

(d) Acțiuni în instanță

Regia este obiectul unui număr de acțiuni în instanță rezultate în cursul normal al desfășurării activității. Conducerea Regiei consideră că aceste acțiuni nu vor avea un efect advers semnificativ asupra rezultatelor economice și a poziției financiare a Regiei.

16. Instrumente financiare și managementul riscului

Riscul de curs valutar

Moneda utilizată pe piața internă este leul românesc, iar pentru împrumuturile externe costurile de financiare sunt exprimate în diferite monede externe. Ca urmare, împrumuturile în valută sunt ulterior exprimate în lei, la cursul de la sfârșitul anului. Diferențele rezultate sunt incluse în contul de profit și pierdere și nu afectează fluxul de numerar până în momentul lichidării datoriei.

Riscul de credit

În decursul activității sale, Regia este expusă riscului de credit, în special datorită creanțelor comerciale. Conducerea Regiei monitorizează expunerea la riscul de credit în mod regulat. Situațiile financiare conțin ajustări în legătură cu riscul de credit, care reprezintă cea mai bună estimare a conducerii.

Expunerea principală la riscul de credit este determinată de sumele neîncasate de la Ministerul Transporturilor reprezentând contravaloarea zborurilor exceptate.

Riscul aferent mediului economic

Prezenta criză financiară internațională a început în anul 2007, turbulențele semnificative apărute la nivelul pieței globale de credit au avut un efect semnificativ asupra entităților ce activează în diverse industrii, creând o criză generalizată de lichiditate și solvabilitate la nivelul piețelor financiar bancare.

Alte efecte semnificative ale crizei sunt creșterea costurilor de finanțare, reducerea pieței creditării și a consumului, o volatilitate semnificativă a piețelor de capital și a ratelor de schimb, etc. Falimentele au afectat sectorul financiar bancar, anumite State contribuind la re-capitalizarea unor asemenea entități în scopul salvării acestora de la faliment. Capacitatea de creditare s-a redus semnificativ ca și disponibilitatea de a credita, astfel încât cea mai mare parte a sectorului non-bancar la nivel mondial se confruntă cu încetinirea creșterii sau cu o severă recesiune economică.

În prezent sunt imposibil de estimat efectele acestei crize financiare. Conducerea Regiei a adresat situația curentă din piață și consideră că s-au luat măsurile necesare pentru continuarea activității.

Identificarea și evaluarea investițiilor influențate de o piață de creditare lipsită de lichiditate, analiza respectării contractelor de creditare și a altor obligații contractuale, evaluarea incertitudinilor semnificative, inclusiv a incertitudinilor legate de capacitatea Regiei de a continua să funcționeze pentru o perioadă rezonabilă de timp, ca urmare a scăderii cererii, toate acestea ridică la rândul lor alte provocări.

Debitorii Regiei pot fi de asemenea afectați de situații de criză de lichiditate care le-ar putea afecta capacitatea de a-și onora datoriile curente. Deteriorarea condițiilor de operare a debitorilor ar putea afecta și gestionarea previziunilor de flux de numerar și analiza de depreciere a activelor financiare și nefinanciare. În măsura în care informațiile sunt disponibile, conducerea a reflectat estimări revizuite ale fluxurilor viitoare de numerar în politica sa de depreciere.

Preocupările actuale privind posibilitatea ca deteriorarea condițiilor financiare să contribuie într-o etapă ulterioară la o diminuare suplimentară a încrederii au determinat depunerea unor eforturi coordonate din partea guvernelor și a Băncilor Centrale în vederea adoptării unor măsuri speciale având drept scop contracararea aversiunii tot mai mari față de risc și restabilirea unor condiții normale de funcționare a pieței.

Conducerea Regiei nu poate estima evenimentele care ar putea avea un efect asupra sectorului aviației civile din România și ulterior ce efect ar putea avea asupra acestor situații financiare.

Conducerea nu poate estima credibil efectele asupra situațiilor financiare ale Regiei rezultate din deteriorarea lichidității pieței financiare, deprecierea activelor financiare influențate de condiții de piață nelichide și volatilitatea ridicată a monedei naționale și a piețelor industriale și financiare.

Conducerea Regiei crede că ia toate măsurile necesare pentru a sprijini creșterea activității Regiei în condițiile de piață curente prin:

- monitorizarea constantă a lichidității;
- urmărirea strictă a cheltuielilor;
- monitorizarea zilnică a fluxurilor de trezorerie și evaluarea efectelor asupra debitorilor săi a accesului limitat la fonduri;
- efectuarea unor plasamente cât mai avantajoase.

Date informative

Cod 30

I. Date privind rezultatul înregistrat	Nr. unități	Sume	
Unități care au înregistrat profit	1	17.902.129	
Unități care au înregistrat pierdere	-	-	
Unități care nu au înregistrat nici profit nici pierdere	-	-	
II. Date privind plățile restante	Total, din care:	Pentru activitatea curentă	Pentru activitatea de investiții
Plăți restante – total, din care:	-	-	-
Furnizori restanți – total, din care:	-	-	-
- peste 30 de zile	-	-	-
- peste 90 de zile	-	-	-
- peste 1 an	-	-	-

Obligații restante față de bugetul asigurărilor sociale – total, din care:	-	-	-
- contribuții pentru asigurări sociale de stat datorate de angajatori, salariați și alte persoane asimilate	-	-	-
- contribuții pentru fondul asigurărilor sociale de sănătate	-	-	-
- contribuția pentru pensia suplimentară	-	-	-
- contribuții pentru bugetul asigurărilor pentru șomaj	-	-	-
- alte datorii sociale	-	-	-
Obligații restante față de bugetele fondurilor speciale și alte fonduri	-	-	-
Obligații restante față de alți creditori	-	-	-
Impozite și taxe neplătite la termenul stabilit la bugetul de stat	-	-	-
Impozite și taxe neplătite la termenul stabilit la bugetele locale	-	-	-
Credite bancare nerambursate la scadență – total, din care:	-	-	-
- restante după 30 de zile	-	-	-
- restante după 90 de zile	-	-	-
- restante după 1 an	-	-	-
Dobânzi restante	-	-	-

III. Numărul mediu de salariați	31 decembrie 2012	31 decembrie 2013
Numărul mediu de salariați	1.519	1.522
Numărul efectiv de salariați existenți la sfârșitul perioadei, respectiv la data de 31 decembrie	1.522	1.540

IV. Dobânzi, dividende și redevențe plătite în cursul perioadei de raportare. Subvenții încasate și creanțe restante	Sume
Venituri brute din dobânzi plătite către persoanele fizice nerezidente, din care:	-
- impozitul datorat la bugetul de stat	-
Venituri brute din dobânzi plătite către persoanele fizice nerezidente din statele membre ale Uniunii Europene, din care:	-
- impozitul datorat la bugetul de stat	-
Venituri brute din dobânzi plătite către persoanele juridice nerezidente, din care:	-
- impozitul datorat la bugetul de stat	-
Venituri brute din dobânzi plătite către persoane juridice asociate nerezidente din statele membre ale Uniunii Europene, din care:	-
- impozitul datorat la bugetul de stat	-
Venituri brute din dividende plătite către persoane nerezidente, din care:	-
- impozitul datorat la bugetul de stat	-
Venituri brute din dividende plătite către persoane juridice nerezidente, potrivit prevederilor art. 117 lit. h) din Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare, din care:	-
- impozitul datorat la bugetul de stat	-

IV. Dobânzi, dividende și redevențe plătite în cursul perioadei de raportare. Subvenții încasate și creanțe restante	Sume
Venituri brute din redevențe plătite către persoanele juridice nerezidente, din care:	-
- impozitul datorat la bugetul de stat	-
Venituri brute din redevențe plătite către persoanele juridice asociate nerezidente din statele membre ale Uniunii Europene, din care:	-
- impozitul datorat la bugetul de stat	-
Redevențe plătite în cursul perioadei de raportare pentru bunurile din domeniul public, primite în concesiune, din care:	-
- redevențe pentru bunurile din domeniul public plătite la bugetul de stat	-
Redevență minieră plătită la bugetul de stat	-
Redevență petrolieră plătită la bugetul de stat	-
Chirii plătite în cursul perioadei de raportare pentru terenuri	158.133
Venituri brute din servicii plătite către persoane nerezidente, din care:	-
- impozitul datorat la bugetul de stat	-
Venituri brute din servicii plătite către persoane nerezidente din statele membre ale Uniunii Europene, din care:	-
- impozitul datorat la bugetul de stat	-
Subvenții încasate în cursul perioadei de raportare, din care:	-
- subvenții încasate în cursul perioadei de raportare aferente activelor	-
- subvenții aferente veniturilor, din care:	-
- subvenții pentru stimularea ocupării forței de muncă	-
Creanțe restante, care nu au fost încasate la termenele prevăzute în contractele comerciale și/sau în actele normative în vigoare, din care:	95.269.518
- creanțe restante de la entități din sectorul majoritar sau integral de stat	69.843.058
- creanțe restante de la entități din sectorul privat	25.426.460

V. Tichete de masă	Sume
Contravaloarea tichetelor de masă acordate salariaților	459.976

VI. Cheltuieli efectuate pentru activitatea de cercetare-dezvoltare	31 decembrie 2012	31 decembrie 2013
Cheltuieli de cercetare – dezvoltare, din care:	-	-
- din fonduri publice	-	-
- din fonduri private	-	-

VII. Cheltuieli de inovare	31 decembrie 2012	31 decembrie 2013
Cheltuieli de inovare – total, din care:	-	-
- cheltuieli de inovare finalizate în cursul perioadei	-	-
- cheltuieli de inovare în curs de finalizare în cursul perioadei	-	-
- cheltuieli de inovare abandonate în cursul perioadei	-	-

VIII. Alte informații	31 decembrie 2012	31 decembrie 2013
------------------------------	--------------------------	--------------------------

VIII. Alte informații	31 decembrie 2012	31 decembrie 2013
Avansuri acordate pentru imobilizări necorporale	-	13.508.339
Avansuri acordate pentru imobilizări corporale	2.633.686	2.484.711
Imobilizări financiare, în sume brute, din care:	31.917.528	54.358.522
Acțiuni deținute la entitățile afiliate, interese de participare, alte titluri imobilizate și obligațiuni, în sume brute, din care:	31.828.105	31.828.105
- acțiuni cotate emise de rezidenți	-	-
- acțiuni necotate emise de rezidenți	31.828.105	31.828.105
- părți sociale emise de rezidenți	-	-
- obligațiuni emise de rezidenți	-	-
- acțiuni emise de organisme de plasament colectiv emise de rezidenți	-	-
- acțiuni și părți sociale emise de nerezidenți	-	-
- obligațiuni emise de nerezidenți	-	-
Creanțe imobilizate, în sume brute, din care:	89.423	22.530.417
- creanțe imobilizate în lei și exprimate în lei, a căror decontare se face în funcție de cursul unei valute	86.873	42.379
- creanțe imobilizate în valută	2.550	22.488.038
Creanțe comerciale, avansuri acordate furnizorilor și alte conturi asimilate, în sume brute, din care:	186.680.140	203.854.538
- creanțe comerciale externe, avansuri acordate furnizorilor externi și alte conturi asimilate, în sume brute	122.800.051	127.029.981
Creanțe comerciale neîncasate la termenul stabilit	83.736.007	95.269.518
Creanțe în legătură cu personalul și conturi asimilate	680.729	437.285
Creanțe în legătură cu bugetul asigurărilor sociale și bugetul statului, din care:	11.686.447	16.865.617
- creanțe în legătură cu bugetul asigurărilor sociale	-	-
- creanțe fiscale în legătură cu bugetul statului	11.686.447	16.865.617
- subvenții de încasat	-	-
- fonduri speciale – taxe și vărsăminte asimilate	-	-
- alte creanțe în legătură cu bugetul statului	-	-
Creanțele entității în relațiile cu entitățile afiliate	-	-
Creanțe în legătură cu bugetul asigurărilor sociale și bugetul statului neîncasate la termenul stabilit	-	-
Alte creanțe, din care:	15.434.631	17.703.735
- decontări privind interesele de participare, decontări cu acționarii/asociații privind capitalul, decontări din operații în participație	-	-
- alte creanțe în legătură cu persoanele fizice și persoanele juridice, altele decât creanțele în legătură cu instituțiile publice	15.415.607	17.686.303
- sumele preluate din contul 542, reprezentând avansurile de trezorerie acordate potrivit legii și nedecontate până la data de 31 decembrie	19.024	17.432
Dobânzi de încasat, din care:	3.822.484	2.690.990
- de la nerezidenți	-	-
Valoarea împrumuturilor acordate operatorilor economici	-	-
Investiții pe termen scurt, în sume brute, din care:	45.934.368	16.989.684
- acțiuni cotate emise de rezidenți	-	-

VIII. Alte informații	31 decembrie 2012	31 decembrie 2013
- acțiuni necotate emise de rezidenți	-	-
- părți sociale emise de rezidenți	-	-
- obligațiuni emise de rezidenți	45.934.368	16.989.684
- acțiuni emise de organismele de plasament colectiv rezidente	-	-
- acțiuni emise de nerezidenți	-	-
- obligațiuni emise de nerezidenți	-	-
Alte valori de încasat	-	-
Casa în lei și în valută, din care:	193.481	245.118
- în lei	93.175	99.656
- în valută	100.306	145.462
Conturi curente la bănci în lei și în valută, din care:	109.422.026	30.317.710
- în lei, din care:	12.659.894	13.880.245
- conturi curente în lei deschise la bănci nerezidente	-	-
- în valută, din care:	96.762.132	16.437.465
- conturi curente în valută deschise la bănci nerezidente	-	-
Alte conturi curente la bănci și acreditive, din care:	-	882.299
- sume în curs de decontare, acreditive și alte valori de încasat în lei	-	-
- sume în curs de decontare și acreditive în valută	-	882.299
Datorii, din care:	87.163.495	59.688.794
Împrumuturi din emisiuni de obligațiuni, în sume brute, din care:	-	-
- în lei	-	-
- în valută	-	-
Dobânzi aferente împrumuturilor din emisiuni de obligațiuni, în sume brute, din care:	-	-
- în lei	-	-
- în valută	-	-
Credite bancare interne pe termen scurt, din care:	-	-
- în lei	-	-
- în valută	-	-
Dobânzi aferente creditelor bancare interne pe termen scurt, din care:	-	-
- în lei	-	-
- în valută	-	-
Credite bancare externe pe termen scurt, din care:	-	-
- în lei	-	-
- în valută	-	-
Dobânzi aferente creditelor bancare externe pe termen scurt, din care:	-	-
- în lei	-	-
- în valută	-	-
Credite bancare pe termen lung, din care:	-	-
- în lei	-	-
- în valută	-	-
Dobânzi aferente creditelor bancare pe termen lung, din care:	-	-

VIII. Alte informații	31 decembrie 2012	31 decembrie 2013
- în lei	-	-
- în valută	-	-
Credite bancare externe pe termen lung, din care:	-	-
- în lei	-	-
- în valută	-	-
Dobânzi aferente creditelor bancare externe pe termen lung, din care:	-	-
- în lei	-	-
- în valută	-	-
Credite de la trezoreria statului și dobânzile aferente	-	-
Alte împrumuturi și dobânzile aferente, din care:	674.942	314.697
- în lei și exprimate în lei, a căror decontare se face în funcție de cursul unei valute	378.028	261.419
- în valută	296.914	53.278
Valoarea concesiunilor primite	-	-
Datorii comerciale, avansuri primite de la clienți și alte conturi asimilate, în sume brute, din care:	28.211.826	26.198.776
- datorii comerciale externe, avansuri primite de la clienți externi și alte conturi asimilate, în sume brute	12.836.372	13.096.872
Datorii în legătură cu personalul și conturi asimilate	17.315.192	13.905.130
Datorii în legătură cu bugetul asigurărilor sociale și bugetul statului, din care:	34.486.438	15.420.572
- datorii în legătură cu bugetul asigurărilor sociale	8.943.320	10.344.265
- datorii fiscale în legătură cu bugetul statului	25.535.538	5.073.107
- fonduri speciale – taxe și vărsăminte asimilate	7.580	3.200
- alte datorii în legătură cu bugetul statului	-	-
Datoriile entității în relațiile cu entitățile afiliate	-	-
Sume datorate acționarilor/asociaților	-	-
Alte datorii, din care:	6.475.097	3.849.619
- decontări privind interesele de participare, decontări cu acționarii/asociații privind capitalul, decontări din operații în participație	-	-
- alte datorii în legătură cu persoanele fizice și persoanele juridice, altele decât datoriile în legătură cu instituțiile publice (instituțiile statului)	3.535.097	776.968
- subvenții nereluate la venituri	-	132.651
- vărsăminte de efectuat pentru imobilizări financiare și investiții pe termen scurt	2.940.000	2.940.000
- venituri în avans aferente activelor primite prin transfer de la clienți	-	-
Dobânzi de plătit	-	-
Valoarea împrumuturilor primite de la operatorii economici	-	-
Capital subscris vărsat, din care:	-	-
- acțiuni cotate	-	-
- acțiuni necotate	-	-
- părți sociale	-	-
- capital subscris vărsat de nerezidenți	-	-

VIII. Alte informații	31 decembrie 2012	31 decembrie 2013
Brevete și licențe	-	-

IX. Informații privind cheltuielile cu colaboratorii	31 decembrie 2012	31 decembrie 2013
Cheltuieli cu colaboratorii	1.787.282	1.693.497

X. Informații privind bunurile din domeniul public al statului	31 decembrie 2012	31 decembrie 2013
Valoarea bunurilor din domeniul public al statului aflate în administrare	130.404.974	130.404.974
Valoarea bunurilor din domeniul public al statului aflate în concesiune	4.586.837	8.424.629
Valoarea bunurilor din domeniul public al statului închiriate	-	-

XI. Capital social vărsat	31 decembrie 2012	31 decembrie 2013
- deținut de instituții publice	-	-
- deținut de instituții publice de subordonare centrală	-	-
- deținut de instituții publice de subordonare locală	-	-
- deținut de societăți comerciale cu capital de stat, din care:	-	-
- cu capital integral de stat	-	-
- cu capital majoritar de stat	-	-
- cu capital minoritar de stat	-	-
- deținut de regiile autonome	-	-
- deținut de societăți comerciale cu capital privat	-	-
- deținut de persoane fizice	-	-
- deținut de alte entități	-	-

XII. Dividende/vărsăminte convenite bugetului de stat sau local, de repartizat din profitul exercițiului financiar de către companiile naționale, societățile naționale, societățile și regiile autonome, din care:	31 decembrie 2012	31 decembrie 2013
- către instituții publice centrale	-	15.336.059
- către instituții publice locale	-	-
- către alți acționari la care statul/unitățile administrativ/teritoriale/instituțiile publice dețin direct/indirect acțiuni sau participații indiferent de ponderea acestora	-	-

XIII. Dividende/vărsăminte convenite bugetului de stat sau local, virate în perioada de raportare din profitul companiilor naționale, societăților naționale societăților	31 decembrie 2012	31 decembrie 2013
--	------------------------------	------------------------------

și regiilor autonome, din care:		
- dividende/vărsăminte din profitul exercițiului financiar al anului precedent, din care virate:	-	7.080.952
- către instituții publice centrale	-	7.080.952
- către instituții publice locale	-	-
- către alți acționari la care statul/unitățile administrativ teritoriale/instituțiile publice dețin direct/indirect acțiuni sau participații indiferent de ponderea acestora	-	-
- dividende/vărsăminte din profitul exercițiilor financiare anterioare anului precedent, din care virate:	-	-
- către instituții publice centrale	-	-
- către instituții publice locale	-	-
- către alți acționari la care statul/unitățile administrativ teritoriale/instituțiile publice dețin direct/indirect acțiuni sau participații indiferent de ponderea acestora	-	-

XIV. Creanțe preluate prin cesionare de la persoane juridice	31 decembrie 2012	31 decembrie 2013
Creanțe preluate prin cesionare de la persoane juridice (la valoarea nominală), din care:	-	-
- creanțe preluate prin cesionare de la persoane juridice afiliate	-	-
Creanțe preluate prin cesionare de la persoane juridice (la cost de achiziție), din care:	-	-
- creanțe preluate prin cesionare de la persoane juridice afiliate	-	-

Situația activelor imobilizate

Cod 40

Elemente de imobilizări	Valori brute				
	Sold inițial	Creșteri	Reduceri		Sold final: (col 5=1+2-3)
			Total	Din care: dezmembrări și casări	
A	1	2	3	4	5
Imobilizări necorporale					
Cheltuieli de constituire și dezvoltare	-	-	-	X	-
Alte imobilizări	65.722.055	980.831	258.785	X	66.444.101
Avansuri și imobilizări necorporale în curs	-	14.625.386	980.831	X	13.644.555
TOTAL	65.722.055	15.606.217	1.239.616	X	80.088.656
Imobilizări corporale					
Terenuri	135.277.345	1.406.444	416.504	X	136.267.285
Construcții	341.281.706	27.172.303	170.531.409	306.523	197.922.600
Instalații tehnice și mașini	142.791.231	25.561.820	76.174.579	3.379.155	92.178.472
Alte instalații, utilaje și	6.159.245	1.427.963	3.062.736	259.636	4.524.472

mobilier					
Avansuri și imobilizări corporale în curs	46.327.963	31.845.923	21.128.695	X	57.045.191
TOTAL	671.837.490	87.414.453	271.313.923	3.945.314	487.938.020
Imobilizări financiare	31.828.105	-	-	X	31.828.105
ACTIVE IMOBILIZATE – TOTAL	769.387.650	103.020.670	272.553.539	3.945.314	599.854.781

Situația amortizării activelor imobilizate

Elemente de imobilizări	Amortizări			
	Sold inițial	Amortizare în cursul anului	Amortizare aferentă imobilizărilor scoase din evidență	Amortizare la sfârșitul anului (col 9=6+7-8)
A	6	7	8	9
Imobilizări necorporale				
Cheltuieli de constituire și dezvoltare	-	-	-	-
Alte imobilizări	15.557.607	19.293.311	258.785	34.592.133
TOTAL	15.557.607	19.293.311	258.785	34.592.133
Imobilizări corporale				
Terenuri	-	-	-	-
Construcții	40.791.408	18.999.459	59.790.867	0
Instalații tehnice și mașini	47.865.048	20.936.867	68.620.364	181.551
Alte instalații, utilaje și mobilier	1.609.957	789.393	2.399.350	0
TOTAL	90.266.413	40.725.719	130.810.581	181.551
AMORTIZĂRI – TOTAL	105.824.020	60.019.030	131.069.366	34.773.684

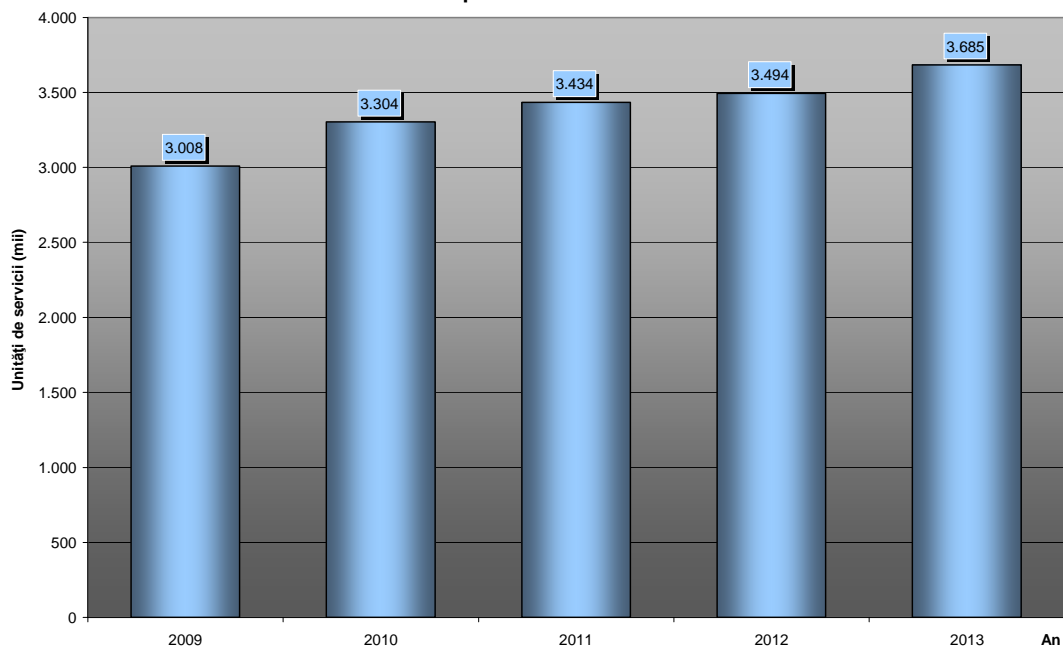
Situația ajustărilor pentru depreciere

Elemente de imobilizări	Ajustări pentru depreciere și pierderi de valoare			
	Sold inițial	Ajustări constituite în cursul anului	Reduceri sau reluări	Sol final (col 13=10+11-12)
A	10	11	12	13
Imobilizări necorporale				
Cheltuieli de constituire și dezvoltare	-	-	-	-
Alte imobilizări	-	-	-	-
Avansuri și imobilizări necorporale în curs	-	-	-	-
TOTAL	-	-	-	-
Imobilizări corporale				
Terenuri	-	-	-	-
Construcții	-	-	-	-
Instalații tehnice și mașini	-	-	-	-

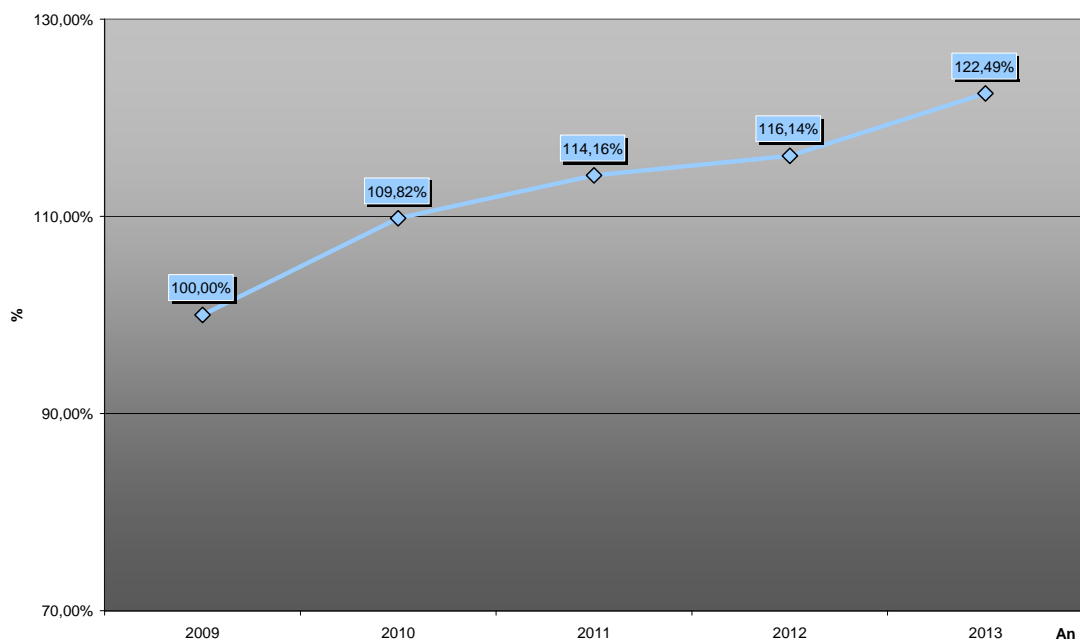
Elemente de imobilizări	Ajustări pentru depreciere și pierderi de valoare			
	Sold inițial	Ajustări constituite în cursul anului	Reduceri sau reluări	Sol final (col 13=10+11- 12)
Alte instalații, utilaje și mobilier	-	-	-	-
Avansuri și imobilizări corporale în curs	-	-	-	-
TOTAL	-	-	-	-
Imobilizări financiare	27.628.105	-	-	27.628.105
AJUSTĂRI PENTRU DEPRECIERE – TOTAL	27.628.105	-	-	27.628.105

GRAFICE

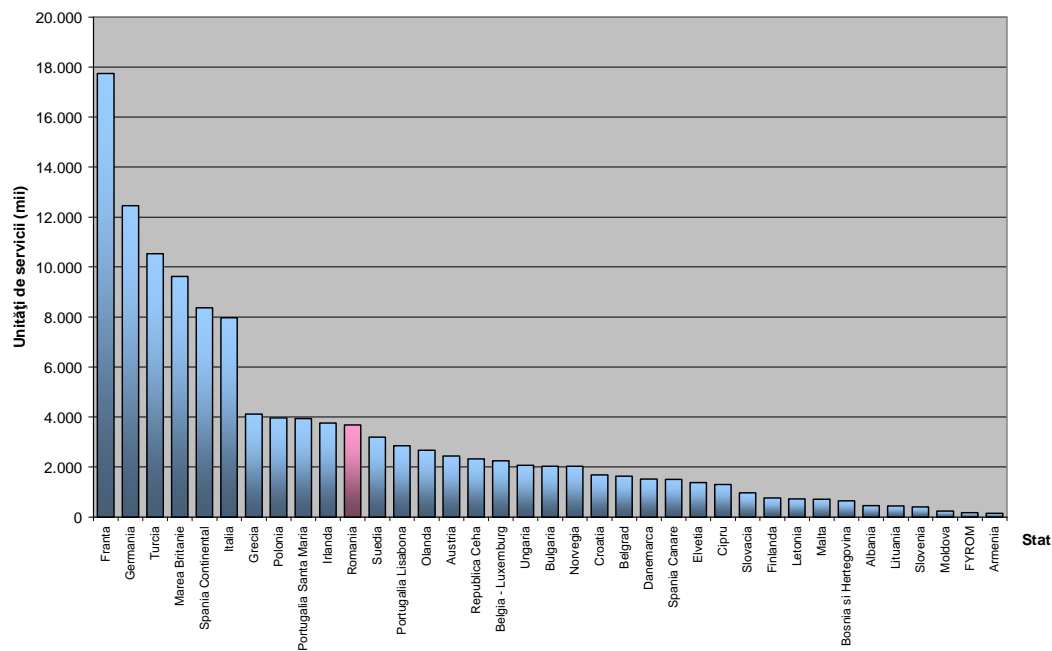
**Evoluția volumului serviciilor de navigație aeriană de rută prestate în România
(unități de servicii facturate)
în perioada 2009-2013**

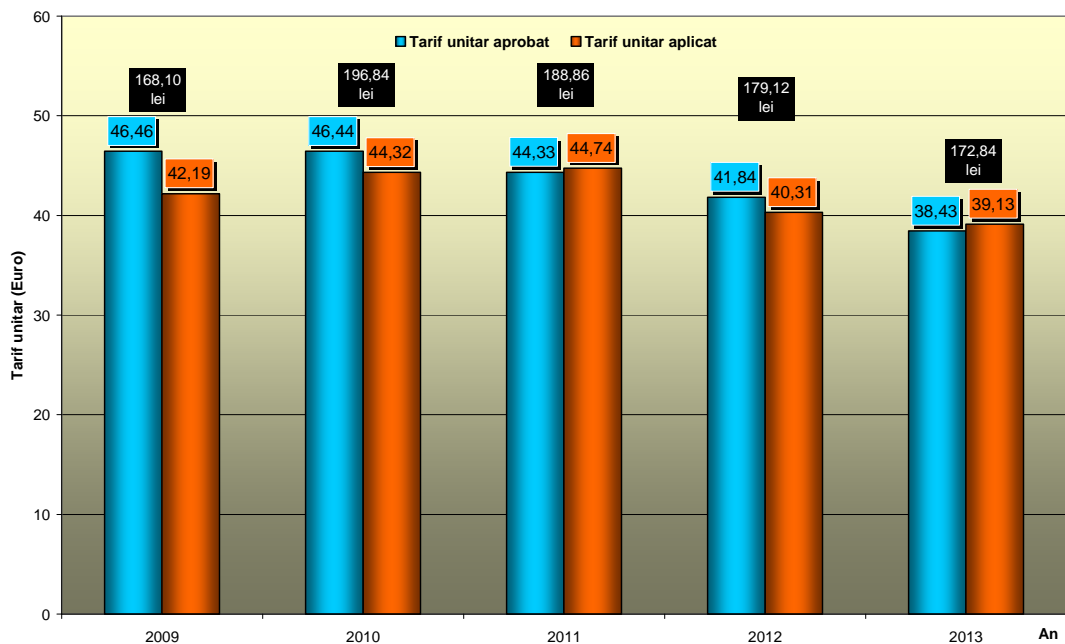
**Evoluția volumului serviciilor de navigație aeriană de rută prestate în România
(unități de servicii facturate)
în perioada 2009-2013 față de anul 2009**

**Volumul serviciilor de navigație aeriană de rută prestate în statele membre
EUROCONTROL (unități de servicii facturate)
în 2013**

Evoluția tarifului unitar de rută al României în perioada 2009-2013

* Începând cu anul 2008 tariful unitar de rută este stabilit în moneda națională. Tarifele unitare efectiv aplicate în perioada 2009-2013 au fost ajustate lunar în funcție de variația cursului REUTERS leu/euro mediu lunar de închidere al lunii precedente față de cursul de referință folosit la calculul tarifului unitar aprobat (cursul REUTERS leu/euro mediu lunar de închidere al lunii septembrie a anului anterior: 3,61823 sept. 2008 pt. 2009, 4,23833 sept. 2009 pt. 2010, 4,26025 sept. 2010 pt. 2011, 4,28120 sept. 2011 pt. 2012 și 4,49741 sept. 2012 pt. 2013).

GLOSAR/GLOSSARY

ANSP	Furnizori de servicii de trafic aerian Air Navigation Service Provider
ANM	Administrația Națională de Meteorologie National Meteorological Administration
AACR/RCAA	Autoritatea Aeronautică Civilă Română Romanian Civil Aeronautical Authority
ADI	Control de Aerodrom Instrumental Aerodrome Control Instrument
ATM	Organizarea Traficului Aerian Air Traffic Management
ACC	Centrul de Control Regional Area Control Center
AOR	Zonă de Responsabilitate Area of Responsibility
APP	Apropiere Approach
ATS	Servicii de Trafic Aerian Air Traffic Services
ATIS	Automatic Terminal Information Service Serviciul Automatizat de Informare la Terminal
A-SMGCS	Sistem de Control și de Ghidare a Mișcărilor pe Suprafață Advance Surface Movement Guidance & Control System
AIS	Servicii de Informare Aeronautică Aeronautical Information Services
AMHS	Sistemul de Gestionare a Mesajelor Aeronautice Aeronautical Message Handling System
ANS	Servicii de Navigație Aeriană Air Navigation Services
ASR	Raportul de Stadiu al Acțiunii Action Status Report
ACID	Identificarea Aeronavelor Aircraft Identification

AIP	Publicație de Informare Aeronautică Aeronautical Information Publication
ARN	Rețeaua Europeană de Rute ATS European ATS Route Network
ATSU	Unitate de Servicii de Trafic Aerian Air Traffic Services Unit
ADS-B	Supraveghere Automată Dependentă de Radio-Emisie Automatic Dependent Surveillance-Broadcast
AIRAC	Regularizarea și Controlul Distribuției Informațiilor Aeronautice Aeronautical Information Regulation and Control
AMAN	Sistem de Management al Sosirilor The Arrival Manager (system)
APV	Procedură de Apropiere cu Ghidare Verticală Approach Procedure with Vertical Guidance
APB	Comitetul pentru Managementul Spațiului Aerian Danube FAB Danube FAB Airspace Policy Body
BULATSA	Autoritatea Serviciilor de Trafic Aerian din Bulgaria Bulgarian Air Traffic Services Authority
CANSO	Organizația Internațională a Serviciilor de Navigație Aeriană Civil Air Navigation Services Organisation
CRCO	Serviciul Central pentru Trafic de Rută Central Route Charges Office
CTA/ATC	Controlor de Trafic Aerian Air Traffic Controller
CIDIN/AFTN	Common ICAO Data Interchange Network/Aeronautical Fixed Telecommunication Network
CNS	Comunicație, Navigație, Supraveghere Communication, navigation, surveillance
CMSA	Consiliul pentru Managementul Spațiului Aerian Council of Airspace Management
CTR	Arie de Control Control Zone

CITA	Controlor de Informare Trafic Aerian Air Traffic Information Controller
CDM	Luare de decizii prin colaborare Collaborative Decision Making
CS	Servicii Centralizate Centralized Services
CBS	Sectoare Transfrontaliere de Spațiu Aerian Cross Border Sectors
CNPMNA	Centrul Național de Protecție Meteorologică a Navigației Aeriene Aeronautical Meteorological Centre
DME	Echipament pentru Măsurare la Distanță Distance measuring equipment
DLS	Servicii data Link Data Link Services
DCMAC	Directoratul Civil-Militar pentru Coordonarea ATM Directorate of Civil-Military ATM Coordination
EATMN	Rețeaua Europeană de Management al Traficului Aerian European Air Traffic Management Network
EUROCONTROL	Organizația Europeană pentru Siguranța Navigației Aeriene European Organization for the Safety of Air Navigation
ESSIP	European Single Sky Implementation Implementare Cer European Unic
ELPAC	Test de Competență Lingvistică pentru CTA English Language Proficiency for Aeronautical Communication
ENAC	Școala Națională de Aviație Civilă din Franța École Nationale de l'Aviation Civile
EGNOS	Sistem de Radionavigație prin Satelit European Geostationary Navigation Overlay Service
EAD	Baza de date AIS europeană European AIS Database
EASA	Agenția Europeană pentru Siguranța Aviației European Aviation Safety Agency

FAT	Teste de Acceptare la Producator Functional Acceptance Test
FIR	Regiunea de Informare a Zborurilor Flight Information Region
FEAST	Test Pentru Selecție CTA The First European Air Traffic Controller Selection
FAB	Bloc Funcțional de Spațiu Aerian Functional Airspace Block
FPL	Plan de Zbor Flight plan
FDPS	Sistem de Procesare a Datelor de Zbor Flight Data Processing System
FRA	Flexibilitatea Rutelor de Spațiu Aerian Free Route Airspace
GAT	Trafic Aerian General General Air Traffic
GAT-OAT	Trafic Aerian General-Trafic Aerian Operațional General Air Traffic- Operational Air Traffic
IATA	Asociația Internațională a Transportatorilor Aerieni International Air Transport Association
ICAO	Organizația Internațională a Aviației Civile International Civil Aviation Organization
ILS	Sistem de Aterizare După Instrumente Instrument Landing System
LCIP	Planul Local de Convergență și Implementare Local Convergence and Implementation Plan
LSSIP	Implementarea Locală a Cerului Unic Local Single Sky Implementation
LVO	Operațiuni în Condiții de Vizibilitate Redusă Low Visibility Operations
LVTO	Decolare la Vizibilitate Redusă Low Visibility Take - Off
L/MKR	Locator/Marker

LARA	Managementul Spațiului Aerian Local și Sub-regional Local and sub-Regional Airspace Management
LoA	Scrisoare de Înțelegere Letter of Agreement
MBI	Teme de Briefing Obligatorii Mandatory Briefing Items
NATS	Autoritatea Serviciilor de Trafic Aerian din Anglia National Air Traffic Services
NSACC	Comitetul de Coordonare al Autorităților Naționale de Supervizare Danube FAB Danube FAB National Supervisory Authorities Coordination Committee
NIDS	Sistem Operativ de Afișare Informații și Date New Information Display System
NDB	Semnalizare Luminoasă Non-direcțională Non-directional Beacon
NEVAC	Vizualizarea și Estimarea Capacității Rețelei de Rute pentru ACC Network Estimation Visualisation ACC Capacity
NM	Milă marină Nautical mile
N-FRA	Flexibilitatea Rutelor de Spațiu Aerian pe Timp de Noapte Night Free Route Airspace
NSA	Autoritatea Națională de Supervizare National Supervisory Authority
PAN-AM	Academia Internațională de Aviație International Flight Academy
PANS-ATM	Procedura Serviciilor de Navigație Aeriană-Managementul Traficului Aerian Procedure for Air Navigation Services-Air Traffic Management
PBN	Navigație Bazată pe Performanță Performance Based Navigation
PPP	Paritatea Puterii de Cumpărare Purchasing power parity
PAR	Radar de Apropiere de Precizie Precision Approach Radar

PRNAV	Zonă de Navigație de Precizie Precision Area Navigation
QMS	Sistemul de Management al Calității Quality Management System
ROMAWOS	Real-Time Operated and Managed Weather Observation System Sistem de Observare în Timp Real a Vremii
RSUR / SRS	Sistem Rezervă SUR Surveillance Reserve System
RTS	Simulare în Timp Real Real Time Simulation
RACMR	Reglementarea Aeronautică Civilă Militară Română Romanian Civil Military Aeronautical Regulation
SSR	Secondary Surveillance Radar Radar de Supraveghere Secundar
STcR	Infrastructura Telecomunicațiilor Telecommunication Infrastructure
SAR	Căutare și Salvare Search and Rescue
SES	Cer European Unic Single European Sky
SAP	Plan Strategic de Acțiune Strategy & Action Plan
SAT	Teste de Acceptare la Beneficiar Site acceptance test
SUR	Supraveghere Surveillance
SID/STAR	Decolare După Instrumente Standard/Rută de Aterizare Standard Standard Instrument Departure/Standard Terminal Arrival Route
SSC	Comitetul Cer Unic Single Sky Committee
SAAM	Sistem pentru Distribuirea și Analiza Traficului Aerian la Nivel Macroscopic System for Air Traffic Assignment and Analysis at Macroscopic Level

SESAR	Program de dezvoltare ATM în cadrul CUE Single European Sky ATM Research
SMR	Radar de Mișcare pe Suprafața Aeroportuară Surface Movement Radar
TWR	Turn de control Tower
TMA	Zona de Control de Terminal Terminal Control Area
TEN-T	Rețeaua Transeuropeană de Transport The Trans-European Transport Network in Europe
UMP	Unitate de Management Program Unit Management Programme
UKMO	Oficiul Meteo din Anglia United Kingdom Meteorological Office
VFR	Reguli de Zbor la Vedere Visual Flight Rules
VCS	Sistem de Comunicare Vocală Voice Communication System